

ИНДИВИДУАЛЕН ОТЧЕТ ЗА ВСЕОБХВАТНИЯ ДОХОД	1
ИНДИВИДУАЛЕН ОТЧЕТ ЗА ФИНАНСОВОТО СЪСТОЯНИЕ	2
ИНДИВИДУАЛЕН ОТЧЕТ ЗА ПАРИЧНИТЕ ПОТОЦИ	3
ИНДИВИДУАЛЕН ОТЧЕТ ЗА ПРОМЕНИТЕ В СОБСТВЕНИЯ КАПИТАЛ	4
ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ ИНДИВИДУАЛНИЯ ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ	
1. ИНФОРМАЦИЯ ЗА ДРУЖЕСТВОТО	5
2. ОСНОВНИ ПОЛОЖЕНИЯ ОТ СЧЕТОВОДНАТА ПОЛИТИКА НА ДРУЖЕСТВОТО	6
3. ПРИХОДИ	56
4. ДРУГИ ДОХОДИ И ЗАГУБИ ОТ ДЕЙНОСТТА	59
5. РАЗХОДИ ЗА СУРОВИНИ И МАТЕРИАЛИ	61
6. РАЗХОДИ ЗА ВЪНШНИ УСЛУГИ	62
7. РАЗХОДИ ЗА ПЕРСОНАЛА	63
8. ДРУГИ РАЗХОДИ ЗА ДЕЙНОСТТА	64
9. ОБЕЗЦЕНКА НА ТЕКУЩИ АКТИВИ	64
10. ОБЕЗЦЕНКА НА НЕТЕКУЩИ АКТИВИ ИЗВЪН ОБХВАТА НА МСФО 9	65
11. ФИНАНСОВИ ПРИХОДИ	65
12. ФИНАНСОВИ РАЗХОДИ	65
13. РАЗХОД ЗА ДАНЪК ВЪРХУ ПЕЧАЛБАТА	66
14. ДРУГ ВСЕОБХВАТЕН ДОХОД	67
15. ИМОТИ, МАШИНИ И ОБОРУДВАНЕ	68
16. НЕМАТЕРИАЛНИ АКТИВИ	71
17. ИНВЕСТИЦИОННИ ИМОТИ	72
18. ИНВЕСТИЦИИ В ДЪЩЕРНИ ДРУЖЕСТВА	76
19. ИНВЕСТИЦИИ В АСОЦИИРАНИ ДРУЖЕСТВА	79
20. ДРУГИ ДЪЛГОСРОЧНИ КАПИТАЛОВИ ИНВЕСТИЦИИ	80
21. ДЪЛГОСРОЧНИ ВЗЕМАНИЯ ОТ СВЪРЗАНИ ПРЕДПРИЯТИЯ	83
22. ДРУГИ ДЪЛГОСРОЧНИ ВЗЕМАНИЯ	85
23. МАТЕРИАЛНИ ЗАПАСИ	87
24. ВЗЕМАНИЯ ОТ СВЪРЗАНИ ПРЕДПРИЯТИЯ	89
25. ТЪРГОВСКИ ВЗЕМАНИЯ	94
26(a). ПРЕДОСТАВЕНИ ЗАЕМИ НА ТРЕТИ ЛИЦА	97
26(b). ДРУГИ ВЗЕМАНИЯ И ПРЕДПЛАТЕНИ РАЗХОДИ	98
27. ПАРИЧНИ СРЕДСТВА И ПАРИЧНИ ЕКВИВАЛЕНТИ	100
28. СОБСТВЕН КАПИТАЛ	101
29. ДЪЛГОСРОЧНИ БАНКОВИ ЗАЕМИ	104
30. ПАСИВИ ПО ОТСРОЧЕНИ ДАНЪЦИ	106
31. ПРАВИТЕЛСТВЕНИ ФИНАНСИРАНИЯ	108
32. ЗАДЪЛЖЕНИЯ ПО ЛИЗИНГОВИ ДОГОВОРИ КЪМ СВЪРЗАНИ ПРЕДПРИЯТИЯ	109
33. ЗАДЪЛЖЕНИЯ ПО ЛИЗИНГОВИ ДОГОВОРИ КЪМ ТРЕТИ ЛИЦА	110
34. ДЪЛГОСРОЧНИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ КЪМ ПЕРСОНАЛА	111
35. КРАТКОСРОЧНИ БАНКОВИ ЗАЕМИ	115
36. ТЪРГОВСКИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ	116
37. ЗАДЪЛЖЕНИЯ КЪМ СВЪРЗАНИ ПРЕДПРИЯТИЯ	117
38. ЗАДЪЛЖЕНИЯ ЗА ДАНЪЦИ	118
39. ЗАДЪЛЖЕНИЯ КЪМ ПЕРСОНАЛА И ЗА СОЦИАЛНО ОСИГУРЯВАНЕ	119
40. ДРУГИ ТЕКУЩИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ	119
41. УСЛОВНИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ И АНГАЖИМЕНТИ	120
42. УПРАВЛЕНИЕ НА ФИНАНСОВИЯ РИСК	121
43. СЕГМЕНТНО ОТЧИТАНЕ	138
44. СДЕЛКИ СЪС СВЪРЗАНИ ЛИЦА	141
45. ЕФЕКТИ ОТ ПЪРВОНАЧАЛНО ПРИЛАГАНЕ НА МСФО 16	145
46. СЪБИТИЯ СЛЕД КРАЯ НА ОТЧЕТНИЯ ПЕРИОД	148

1. ИНФОРМАЦИЯ ЗА ДРУЖЕСТВОТО

Софарма АД е търговско дружество, регистрирано в България и със седалище и адрес на управление гр. София, ул. "Илиенско шосе" 16. Дружеството е вписано в Търговския регистър на 11.04.2008 година с ЕИК 831902088.

Съдебната регистрация на дружеството е от 15.11.1991 г., решение № 1/1991 г. на Софийски градски съд.

1.1. Собственост и управление

Софарма АД е публично дружество съгласно Закона за публично предлагане на ценни книжа.

Към 31.12.2019 г. разпределението на акционерния капитал на дружеството е както следва:

	%
Донев инвестмънтс холдинг АД	25.42
Телекомплект инвест АД	20.68
Ромфарм компани ООД	6.21
ЗУПФ Алианц България	5.09
Софарма АД (обратно изкупени акции)	6.76
Други юридически лица	28.50
Физически лица	7.34

Софарма АД има едностепенна система на управление със Съвет на директорите от петима членове. Ръководството на дружеството в лицето на Съвета на директорите има следния състав към 31.12.2019 г.:

Д.и.н Огнян Донев	Председател
Весела Стоева	Член
Огнян Палавеев	Член
Александър Чаушев	Член
Иван Бадински	Член

Дружеството се представлява и управлява от изпълнителния директор д.и.н. Огнян Донев.

Одитният комитет подпомага работата на Съвета на директорите, има роля на лица натоварени с общо управление, които извършват мониторинг и надзор над вътрешната контролна система, управлението на риска и системата на финансово отчитане на дружеството.

Одитният комитет има следния състав:

Васил Найденов	Председател
Цветанка Златева	Член
Кристина Атанасова - Елиът	Член

Средно – списъчният брой на персонала в дружеството за 2019 г. е 2,275 работници и служители (2018 г.: 2,137).

1.2.Предмет на дейност

Предметът на дейност на дружеството включва следните видове операции и сделки:

- производство и търговия на лекарствени субстанции и лекарствени форми;
- научно-изследователска и инженерно-внедрителска дейност в областта на лекарствените средства.

Дружеството притежава разрешение за производство на лекарствени средства/внос

№ BG / MIA -0081 от 31.01.2019 г., издадено от Изпълнителната агенция по лекарствата (ИАЛ).

1.3.Основни показатели на стопанската среда

Основните показатели на стопанската среда, които оказват влияние върху дейността на дружеството, за периода 2016 – 2019 г. са представени в таблицата по – долу:

Показател	2016	2017	2018	2019
Номинален БВП в млн. лева*	95,092	102,308	109,695	119,485
Реален растеж на БВП*	3.8%	3.5%	3.1%	3.8%
Инфлация в края на годината (ХИПЦ)	-0.5%	1.8%	2.3%	3.1%
Среден валутен курс на щатския долар за годината	1.77	1.73	1.66	1.75
Валутен курс на щатския долар в края на годината	1.86	1.65	1.72	1.76
Основен лихвен процент в края на годината	0.00	0.00	0.00	0.00
Безработица (в края на годината)**	8.0%	7.1%	6.1%	5.9%

Забележка: * Прогноза на БНБ за 2019 г., изготвена към 20 декември 2019 г.; ** По данни на Агенция по заетостта

Източник: БНБ

2. ОСНОВНИ ПОЛОЖЕНИЯ ОТ СЧЕТОВОДНАТА ПОЛИТИКА НА ДРУЖЕСТВОТО

2.1.База за изготвяне на индивидуалния финансов отчет

Индивидуалният годишен финансов отчет на СОФАРМА АД е изготвен в съответствие с всички Международни стандарти за финансови отчети (МСФО), които се състоят от: стандарти за финансови отчети и от тълкувания на Комитета за разяснения на МСФО (КРМСФО), одобрени от Съвета по Международни счетоводни стандарти (СМСС), и Международните счетоводни стандарти и тълкуванията на Постоянния комитет за разясняване (ПКР), одобрени от Комитета по Международни счетоводни стандарти (КМСС), които ефективно са в сила на 1 януари 2019 г., и които са приети от Комисията на Европейския съюз. МСФО, приети от ЕС, е общоприетото наименование на рамката с общо предназначение-счетоводна база, еквивалентна на рамката, въведена с дефиницията съгласно § 1, т. 8 от Допълнителните разпоредби на Закона за счетоводството под наименованието „Международни счетоводни стандарти” (МСС).

За текущата финансова година дружеството е приело всички нови и/или ревизирани стандарти и тълкувания, издадени от Съвета по Международни счетоводни стандарти (СМСС) и респ. от Комитета за разяснения на МСФО, които са били уместни за неговата дейност.

От възприемането на тези стандарти и/или тълкувания, практически приложими за годишни отчетни периоди, започващи най-рано на 1 януари 2019 г. за предприятията в Република България, са настъпили промени в счетоводната политика на дружеството относно принципите, правилата и критериите за отчитане на лизинговите договори.

Промените произтичат от прилагането на следните стандарти и тълкувания:

- МСФО 16 Лизинги (в сила за годишни периоди от 01.01.2019 г., приет от ЕК). Този стандарт е с изцяло променена концепция. Той въвежда нови принципи за признаване, измерване, представяне и оповестяване на лизинга чрез налагане на нов модел с цел да осигури по-достоверно и адекватно представяне на тези сделки най-вече при лизингополучателя. Стандартът заменя действащия до този момент стандарт за лизинга – МСС 17 и свързаните с него тълкувания. а) При лизингополучателите водещият принцип на новия стандарт е въвеждането на еднотипен модел на счетоводно балансово третиране на лизинга – за всички лизингови договори с реална продължителност от повече от 12 месеца ще се признава актив под формата на „право на ползване”, който ще се амортизира за периода на договора, и респективно, ще се отчита финансов пасив за задължението по тези договори. Това е и съществената промяна спрямо отчетната практика до 2018 г. За краткосрочни или на ниска стойност лизинги се допуска изключение и запазване на досегашната практика. Стандартът ще окаже влияние върху финансовия резултат за периода, тъй като през първите години разходите, свързани с лизинговите договори са по-големи, допълнително оперативните разходи се заменят с разходи за амортизации и лихви, което ще доведе до определена промяна в ключови показатели като ЕБИТДА, оперативните парични потоци ще се увеличат, тъй като главниците и лихвите се класифицират като парични потоци от финансова дейност; б) При лизингодателите няма да има съществени промени в отчетната практика и те ще продължат да отчитат лизингите аналогично на правилата на стария стандарт МСС 17 – като оперативни и финансови. Доколкото новият стандарт дава по-цялостна концепция, следва да се направи и от тяхна страна един по-подробен анализ на условията на договорите и е възможно и при тях (лизингодателите) да настъпят основания за рекласификация на определени лизингови сделки. Новият стандарт изисква разширяване на оповестяванията. Ръководството е направило проучване и е определило, че промените чрез новия стандарт оказват влияние върху счетоводната политика и върху стойностите и класификацията на активите, пасивите, операциите и

резултатите на дружеството. Ръководството е избрало да приложи модифицирано ретроспективно приложение за първи път на МСФО 16 и да не преизчислява сравнителните данни.

За останалите стандарти и тълкувания, посочени по-долу ръководството е проучило възможния им ефект и е определило, че те не биха имали ефект върху счетоводната политика, респ. активите, пасивите, операциите и резултатите на дружеството поради това, че то не разполага/оперира с такива обекти и/или не реализира подобни сделки и транзакции:

- *КРМСФО 23 (променен) Несигурности при третирането на данъци върху дохода (в сила за годишни периоди от 01.01.2019 г., прието от ЕК).* Това разяснение дава насоки за счетоводното третиране и отчитане на данъците върху дохода в обхвата на МСС 12, когато са налице несигурности по данъчното третиране. То не засяга данъци и други държавни вземания и такси, извън МСС 12, нито включва специални изисквания относно лихви и други санкции, асоциирани с несигурност по данъчно третиране. Разяснението покрива следните въпроси: а) дали предприятието да преценява всяка несигурност по данъчното третиране отделно или в комбинация с други, в зависимост от това кой подход по-добре предвижда решението на съответната несигурност; б) допусканията, които предприятието прави за преценка как данъчните власти биха изследвали и проверили дадена несигурност на данъчно третиране на основата, че данъчните власти имат цялата налична информация; в) как предприятието определя данъчната печалба или загуба, данъчните бази, неизползваните данъчни загуби, данъчните ставки и неизползваните данъчни кредити при наличието на определени несигурности; г) изискването за оценка на ефектите от несигурността върху отчетените данъци върху дохода, при условие, че данъчните власти не е вероятно да приемат данъчното третиране на предприятието; д) измерването на ефекта може да стане по по-подходящия от двата подхода - „най-вероятната сума” или „очакваната стойност”; и е) как предприятието преценява и третира промените във фактите и обстоятелствата;
- *МСФО 9 (променен) – Финансови инструменти – относно случаи на негативни компенсации при предсрочно погасяване и модификации на финансови пасиви (в сила за годишни периоди от 01.01.2019 г., приет от ЕК).* Тази промяна покрива два въпроса: а) изменя настоящите изискванията на МСФО 9, като позволява класифицирането на определени финансови активи (заеми и други дългови инструменти) по амортизирана стойност и преминаването им на теста СПГЛ, независимо от наличието на условия за предсрочно погасяване с негативна компенсация. Негативна компенсация е налице, когато

условията по договора позволяват на длъжника да плати предсрочно инструмента преди неговия падеж, и предсрочно платената сума може да е различна от останалите неплатени главница и лихви. Важно условие е тази негативна компенсация да е разумна и релевантна за ранното прекратяване на договора. Предварителното плащане само по себе си не е достатъчен индикатор за преценка, т.е. необходимо е да се прецени спрямо текущо преобладаващия лихвен процент и други пазарни условия и обстоятелства, и спрямо него и тях - сумата на предплащането и полза за страната, инициирала го. Важно е изчисляването на компенсацията да е последователно като подход и при санкция за по-ранно плащане, и при полза от по-ранно плащане. Също така съответният актив следва да е в категорията „държан за събиране на паричните потоци” в структурата на бизнес модела на предприятието; б) потвърждава, че когато даден финансов пасив, отчитан по амортизирана стойност, е модифициран без да се отписва, то ефектът от тази модификация трябва да се признае в печалбата или загубата. Ефектът се измерва като разлика между оригиналните договорени парични потоци и тези, след модификацията, дисконтирани по оригиналния ефективен лихвен процент;

- *МСС 28 (променен) – Инвестиции в асоциирани и съвместни предприятия – относно дългосрочни участия в асоциирани и съвместни предприятия (в сила за годишни периоди от 01.01.2019 г. приет от ЕК).* Тази промяна уточнява, че предприятието трябва да прилага МСФО 9, включително изискванията му за обезценка, относно форми на дългосрочни участия в асоциирани или съвместни предприятия, които са част от нетната инвестиция с тези дружества, и за които не се прилага отчитането по метода на собствения капитал. Счетоводното отчитане на ефектите съгласно МСФО 9 при тези форми на участия се прави преди отчитането на разпределението на дела на загубата и на обезценките по реда на МСС 28. Промяна в намеренията или планове на ръководството не се считат за доказателство за промяна;
- *Подобрения в МСФО Цикъл 2015-2017 (м. декември 2017 г.) – подобрения в МСС 23, МСС 12 и МСФО 3 във връзка с МСФО 11 (в сила за годишни периоди от 01.01.2019 г., приети от ЕК).* Тези подобрения внасят частични промени и редакции в съответните стандарти, основно с цел да премахнат съществуваща непоследователност или неясноти в приложението на правилата и изискванията на отделните стандарти, както и да се внесе по-прецизна терминология на понятия. Основно промените са насочени към следните обекти или операции: а) поясняват, че когато едно предприятие придобива контрол над бизнес, който е съвместна дейност, то следва да преизчисли (преоцени) предишно държаните си

дялове в този бизнес при прилагане на МСФО 3 като бизнес комбинация, постигната на етапи; б) когато едно предприятие придобие съвместен контрол в бизнес, който е съвместна дейност, то не следва да преизчислява предишно държаните дялове в него при прилагане на МСФО 11; в) поясняват, че всички данъчни последици от данъци върху доходи от дивиденди следва да се посочат в печалбата или загубата или друг всеобхватен доход или директно в собствения капитал – в зависимост от това къде са отчетени съответните транзакции и/или събития, които са генерирани съответната разпределяема печалба, доколкото тези последици са по-скоро свързани с тях.; и в) поясняват, че ако при заеми със специални цели за финансиране на определен квалифициран актив, останат непогасени след като активът стане готов за предвидената употреба или продажба, тези заеми се третираат като част от финансиращите средства с общо предназначение за целите на изчисляване нормата и сумите за капитализация по реда на МСС 23;

- *МСС 19 (променен) – Доходи на наети лица (в сила за годишни периоди от 01.01.2019 г., приет от ЕК).* Тази промяна уточнява, че в случаи на промени в плановете за дефинирани доходи, съкращаване или уреждане, в определянето на разходите за текущ трудов стаж и нетните лихви за периода след промяната, дружеството е длъжно да използва заложените в нея предположения. Допълнително са включени изменения в представянето и оповестяването на ефекта при промени в плановете за дефинирани доходи, калкулирането на минал стаж, ефекти от промени на плана, съкращаване или уреждане във връзка с горната граница(тавана) на актив по плана.

Към датата на одобряване за издаване на този финансов отчет са издадени, но не са в сила (и/или не са приети от ЕК) и следните променени стандарти и тълкувания, които са били приети за по-ранно приложение от дружеството:

- *МСФО 17 Застрахователни договори (в сила за годишни периоди от 01.01.2021 г., (с опция за отлагане за 2022 г.) не е приет от ЕК).* Този стандарт е изцяло нов счетоводен стандарт за всички видове застрахователни договори, вкл. за някои гаранции и финансови инструменти, като обхваща принципи за тяхното признаване, оценяване, представяне и оповестяване. Стандартът ще замени действащия до този момент стандарт за застрахователните договори – МСФО 4. Той установява нов цялостен модел за отчитането на застрахователните договори, покриващ всички релевантни счетоводни аспекти. Той не е приложим за дейността на дружеството;

- *МСФО 10 (променен) – Консолидирани финансови отчети и МСС 28 (променен) – Инвестиции в асоциирани и съвместни предприятия – относно продажби или апорт на активи между инвеститор и негови асоциирани или съвместни предприятия (с отложена ефективна дата на влизане в сила, подлежаща на определяне от СМСС).* Тези промени са насочени към решаването на счетоводното третиране на продажбите или апортите на активи между инвеститор и негови асоциирани или съвместни предприятия. Те потвърждават, че счетоводното третиране зависи дали продаваните активи или апортираните немонетарни активи, конституират или не по същество „бизнес“ по смисъла на МСФО 3. Ако тези активи като съвкупност не отговарят на определението за „бизнес“ инвеститорът признава печалба или загуба до процента, съответстващ на дела на другите несвързани инвеститори в асоциираното или съвместното предприятие. В случаите когато се продават активи или се апортират немонетарни активи, които като съвкупност са „бизнес“, инвеститорът признава изцяло печалбата или загубата от транзакцията. Тези промени ще се прилагат перспективно. СММС отложи началната дата на приложение на тези промени за неопределено време. Ръководството е в процес на проучване, анализ и оценка на ефектите от промените, които биха оказвали влияние върху счетоводната политика и върху класификацията и представянето на активите и пасивите на дружеството;
- *Промени в Концептуалната рамка за финансово отчитане и съответни промени в референциите към нея в различни МСФО (в сила за годишни периоди от 01.01.2020 г., приети от ЕК).* Тези промени в Рамката включват преработени изцяло дефиниции за „актив“ и „пасив“, както и нови насоки и концепции за тяхното измерване, отписване, представяне и оповестяване. Промените в Концептуалната рамка са съпроводени с изменения в някои препратки към нея в Международните стандарти за финансово отчитане, в т.ч. МСФО 2, МСФО 3, МСФО 6, МСФО 14, МСС 1, МСС 8, МСС 34, МСС 37, МСС 38, КРМСФО 12, КРМСФО 19, КРМСФО 20, КРМСФО 22 и ПКР 32. Част от препратките насочват към коя версия на Концептуалната рамка следва се отнасят изявленията в посочените стандарти (рамката на КМСС, приета от СМСС през 2001 г., рамката на СМСС от 2010 г. или новата ревизирана рамка от 2018 г.), други изрично посочват, че дефинициите в стандарта не са актуализирани в съответствие с новите изменения в рамката. Ръководството е в процес на проучване, анализ и оценка на ефектите от промените, които биха оказвали влияние върху счетоводната политика и върху класификацията и представянето на активите и пасивите на дружеството;
- *МСФО 3 (променен) – Бизнес комбинации (в сила за годишни периоди от 01.01.2020 г., не е приет от ЕК).* Тази промяна касае даденото в приложенията към стандарта определение за „бизнес“ и е свързана с трудностите, които придобиващото предприятие среща в

преценката дали се придобива бизнес или съвкупност от активи. Изменението цели: а) да изясни, че за да бъде определен като бизнес, придобитият набор от дейности и активи трябва да включва като минимум вложените ресурси и оперативни процеси, които заедно водят до създаването на продукт; б) да се стеснят дефинициите за „бизнес” и за „продукт”, като се съсредоточат до стоките и услугите, предоставяни на клиент и като се смене фокусът върху способността за намаляване на разходите; в) да добави насоки и илюстративни примери, които да помогнат на предприятията в преценката дали е придобит оперативен процес; г) да премахне изискването за оценка за това дали пазарните участници са в състояние да заменят липсващите ресурси и оперативни процеси в придобиваното предприятие, за да продължат да създават продукт, и д) да се добави опцията за т.нар. тест за концентрация, който позволява опростена оценка за това, дали дадена съвкупност от дейности и активи е бизнес, или не. Ръководството е в процес на проучване, анализ и оценка на ефектите от промените, които биха оказвали влияние върху счетоводната политика и върху класификацията и представянето на активите и пасивите на дружеството;

- *Промени в МСС 1 Представяне на финансови отчети и МСС 8 Счетоводна политика, промени в приблизителните оценки и грешки (в сила за годишни периоди от 01.01.2020 г – приети от ЕК).* Тези промени касаят прецизиране определението за „същественост”, посочено в двата стандарта. Според тях новото определение за същественост е: „информацията е съществена, ако пропусната, представена неточно или прикрита, би могло в разумна степен да се очаква да повлияе на решенията на основните потребители на финансовите отчети с обща цел, които предоставят финансова информация за дадено отчетно предприятие”. Налице са три нови аспекта от определението, които следва да бъдат отбелязани: а) ”прикриване” – настоящото определение се фокусира само върху пропускане и неточно представяне. Заключение на СМСС е, че прикриването на съществена информация може да има същия ефект като пропускане на съществена информация; б) „очакване в разумна степен да се повлияе на решенията на основните потребители” – настоящото определение се отнася до „би могло да повлияе”, което според СМСС може да се приеме, че се изисква твърде много информация, тъй като почти всичко „би могло да повлияе” върху решенията на някои потребители, дори вероятността да е минимална; и в) ”основни потребители” (съществуващи или потенциални инвеститори, заемодатели и други кредитори) – настоящото определение се отнася до „потребители”, което според СМСС може да бъде прието твърде широко, т.е. да се вземат предвид всички възможни ползватели на финансовите отчети, когато се решава каква информация да се оповести. Също така, посочват се изрично пет начина за прикриване на съществена информация: а) използване на език за съществен елемент, който е уклончив или неясен; б) информация за съществен елемент, сделка или събитие, която е разпръсната на различни места във финансовите отчети; в) несходни елементи, сделки и събития, по същество, които неподходящо са представени съвкупно; г) сходни елементи, сделки и събития, които

неподходящо са представени самостоятелно; и д) съществена информация е скрита чрез несъществена информация до такава степен, че става неясно коя информация е съществена. Също така промените поясняват, че адресирането към неясна информация има същия ефект както при пропусната или липсваща информация, както и че предприятието оценява съществеността в контекста на финансовия отчет в неговата цялост. Ръководството е в процес на проучване, анализ и оценка на ефектите от промените, които биха оказвали влияние върху счетоводната политика и върху класификацията и представянето на активите и пасивите на дружеството;

- *Промени в МСФО 9 Финансови инструменти, МСС 39 Финансови инструменти: Признаване и оценяване и МСФО 7 Финансови инструменти: Оповестявания (в сила за годишни периоди от 01.01.2020 г – приети от ЕК).* Тези промени са свързани с произтичащата несигурност от реформата на референтните лихвени проценти, предприета от Съвета за финансова стабилност към G20. Тази реформа е насочена към замяна на съществуващите и използвани като референтни, в сделките с финансови инструменти, междубанкови лихвени проценти (Например: Libor, Euribor, Tibor), с алтернативни референтни лихвени проценти, основаващи се на между банкови пазари, както и за разработване на алтернативни базови лихвени проценти, които са почти безрискови. Целта на реформата е да се преодолеят последиците от реформата на базовите лихвени проценти върху финансовото отчитане през периода преди замяната на съществуващ базов лихвен процент с алтернативен базов лихвен процент. Измененията предвиждат временни и ограничени изключения от изискванията за отчитане на хеджирането по МСС 39 Финансови инструменти: признаване и оценяване и МСФО 9 Финансови инструменти, така че дружествата да могат да продължат да отговарят на изискванията, като се приема, че съществуващите базови лихвени проценти не се променят поради реформата на междубанковия лихвен процент. В резултат на тази реформа, промените засягат следните области: 1) Изискване за хеджиране на парични потоци с висока вероятност (МСФО 9 и МСС 39) – ако хеджираната позиция е прогнозна транзакция, Дружеството следва да определи дали прогнозната транзакция е с висока вероятност, приемайки, че референтния лихвен процент, въз основа на които са базирани хеджираните парични потоци, не се променя в резултат на реформата на референтните лихвени проценти; 2) Рекласификация на сумата, отчетена като резерв от хеджиране на парични потоци в печалбата или загубата (МСФО 9 и МСС 39) – за да определи дали хеджираните парични потоци се очаква да възникнат, дружеството следва да приеме, че референтният лихвен процент, въз основа на които са базирани хеджираните парични потоци, не се променя в резултат на реформата на референтните лихвени проценти; 3) Оценка на икономическото взаимоотношение между хеджираната позиция и хеджиращия инструмент (МСФО 9) – дружеството следва да приеме, че референтния лихвен процент, въз основа на който са базирани хеджираните парични потоци и/или хеджиран риск, или референтния лихвен процент, въз основа на

който са базирани паричните потоци на хеджиращия инструмент, не се променят в резултат на реформата на референтните лихвени проценти; 4) Проспективно и ретроспективно оценяване (МСС 39) – дружеството следва да приеме, че референтния лихвен процент, въз основа на който са базирани хеджираните парични потоци и/или хеджиран риск, или референтния лихвен процент, въз основа на който са базирани паричните потоци на хеджиращия инструмент, не се променят в резултат на реформата на референтните лихвени проценти. От дружеството не се изисква да преустановява хеджиращо взаимоотношение през периода на несигурност, възникваща единствено от реформата на референтните лихвени проценти, защото действителните резултати от хеджирането не са високоефективни, т.е. извън диапазона между 80 – 125%, когато се прави ретроспективна оценка. В този случай дружеството следва да приложи другите условия, които се изискват едно хеджиращо взаимоотношение да се отчете като хеджиране, включително проспективна оценка, за да оцени дали хеджиращото взаимоотношение следва да се преустанови; 5) Определяне на компонент от позиция като хеджирана позиция (МСФО 9 и МСС 39) – за хеджиране на референтен компонент на лихвен риск, който е засегнат от реформата на референтните лихвени проценти, дружеството следва да приложи специфичните изисквания на МСФО 9 и МСС 39, за да определи дали рисковия компонент е самостоятелно идентифицируем при възникване на хеджиращото взаимоотношение. Ако хеджирането е динамично хеджиране, при което дружеството често преглежда хеджиращото взаимоотношение, рисковият компонент е необходимо да се идентифицира като самостоятелен само при първоначалното определяне на хеджираната позиция; 6) Край на прилагане на облекченията (МСФО 9 и МСС 39) – промените посочват обстоятелства, при които дружеството следва проспективно да спре прилагането на облекченията, посочени в точки от 1 до 5 по-горе. Облекченията, посочени в точки от 1 до 4 по-горе, са приложими до по-ранното събитие от: когато несигурността по отношение на момента и сумата на паричните потоци, породена от реформата на референтните лихвени проценти, вече не съществува по отношение на хеджираната позиция и хеджиращия инструмент; и когато хеджиращото взаимоотношение се преустанови. За точка 5 по-горе, облекчението се прилага до прекратяване хеджиращото взаимоотношение. 7) Оповестявания (МСФО 7) – от дружествата се изисква да оповестят: съществените референтни лихвени проценти, към които хеджиращите взаимоотношения са изложени; обхвата на рисковата експозиция, която дружеството управлява, засегнат от реформата на референтните лихвени проценти; как дружеството управлява процеса по преминаване към алтернативни референтни лихвени проценти; описание на съществените допускания и преценки, които дружеството е направило за приложение на промените в МСФО 9 и МСС 39; номиналната сума на хеджиращия инструмент в хеджиращото взаимоотношение, за която дружеството прилага изключения в обхвата на промените. Ръководството е в процес на проучване, анализ и оценка на ефектите от промените, които биха оказвали влияние върху счетоводната политика и върху класификацията и представянето на активите и пасивите на дружеството.

Индивидуалният финансов отчет на дружеството е изготвен на база историческата цена с изключение на имотите, машините и оборудването, инвестиционните имоти и финансовите активи под формата на капиталови инвестиции през друг всеобхватен доход, които са оценени на база преоценена респ. справедлива стойност.

Дружеството води своите счетоводни регистри в български лев (BGN), който приема като негова отчетна валута за представяне. Данните в индивидуалния финансов отчет и приложенията към него са представени в хиляди лева, освен ако нещо друго изрично не е указано.

Представянето на финансов отчет съгласно Международните стандарти за финансови отчети изисква ръководството да направи най-добри приблизителни оценки, начисления и разумно обосновани предположения, които оказват ефект върху отчетените стойности на активите и пасивите, на приходите и разходите, и на оповестяването на условни вземания и задължения към датата на отчета. Тези приблизителни оценки, начисления и предположения са основани на информацията, която е налична към датата на финансовия отчет, поради което бъдещите фактически резултати биха могли да бъдат различни от тях (като в условия на финансова криза несигурностите са по-значителни). Обектите, които предполагат по-висока степен на субективна преценка или сложност, или където предположенията и приблизителните счетоводни оценки са съществени за финансовия отчет, са оповестени в *Приложение № 2.33, Приложение № 15, Приложение № 17 и Приложение № 20.*

2.2. Консолидиран финансов отчет на дружеството

Дружеството е започнало процеса на изготвяне на своя консолидиран годишен финансов отчет за 2019 г. в съответствие с МСФО в сила за 2019 г., в който отчет ще е включен и настоящият индивидуален годишен финансов отчет. Съгласно планираните дати ръководството очаква консолидираният годишен финансов отчет да бъде одобрен за издаване не по-късно от 30.04.2020 г. от Съвета на директорите на дружеството, след която дата отчетът ще бъде публично на разположение на трети лица.

2.3. Вливане на Унифарм АД в Софарма АД

а) правна форма на вливанията

Вливането на Унифарм АД (преобразуващо се дружество) в Софарма АД (приемащо дружество) е реализирано чрез правната форма на преобразуване, регламентирана в Търговския закон. Вливането е вписано в Търговския регистър към Агенцията по вписванията на 13.09.2018 г. В резултат на сделката цялото имущество на Унифарм АД преминава в Софарма АД, а Унифарм АД се прекратява без ликвидация.

На 17.05.2018 г. е подписан договор за преобразуване чрез вливане между Софарма АД (приемащо дружество) и Унифарм АД (преобразуващо се дружество), с който се урежда начинът, по който ще се извърши преобразуването. Справедливата цена на акциите на участващите в преобразуването дружества е определена на базата на общоприетите оценъчни методи, въз основа на които се формира съотношение на замяната от 0,951317.

Договорът за преобразуване и докладът на проверителя са били одобрени от Общото събрание на приемащото дружество на 01.08.2018 г.

Целта на сделката по преобразуването на двете дружества е била:

- реструктуриране на дружествата в групата Софарма, за да се елиминират дублиращи се дейности;
- фокусиране на усилията към производствената и търговската дейност, съответно до оптимизиране на административните разходи;
- увеличаване на ефективността и постигане на синергиен ефект както за управлението и извършването на производствената и търговска дейност, така и за оптимизиране на разходите.

б) счетоводен метод на отчитане на вливанията

При вливането на Унифарм АД за счетоводни цели е била приета за дата на вливането датата 01.01.2018 г.

До момента на вливането Унифарм АД е било дъщерно дружество на Софарма АД. Извършените сделки са третираны като реструктуриране на дейността на двете дружества. Вливането е отчетено счетоводно като е приложен методът на „обединяване на участия”. Съгласно изискванията и правилата на този метод дейността и имуществата на дружествата са представени в настоящия финансов отчет така, сякаш те винаги са били обединени, независимо от правните събития и процедури и техните ефекти върху правния статут и живот на приемащото и преобразуващото се дружество. Елиминирани са ефектите от всички стопански операции между приемащото и преобразуващото се дружество, включително разчетите между тях, без значение дали са настъпили преди или след датата на реструктурирането. Всички разлики от операцията по вливанията, са отчетени в собствения капитал – компонент „неразпределена печалба” (*Приложение № 28*).

2.4. Сравнителни данни

Дружеството представя обичайно сравнителна информация във финансовите си отчети за една предходна година.

Когато е необходимо, сравнителните данни се рекласифицират (и преизчисляват), за да се постигне съпоставимост спрямо промени в представянето в текущата година.

Изключение от това правило е описано в *Приложение № 45 Ефекти от първоначално прилагане на МСФО 16*. Дружеството е избрало модифицирано ретроспективно прилагане за първи път на МСФО 16 *Лизинг*. Сравнителните данни за годината (2018 г), предшестваща първоначалното прилагане на МСФО 16 *Лизинг* няма да бъдат преизчислявани.

Ефектите от първоначалното прилагане (01.01.2018 г.) на МСФО 9 *Финансови инструменти* са отчетени в собствения капитал – компонент „неразпределена печалба” и са както следва:

	Приложения	BGN'000
Крайно салдо на неразпределената печалба към 31 декември 2017 година (преизчислено с обединени показатели с Унифарм АД (Приложение № 2.3))		45,831
Начисляване на провизия за обезценка за очаквани кредитни загуби по търговски вземания от свързани предприятия	24	(305)
Начисляване на провизия за обезценка за очаквани кредитни загуби по търговски вземания от трети лица	25	(575)
Начисляване на провизия за обезценка за очаквани кредитни загуби по предоставени дългосрочни заеми на свързани предприятия	21	(119)
Начисляване на провизия за обезценка за очаквани кредитни загуби по предоставени краткосрочни заеми на свързани предприятия	24	(87)
Начисляване на провизия за обезценка за очаквани кредитни загуби по предоставени дългосрочни заеми на трети лица	22	(6)
Начисляване на провизия за обезценка за очаквани кредитни загуби по предоставени краткосрочни заеми на трети лица	26 (a)	(66)
Начисляване на провизия по финансови гаранции	40	(297)
Увеличение на отсрочените данъчни активи, свързани с начислени провизии за очаквани кредитни загуби	30	146
Общ ефект върху неразпределената печалба		(1,309)
Начално салдо на неразпределена печалба на 1 януари 2018 година след преизчисление от прилагането на МСФО 9 за първи път		44,522

2.5. Функционална валута и признаване на курсови разлики

Функционална и отчетна валута на представяне на финансовия отчет на дружеството е българският лев. От 1.07.1997 г. левът е фиксиран в съответствие със Закона за БНБ към германската марка в съотношение BGN 1 : DEM 1, а с въвеждането на еврото като официална валута на Европейския съюз - с еврото в съотношение BGN 1.95583 : EUR 1.

При първоначално признаване, сделка в чуждестранна валута се записва във функционалната валута, като към сумата в чуждестранна валута се прилага обменният курс към момента на сделката или операцията. Паричните средства, вземанията и задълженията, като монетарни отчетни обекти, деноминирани в чуждестранна валута се отчитат във функционалната валута като се прилага обменният курс, публикуван от БНБ за последния работен ден на съответния месец. Към 31 декември те се оценяват в български лева, като се използва заключителният обменен курс на БНБ.

Немонетарните отчетни обекти в отчета за финансовото състояние, първоначално деноминирани в чуждестранна валута, се отчитат във функционалната валута като се прилага историческият обменен курс към датата на операцията и последващо не се преоценяват по заключителен курс.

Ефектите от курсовите разлики, свързани с уреждането на сделки в чуждестранна валута, или отчитането на търговски сделки в чуждестранна валута по курсове, които са различни, от тези, по които първоначално са били признати, се включват в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за

годината) в момента на възникването им, като се третираат като “други доходи/(загуби) от дейността” (в печалбата или загубата за годината) и се представят нетно.

2.6. Приходи

Приходи по договори с клиенти

Обичайните приходи на дружеството са от дейностите оповестени в *Приложение № 3.1.*

2.6.1. Признание на приходи по договори с клиенти

Приходите в дружеството се признават, когато контролът върху обещаните в *договора с клиента* стоки и/или услуги се прехвърли на клиента. Контролът се прехвърля на клиента при удовлетворяване на задълженията за изпълнение по договора чрез прехвърляне на обещаните стоки и/или извърши обещани услуги.

Оценка на договор с клиент

Договор с клиент е налице само когато при влизането му в сила той: а) има търговска същност и мотив, б) страните са го одобрили (устно, писмено или на база „установена и общопризната стопанска практика“) и са се ангажирали да го изпълнят, в) правата на всяка страна могат да бъдат идентифицирани и г) условията за плащане могат да бъдат идентифицирани, и д) съществува вероятност възнаграждението, на което дружеството има право при изпълнение задълженията си за изпълнение, да бъде получено. При оценка на събираемостта се вземат предвид всички релевантни факти и обстоятелства по сделката, вкл. минал опит, обичайни бизнес практики, публикувани правила и направени изявления от страна на дружеството, обезпечения и възможности за удовлетворяване.

Договор, за който някой от горепосочените критерии все още не е изпълнен, подлежи на нова оценка всеки отчетен период. Получените възнаграждения по такъв договор се признават като задължение (*пасив по договор*) в отчета за финансовото състояние, докато: а) всички критерии за признаване на договор с клиент не бъдат изпълнени; б) дружеството изпълни задълженията си за изпълнение и е получило цялото или почти цялото възнаграждение (което не подлежи на възстановяване); и/или в) когато договорот е прекратен и полученото възнаграждение не подлежи на възстановяване.

При първоначалната оценка на договорите си с клиенти дружеството прави допълнителен анализ и преценка дали два или повече договора трябва да бъдат разглеждани в тяхната комбинация и да бъдат отчетени като един, и респ. дали обещаните стоки и/или услуги във всеки отделен и/или комбиниран договор трябва да бъдат отчетени като едно и/или повече задължения за изпълнение.

Всяко обещание за прехвърляне на стоки и/или услуги, които са разграничими (сами по себе си и в контекста на договора), се отчита като едно задължение за изпълнение.

Дружеството признава приход за всяко *отделно задължение за изпълнение* на ниво *индивидуален договор с клиент* като се анализират вида, срока и условията за всеки конкретен договор. При договори със сходни характеристики приходите се признават на портфейлна база само ако групирането им в портфейл не би имало съществено различно въздействие върху финансовите отчети.

Когато при изпълнение на задълженията за изпълнение участва друга (трета) страна, дружеството определя дали действа в качеството на принципал или агент като оценява естеството на обещанието си към клиента - да предостави самостоятелно определените стоки или услуги (принципал) или да се уреди друга страна да ги предоставя (агент). Дружеството е принципал и признава приход като брутната сума на

възнаграждението, ако контролира обещаните стоки и/или услуги преди да ги прехвърли към клиента. Ако, обаче, дружеството не получава контрол върху обещаните стоки и/или услуги и неговото задължение е единствено да организира трета страна да предостави тези стоки и/или услуги, то дружеството е агент и признава приходите от сделката в размер на нетната сума, която задържа за предоставените като агент услуги.

2.6.2. Измерване/(оценяване) на приходите по договори с клиенти

Приходите се измерват въз основа на определената за всеки договор цена на сделката.

Цената на сделката е размерът на възнаграждението, на което дружеството очаква да има право, с изключение на сумите, събрани от името на трети страни. При определянето на цената на сделката, дружеството взема предвид условията на договора и обичайните си търговски практики, вкл. влиянието на променливи възнаграждения, наличието на съществен финансов компонент, непарични възнаграждения и възнаграждения, дължими на клиента (ако има такива). При договори с повече от едно задължение за изпълнение цената на сделката се разпределя към всяко задължение за изпълнение на база индивидуалните продажни цени на всяка стока и/или услуга, определени по един от допустимите в МСФО 15 методи, като приоритет се дава на метода на „наблюдаемите продажни цени”..

Промяната в обхвата или цената (или и в двете) на договора се отчита като отделен договор и/или като част от съществуващия договор в зависимост от това дали промяната е свързана с добавяне на стоки и/или услуги, които са разграничими, и от определената за тях цена. В зависимост от това: а) модификацията се отчита като отделен договор, ако обхвата на договора се разширява поради добавянето на стоки и/или услуги, които са разграничими, и промяната в договорната цена отразява индивидуалните продажни цени на добавените стоки и/или услуги; б) модификацията се отчита като прекратяване на съществуващия договор и сключване на нов договор (прилагане в бъдещето), ако оставащите стоки и/или услуги са разграничими от прехвърлените преди модификацията, но промяната в договорната цена не отразява индивидуалните продажни цени на добавените стоки и/или услуги; в) модификацията се отчита като част от съществуващия договор (кумулятивно коригиране), ако оставащите стоки и/или услуги не са разграничими от прехвърлените преди модификацията и следователно са част от едно задължение за изпълнение, което е уредено частично.

2.6.3. Задължения за изпълнение по договори с клиенти

Продажби на продукция

Продажбите на едро на лекарствени субстанции и лекарствени форми са в страната и чужбина, както по спецификация (технология) на дружеството, така и по спецификация (технология) на клиента. Като цяло дружеството е достигнало до заключение, че действа като принципал при договореностите си с клиентите, освен ако изрично не е оповестено друго за определени транзакции, тъй като обичайно дружеството контролира стоките и/или услугите преди да ги прехвърли към клиента.

Продажби на продукция по спецификация на дружеството

При продажба на продукция по спецификация на дружеството контролът се прехвърля към клиента в *точно определен времеви момент*.

При *продажби в страната* това обичайно става с предаването на продукцията и физическото владение върху нея на клиента, когато клиентът може да се разпорежда със стоките, като управлява употребата им и получава по същество всички останали ползи.

При *продажби в чужбина* преценката за момента, в който клиентът получава контрол върху продукцията се прави на базата на договорените условия на продажба по ИНКОТЕРМС.

Продажби на продукция по спецификация на клиента

За продукцията, произвеждана по спецификация на клиента, дружеството има законово и договорно ограничение за пренасочване за друга употреба (продажба на друга страна) и тя няма алтернативна употреба. Начинът за прехвърляне на контрола в тези случаи се определя конкретно за всеки договор с клиент (на ниво индивидуален договор). За целта се определя дали дружеството има право да получи плащане за извършената до момента работа, която най-малко да го компенсира за направените разходи плюс разумен марж, в случай, че договорът бъде прекратен поради причини, различни от неизпълнение от страна на дружеството (юридически упражняемо право на плащане).

В случай, че за конкретния договор дружеството *има юридически упражняемо право* на плащане, приходите се признават *в течение на времето*, като за измерване на напредъка по договора (етапа на завършеност) се използва *метод, отчитащ постигнатите резултати*. Този метод е определен като най-подходящ за измерване на напредъка, тъй като постигнатите резултати най-добре описват дейността на дружеството към пълно удовлетворяване на задължението за изпълнение. Напредъкът се измерва *на базата на произведените единици спрямо общо поръчаните от клиента*. Оценка за приходите, разходите и/или степента на напредък към пълно удовлетворяване на задълженията се преразглежда в края на всеки отчетен период, вкл. при промяна на обстоятелствата и/или настъпване на нови такива. Всяко последващо увеличение или намаление на очакваните приходи и/или разходи се отразява в печалбата или загубата в периода, в който обстоятелствата, довели до преразглеждането, станат известни на ръководството.

Ако *дружеството няма юридически упражняемо право на плащане*, приходите се признават *точно определен времеви момент*, когато контролът върху продадената продукция се прехвърли към клиента: с предаването на продукцията и физическото владение върху нея на клиента (при продажби в страната) и съгласно условия на продажба по ИНКОТЕРМС (при продажби в чужбина).

Транспорт на продадената продукция

Обичайно при продажба в чужбина дружеството има ангажимент да транспортира стоката до уговорено местоназначение, като транспортът се организира от дружеството, а стойността на транспорта се включва (калкулира) в продажната цена. В зависимост от договорените с клиента условия услугата по транспорт може да се изпълнява и след като контролът върху продадената продукция е прехвърлен на клиента. До момента на прехвърляне на контрола върху продукцията продажбата на продукция и услугата по транспорт се отчитат като *едно задължение за изпълнение*, тъй като са част от една интегрирана услуга.

Услугата по транспорт след прехвърляне на контрола върху продукцията се отчита като *отделно задължение за изпълнение*, тъй като транспортът може да се извърши от друг доставчик (т.е. клиента може да се възползва от продадената продукция с други лесно достъпни ресурси) и услугата по транспорт не модифицира и не видоизменя по никакъв начин продадената продукция. В този случай, възнаградението, на което дружеството очаква да има право (цената на сделката), се разпределя между

отделните задължения за изпълнение на база индивидуалните им продажни цени. Индивидуалната продажна цена на продадената продукция се определя съгласно действащата към датата на сделката ценова листа, а за услугата по транспорт индивидуалната продажна цена се определя приблизително като се използва метода разходи плюс марж.

За извършване на услугата по транспорт се използват транспортни фирми - подизпълнители. Дружеството е определило, че контролира конкретните услуги, преди те да бъдат предоставени на клиента и следователно действа в качеството си на принципал, тъй като: а) то носи основната отговорност, че услугите са извършени и са приемливи за клиента (т.е. дружеството носи отговорност за изпълнението на обещанието в договора, независимо дали самото дружество извършва услугите или ангажира доставчик на услуги - трета страна, която да ги извърши; и б) то договаря цената на услугите самостоятелно и без намеса от страна на клиента.

Приходите от продажба на транспортна услуга се признават *в течение на времето*, тъй като не е необходимо извършената до момента работа да се преповтори, ако друга страна трябва да извърши оставащата част от работата и следователно клиента получава и консумира ползите едновременно с изпълнение на услугата. За измерване на напредъка по договора (етапа на завършеност) се използва *метод, свързан с вложените ресурси*. Този метод е определен като най-подходящ за измерване на напредъка, тъй като най-добре описва дейността на дружеството по прехвърляне на контрола и удовлетворяване на задълженията и съответно най-точно отразява нивото на изпълнение на задълженията, доколкото между усилията на дружеството (направените разходи) и прехвърлянето на услугата към клиента съществува пряка връзка. Напредъкът се измерва *на базата на направените разходи спрямо общо планираните разходи за изпълнение на договора*.

Цена на сделката и условия за плащане

Продажните цени са фиксирани по обща или клиентска ценова листа и са определени индивидуално за всеки конкретен продукт. Обичайният кредитен период е от 30 до 270 дни. В определени случаи дружеството събира краткосрочни аванси от клиенти, които нямат съществен компонент на финансиране. Събраните авансово плащания от клиента се представят в отчета за финансовото състояние като пасиви по договори с клиенти.

Променливо възнаграждение

Променливото възнаграждение се включва в цената на сделката само доколкото е много вероятно, че няма да настъпи съществена корекция в размер на признатите кумулативно приходи. Формите на променливо възнаграждение, приложими за дружеството включват:

- ***Отстъпки за обем:*** Ретроспективни търговски отстъпки, които се предоставят на клиента за достигане на предварително определен месечен, тримесечен и/или годишен оборот, определени като единен праг и/или като прогресираща бонус схема. При оценка на променливото възнаграждение, дружеството определя какъв е очаквания от клиента оборот като използва метода на най-вероятна стойност. Предоставените отстъпки се компенсират срещу дължимите от клиента суми.
- ***Ценова защита:*** За продажбите на българския пазар дружеството има ангажимент, в случай на намаляване на цените, наложена от държавен регулаторен орган, да компенсира купувача и/или негови клиенти за закупената на по-висока цена от дружеството продукция, която не е продадена

на крайни клиенти. Плащането на това възнаграждение зависи от държавната политика за регулация на цените на лекарствените продукти и е извън контрола на дружеството.

- Компенсация за скрити дефекти: Клиентът може да предявява рекламации за скрити дефекти (рекламации за качество) през целия срок на годност на продадените стоки, който може да варира от една до пет години. Предявените рекламации за качество се уреждат чрез предоставяне на нова годна стока или чрез възстановяване на заплатената от клиента сума. При определяне на дължимите към края на отчетния период компенсации за скрити дефекти се взема предвид въведената от дружеството система за гарантиране качеството на производството и натрупания опит.
- Неустойки, дължими на клиента: При неточно изпълнение на задълженията по договор от страна на дружеството, обичайно във връзка с неспазване на договорения срок за доставка. Те се включват в намаление на цената на сделката, само ако плащането им е твърде вероятно. Опитът на дружеството показва, че исторически договорените срокове се спазват и дружеството не е начислявало задължения за плащане на неустойки.
- Неустойки, дължими от клиента: Променливо възнаграждение под формата на неустойки поради забавено плащане от страна на клиента. Получаването на тези възнаграждения зависи от действията на клиента и е извън контрола на дружеството. Те се включва като част от цената на сделката, само когато несигурността за получаването им е разрешена. Включването на неустойките (дължими от и на клиента) като част от цената на сделката се преценява за всеки отделен договор и подлежи на преразглеждане в края на всеки отчетен период.

Очакваното променливо възнаграждение под формата на различни отстъпки, неустойки и компенсации се определя и оценява на база натрупания исторически търговски опит с клиентите и се признава като корекция за целите на цената по сделката и съответно на приходите (като компонент “увеличение” или “намаление”) само до степента, до която е много вероятно, че няма да настъпи съществена обратна промяна в размера на кумулативно признатите приходи, включително поради наличието на ограничения за оценка. Всички последващи промени в размера на променливото възнаграждение се признават като корекция на приходите (като увеличение или намаление) към датата на промяната и/или разрешаване на несигурността. В края на всеки отчетен период дружеството актуализира цена на сделките, в т.ч. дали приблизителната оценка съдържа ограничения, така че да представи вярно съществуващите и настъпилите през отчетния период обстоятелства. При оценка на променливото възнаграждение, дружеството използва метода на най-вероятната стойност. Начислените, но неуредени към края на отчетния период отстъпки, за които клиента все още няма безусловно право на получаване, се представят като задължение за възстановяване в отчета за финансовото състояние.

2.6.4. Разходи по договори с клиенти

Като разходи по договори с клиенти дружеството третира:

- допълнителните и пряко обвързани разходи, които то поема при сключване на договор с клиент и които не биха възникнали ако договърът не беше сключен и очаква тези разходи да бъдат възстановени за период по-дълъг от дванадесет месеца (*разходи за получаване на договор с клиент*) и

- разходите, които то поема при изпълнение на договор с клиент и които са пряко свързани с конкретния договор, спомагат за генерирането на ресурси за използване при самото изпълнение на договора и се очаква да бъдат възстановени за период по-дълъг от дванадесет месеца (*разходи за изпълнението на такива договори*).

В обичайната си дейност дружеството не поема директни и специфично направени разходи за получаване на договори с клиенти и разходи за изпълнение на такива договори, които не биха възникнали, ако съответните договори не бяха сключени.

2.6.5. Салда по договори с клиенти

Търговски вземания и активи по договори

Активът по договор е правото на дружеството да получи възнаграждение в замяна на стоките или услугите, които е прехвърлило на клиента, но което не е безусловно (начисление за вземане). Ако чрез прехвърляне на стоките и/или предоставянето на услугите дружеството изпълни задължението си преди клиента да заплати съответното възнаграждение и/или преди плащането да стане дължимо, актив по договор се признава за заработеното възнаграждение (което е под условие). Признатите активи по договор се рекласифицират като търговско вземане, когато правото на възнаграждение стане безусловно. Правото на възнаграждение се счита за безусловно, ако единственото условие за това, плащането на възнаграждението да стане дължимо, е изтичането на определен период от време.

Пасиви по договори

Като пасив по договор дружеството представя получените от клиента плащания и/или безусловно право да получи плащане, преди да е изпълнило задълженията си за изпълнение по договора. Пасивите по договор се признават като приход, когато (или като) удовлетвори задълженията за изпълнение.

Активите и пасивите по договор се представят към другите вземания и задължения в отчета за финансовото състояние. Те се включват в групата на текущите активи, когато матуритетът им е в рамките на 12 месеца или участват в обичайния оперативен цикъл на дружеството, а останалите – като нетекущи. Активите и пасивите, произтичащи от един договор се представят нетно в отчета за финансовото състояние, дори ако те са резултат от различни договорни задължения по изпълнението на договора.

След първоначалното признаване, търговските вземания и активите по договора се подлагат на преглед за обезценка в съответствие с правилата на МСФО 9 *Финансови инструменти*.

2.6.6. Задължения за възстановяване по договори с клиенти

Задължението за възстановяване включват задължението на дружеството да възстанови част или цялото получено (или подлежащо на получаване) от клиента възнаграждение по договори с условия за право на връщане - за очакваните ретроспективни отстъпки за обем и/или компенсации за качество. Първоначално задължението за възстановяване се оценява в размер на сумата, на която дружеството не очаква да има право и която дружеството очаква да върне на клиента. В края на всеки отчетен период дружеството актуализира оценката на задълженията за възстановяване, съответно на цената на сделката и на признатите приходи.

Задълженията за възстановяване по договори с клиенти се представят към „други текущи задължения“ в отчета за финансово състояние.

Други приходи

Другите приходи включват реализираните приходи от предоставени инвестиционни имоти и дълготрайни материални активи на оперативен лизинг и се представят в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината) към позиция/статия “приходи”.

2.7. Разходи

Разходите в дружеството се признават в момента на тяхното възникване и на база принципите на начисляване и съпоставимост, и до степента, до която това не би довело за признаване на активи/пасиви, които не отговарят на определенията за такива съгласно МСФО.

Разходите за бъдещи периоди се отлагат за признаване като текущ разход за периода, през който договорите за които се отнасят, се изпълняват.

Загубите, възникнали в резултат на преоценка на инвестиционни имоти до справедлива стойност се представят в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината) на ред “други доходи/(загуби) от дейността”.

Загубите, възникнали в резултат на преоценка на земеделска продукция при първоначално признаване до справедлива стойност се представят в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината) на ред “други доходи/(загуби) от дейността”.

2.8. Финансови приходи

Финансовите приходи се включват в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината), когато възникнат, и се състоят от: приходи от лихви по предоставени заеми и срочни депозити, приходи от лихви по вземания по специални договори, приходи от лихви по просрочени вземания, дивиденди от капиталови инвестиции, нетна печалба от курсови разлики по заеми в чуждестранна валута, приходи от операции по уреждане на дълг, печалба от преоценка до справедлива стойност на дългосрочни капиталови инвестиции, които са част от поетапно придобиване на дъщерно дружество.

Приходите от лихви се изчисляват чрез прилагане на ефективния лихвен процент върху брутната балансова стойност на финансовите активи, с изключение на финансовите активи, които са кредитно обезценени (Етап 3), за които приходите от лихви се изчисляват чрез прилагане на ефективния лихвен процент върху тяхната амортизирана стойност (т.е. брутната балансова стойност, коригирана с провизията за загуби).

Финансовите приходи се представят отделно от финансовите разходи на лицевата страна на отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината).

2.9. Финансови разходи

Финансовите разходи се включват в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината), когато възникнат, като се посочват отделно от финансовите приходи и се състоят от: разходи за лихви по получени заеми, разходи за лихви по финансов и оперативен лизинг, банкови такси по заеми и

гаранции, нетна загуба от курсови разлики по заеми в чуждестранна валута и обезценки на предоставени търговски заеми.

Финансовите разходи се представят отделно от финансовите приходи на лицевата страна на отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината).

2.10. Имоти, машини и оборудване

Имотите, машините и оборудването, вкл. биологичните активи (носители) са представени по преоценена стойност, намалена с натрупаната амортизация и загубите от обезценка.

Първоначално придобиване

При първоначално придобиване дълготрайните материални активи се оценяват по цена на придобиване (себестойност), която включва покупната цена, митническите такси и всички други преки разходи, необходими за привеждане на актива в работно състояние. Преките разходи основно са: разходи за подготовка на обекта, разходи за първоначална доставка и обработка, разходите за монтаж, разходи за хонорари на лица, свързани с проекта, невъзстановяеми данъци, разходи за капитализирани лихви за квалифицирани активи и др.

При придобиване на дълготрайни материални активи при условията на разсрочено плащане, покупната цена е еквивалентна на сегашната стойност на задължението, дисконтирано на база на лихвеното равнище по привлечените от дружеството кредитни ресурси с аналогичен матуритет и предназначение.

Дружеството е определило стойностен праг от 500 лв., под който придобитите активи независимо, че притежават характеристиката на дълготраен актив, се изписват като текущ разход в момента на придобиването им.

Последващо оценяване

Избраният от дружеството подход за последваща балансова оценка на дълготрайните материални активи е модела на преоценената стойност по МСС 16 – преоценена стойност, намалена с последващо начислените амортизации и натрупаните загуби от обезценка.

Преоценка на имотите, машините и оборудването е прието да се извършва от лицензирани оценители обичайно на период от 5 години. Когато тяхната справедлива стойност се променя съществено на по-кратки интервали от време, преоценката може да се извършва по-често.

Последващи разходи

Разходите за ремонти и поддръжка се признават за текущи в периода, през който са направени. Извършени последващи разходи, свързани с имоти, машини и оборудване, които имат характер на подмяна на определени възлови части и агрегати, или на преустройство и реконструкция, се капитализират към балансовата стойност на съответния актив и се преразглежда остатъчния му полезен живот към датата на капитализация. Същевременно, неамортизираната част на заменените компоненти се изписва от балансовата стойност на активите и се признава в текущите разходи за периода на преустройството.

Методи на амортизация

Дружеството използва линеен метод на амортизация на имотите, машините и оборудването. Амортизирането на активите започва, когато те са на разположение за употреба. Земята не се амортизира. Полезният живот по групи активи е съобразен с физическото износване, спецификата на оборудването, бъдещите намерения за употреба и с предполагаемото морално остаряване.

Срокът на ползване по групи активи е както следва:

- за сгради – от 20 г. до 70 г.;
- за съоръжения и предавателни устройства – от 5 г. до 25 г.;
- за машини и оборудване – от 6 г. до 34 г.;
- за компютри и мобилни устройства – от 2 г. до 5 г.;
- за сървъри и системи – от 4 г. до 18 г.;
- за транспортни средства – от 5 г. до 12 г.;
- за стопански инвентар – от 3 г. до 13 г.;
- за други материални активи - от 3 г. до 12 г.
- за биологични активи (носители) – от 10 г. до 12 г.

Срокът на ползване по групи активи с право на ползване е както следва:

- за земи – от 4 г. до 5 г.;
- за сгради – от 2 г до 8 г.;
- за транспортни средства – от 2 г. до 5 г.;
- за стопански инвентар – от 2 г. до 3 г.;

Определените срокове на полезен живот на дълготрайните материални активи се преглеждат в края на всеки отчетен период и при установяване на значителни отклонения спрямо бъдещите очаквания за срока на използването на активите, същият се коригира перспективно.

Обезценка на активи

Балансовите стойности на имотите, машините и оборудването подлежат на преглед за обезценка, когато са налице събития или промени в обстоятелствата, които показват, че балансовата стойност би могла да се отличава трайно от възстановимата им стойност. Ако са налице такива индикатори, че приблизително определената възстановима стойност е по-ниска от тяхната балансова стойност, то последната се изписва до възстановимата стойност на активите. Възстановимата стойност на имотите, машините и оборудването е по-високата от двете: справедлива стойност без разходи за продажба или стойност при употреба. За определянето на стойността при употреба на активите бъдещите парични потоци се дисконтират до тяхната настояща стойност като се прилага дисконтова норма преди данъци, която отразява текущите пазарни условия и оценки на времевата стойност на парите и рисковете, специфични за съответния актив. Загубите от обезценка се отчитат в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината), освен ако за дадения актив не е формиран преоценъчен резерв. Тогава обезценката е за сметка на този резерв и се представя в отчета за всеобхватния доход (към статиите на другите компоненти на всеобхватния доход), освен ако тя не надхвърля неговия размер (на резерва), и

надвишението се включва като разход в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината).

Печалби и загуби от продажба

Дълготрайните материални активи се отписват от отчета за финансовото състояние когато се извадят трайно от употреба и не се очакват от тях бъдещи стопански изгоди или се продадат, към датата на прехвърляне на контрола към получателя на актива. Печалбите или загубите от продажби на отделни активи от групата на “имоти, машини и оборудване” се определят чрез сравняването на възнаграждението, на което дружеството очаква да има право (приходите от продажбата) и балансовата стойност на актива към датата, на която получателят получава контрол върху него. Те се посочват нетно, към “други доходи/(загуби) от дейността, нетно” на лицевата страна на отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината). Частта от компонента “преоценен резерв”, отнасяща се за продадения актив, се прехвърля директно към компонента “неразпределена печалба” в отчета за промените в собствения капитал.

2.11. Биологични активи (неплододаващи) и земеделска продукция

При първоначално придобиване биологичните активи (неплододаващи) се оценяват по цена на придобиване (себестойност), която включва покупната цена и всички преки разходи, необходими за привеждане на актива в състояние на плододаване. Преките разходи основно са: разходи за подготовка и обработка на земята, разходи по засаждане, торене, поливане и други дейности, които се извършват за продължителен период от време (4 г – 5 г), през който биологичните активи (неплододаващи) ще се трансформират в биологични активи (носители).

Земеделската продукция се оценява по справедлива стойност към датата на придобиване на реколтата, намалена с разходите за продажба. Справедливата стойност на земеделската продукция се определя както следва:

- за реколтата от бял трън и жълта акация – със съдействието на независим лицензиран оценител;
- за реколтата от пшеница – въз основа на получена информация от Софийска стокова борса АД за пазарната стойност на същата в периода на добива.

Добитата земеделска продукция – семена от бял трън и семена от жълта акация се представя в групата на материалните запаси на дружеството на ред „билки“, а пшеницата се представя в групата на готовата продукция на ред „земеделска продукция“. Земеделската продукция последващо се оценява съгласно изискванията на МСС 2 Материални запаси.

Печалбата или загубата от оценката на земеделската продукция по справедлива стойност, намалена с разходите по продажби, се признава в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината) в периода на възникване и се представя към „други доходи/(загуби) от дейността, нетно“.

2.12. Нематериални активи

Репутация

Репутацията представлява превишението на цената на придобиване (предоставеното възнаграждение) над справедливата стойност на дела на Софарма АД в нетните разграничени активи на дъщерните дружества (Българска роза – Севтополис АД, Медика АД и Унифарм АД) към датата на придобиването му (бизнес комбинацията). Тази репутация при вливането на дъщерните дружества в

компанията-майка е призната в индивидуалния отчет за финансовото състояние на компанията-майка. Репутацията е представена към групата на “нематериалните активи”.

Репутацията се оценява по цена на придобиване (себестойност), определена към датата на същинската бизнескомбинация минус натрупаните загуби от обезценки. Тя не се амортизира. Подлежи на ежегоден преглед за наличие на индикатори за обезценка. Загубите от обезценка на репутация се представят в индивидуалния отчет за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината) към позицията “обезценка на нетекущи активи”.

Други нематериални активи

Нематериалните активи са представени във финансовия отчет по цена на придобиване (себестойност), намалена с натрупаната амортизация и загубите от обезценка. В дружеството се прилага линеен метод на амортизация на нематериалните активи.

Срокът на ползване по групи активи е както следва:

- за програмни продукти – от 2 г. до 12 г.;
- за патенти и лицензии – от 2 г. до 10 г.;
- за търговски марки – от 5 г. до 13 г.;
- за други нематериални активи – от 5 г. до 7 г.

Балансовата стойност на нематериалните активи подлежи на преглед за обезценка, когато са налице събития, или промени в обстоятелствата, които показват, че балансовата стойност би могла да надвишава възстановимата им стойност. Тогава обезценката се включва като разход в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината).

Нематериалните активи се отписват от отчета за финансовото състояние, когато се извадят трайно от употреба и не се очакват от тях бъдещи стопански изгоди или се продадат към датата на прехвърляне на контрола към получателя на актива. Печалбите или загубите от продажби на отделни активи от групата на “нематериалните активи” се определят чрез сравняването на възнаграждението, на което дружеството очаква да има право (приходите от продажбата) и балансовата стойност на актива към датата на която получателят получава контрол върху него. Те се посочват нетно, към “други приходи/(загуби) от дейността, нетно” на лицевата страна на отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината).

2.13. Инвестиционни имоти

Инвестиционни имоти са тези имоти, които дългосрочно се държат от дружеството за приходи от наеми и/или заради вътрешното увеличение на тяхната стойност. Те са представени в отчета за финансовото състояние по тяхната справедлива стойност (*Приложение 2.32*). Печалбите или загубите от промените в справедливата стойност на инвестиционните имоти се отчитат в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината) към статия “други приходи/(загуби) от дейността, нетно” за периода, през който са възникнали. Реализираните приходи от инвестиционни имоти се представят в същата статия от отчета.

Инвестиционните имоти се отписват от отчета за финансовото състояние, когато се извадят трайно от употреба и не се очакват от тях бъдещи стопански изгоди или се продадат, към датата на прехвърляне на контрола към получателя на актива. Печалбите или загубите от продажби на отделни активи от групата

на “инвестиционните имоти” се определят чрез сравняването на възнаграждението, на което дружеството очаква да има право (приходите от продажбата) и балансовата стойност на актива към датата на която получателят получава контрол върху него. Те се посочват нетно, към “други доходи/(загуби) от дейността, нетно” в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината).

Трансфери от и към групата “инвестиционни имоти” се правят, когато има промяна във функционалното предназначение и цели на даден имот. В случай на прехвърляне от “инвестиционни имоти” към “имоти за използване в собствената дейност” активът се завежда в новата си група по намерена историческа цена, която представлява справедливата му стойност към датата на прехвърлянето. Обратно, когато от “имоти за използване в собствената дейност” има прехвърляне към “инвестиционни имоти”, активът се оценява по справедливата му стойност към датата на прехвърлянето, като разликата до балансовата му стойност се представя като компонент на отчета за всеобхватния доход (в други компоненти на всеобхватния доход) и се представя към “преоценъчен резерв – имоти, машини и оборудване” в отчета за промените в собствения капитал.

2.14. Инвестиции в дъщерни и асоциирани дружества

Дългосрочните инвестиции, под формата на акции и дялове в дъщерни и асоциирани дружества, са представени във финансовия отчет по цена на придобиване (себестойност), която представлява справедливата стойност на възнаграждението, което е било платено, включително преките разходи по придобиване на инвестицията, намалена с натрупаната обезценка.

Притежаваните от дружеството инвестиции в дъщерни и асоциирани дружества подлежат на ежегоден преглед за обезценка. При установяване на условия за обезценка, същата се признава в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината).

При покупка и продажба на инвестиции в дъщерни и асоциирани дружества се прилага “датата на сключване” на сделката.

Инвестициите се отписват, когато се прехвърлят правата, които произтичат от тях на други лица при настъпването на правните основания за това и по този начин се загубва контрола върху стопанските изгоди от съответния конкретен тип инвестиции. Печалбата/(загубата) от продажбата им се представя съответно към “финансови приходи” или “финансови разходи” в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината).

2.15. Други дългосрочни капиталови инвестиции

Другите дългосрочни капиталови инвестиции представляват недеривативни финансови активи, под формата на акции и дялове от капитала на други дружества (малцинствено участие), държани с дългосрочна перспектива.

Първоначално оценяване

Първоначално капиталовите инвестиции се признават по цена на придобиване, която е справедливата стойност на възнаграждението, което е било платено, включително преките разходи по придобиване на инвестицията (финансовият актив) (*Приложение № 2.26*).

Всички покупки и продажби на капиталови инвестиции се признават на “датата на търгуване” на сделката, т.е. датата, на която дружеството се ангажира да закупи или продаде актива.

Последващо оценяване

Притежаваните от дружеството капиталови инвестиции се оценяват последващо по справедлива стойност (*Приложение № 2.32*), установена със съдействието на независим лицензиран оценител.

Ефектите от последващата преоценка до справедлива стойност се представят в отделен компонент на отчета за всеобхватния доход (в други компоненти на всеобхватния доход) и респ. в резерв по финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход

Тези ефекти се прехвърлят в неразпределената печалба при освобождаване (продажба) от съответната инвестиция.

Приходи от дивиденди

Приходите от дивиденди, свързани с дългосрочните капиталови инвестиции, представляващи акции в други дружества (неконтролиращо участие), се признават като текущи приходи и представят в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината за годината) към статията „финансови приходи”.

При отписването на акции поради продажба се използва методът на средно-претеглена цена, определена към края на месеца, в който се извършва отписването.

2.16. Материални запаси

Материалните запаси са оценени във финансовия отчет както следва:

- суровини, материали и стоки - по по-ниската от: доставната цена на придобиване(себестойност) и нетната реализируема стойност;
- готова продукция, полуфабрикати и незавършено производство - по по-ниската от: производствената себестойност и нетната реализируема стойност;
- земеделска продукция – по по-ниската от справедливата стойност при първоначално придобиване и нетната реализируема стойност.

Разходите, които се извършват, за да доведат даден продукт от материалните запаси в неговото настоящо състояние и местонахождение, се включват в цената на придобиване (себестойността), както следва:

- суровини, материали и стоки – всички доставни разходи, които включват покупната цена, вносни мита и такси, транспортни разходи, невъзстановяеми данъци и други разходи, които допринасят за привеждане на материалите и стоките в готов за тяхното използване/продажба вид;
- готова продукция, полуфабрикати и незавършено производство – всички необходими производствени разходи, които формират производствената себестойност, като в нея се включват преките разходи за материали и труд и приспадащата се част от общопроизводствените разходи (променливи и постоянни), с изключение на административните разходи, курсовите разлики и разходите по привлечени финансови ресурси. Включването на условно постоянните общопроизводствени разходи в производствената себестойност на произвежданата готова продукция, полуфабрикатите и незавършеното производство се извършва на базата на нормален капацитет, определен на база обичаен средно поддържан обем, потвърждаван с плана по производството. Избраната база за разпределението им на ниво отделни продукти е нормата на човеко часовете на пряко заетия персонал в производството на конкретния продукт.

Дружеството прилага като текуща оценка „стандартна производствена себестойност” по отношение на готовата продукция, полуфабрикатите и незавършеното производство, и респективно „стандартната доставна себестойност” – за основните суровини и материали за производството.

В края на всеки отчетен период ръководството извършва анализ на факторите, довели до формиране на отклонения при: а) доставка на суровини и материали за производството - чрез сравнение между фактическите и стандартните доставни разходи и б) производството на готова продукция, полуфабрикати и незавършено производство - чрез сравнение между фактическите и стандартните производствени разходи. При необходимост се извършват корекции на оценката на наличните материални запаси във финансовия отчет. На база проучвания на добри отчетни практики във фармацевтичния отрасъл, са възприети прагове на същественост за: а) отклонението при доставка на суровини и материали за производството – до 2 % и б) производствено отклонение – до 1 %, в рамките на които, не се коригира текущата оценка на наличните крайни запаси от суровини и материали, готова продукция и незавършеното производство за целите на финансовия отчет (*Приложение № 2.33*).

При употребата (влагане и продажбата) на материалните запаси те се изписват текущо като се използва методът на средно-претеглената стойност (себестойност).

Нетната реализируема стойност представлява приблизително определената продажна цена на даден актив в нормалния ход на стопанската дейност, намалена с приблизително определените разходи по довършването в търговски вид на този актив и приблизително определените разходи за реализация.

2.17. Търговски вземания

Търговските вземания представляват безусловно право на дружеството да получи възнаграждение по договори с клиенти и други контрагенти (т.е. то е обвързано само с изтичане на време преди изплащането на възнаграждението).

Първоначално оценяване

Търговските вземания се представят и отчитат първоначално по справедлива стойност на база цената на сделката, която стойност е обичайно равна на фактурната им стойност, освен ако те съдържат съществен финансиращ компонент, който не се начислява допълнително. В този случай те се признават по сегашната им стойност, определена при дисконтова норма в размер на лихвен процент, преценен за присъщ на клиента - длъжник.

Последващо оценяване

Дружеството държи търговските вземания единствено с цел събиране на договорни парични потоци и ги оценява последващо по амортизирана стойност, намалена с размера на натрупаната обезценка за кредитни загуби. (*Приложение № 2.26*).

Обезценка

Дружеството прилага модела на очакваните кредитни загуби за целия срок на всички търговски вземания, използвайки опростения подход, допускан от МСФО9, и на база матричен модел за процента на загубата (*Приложение № 2.26 и Приложение № 2.33*).

Обезценката на вземанията се начислява и отчита чрез съответна кореспондентна корективна сметка за всеки вид вземане към статията други разходи за дейността на лицевата страна на отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината).

2.18. Лихвоносни заеми и други предоставени финансови ресурси

Всички заеми и други предоставени финансови ресурси се представят първоначално по цена на придобиване (номинална сума), която се приема за справедлива стойност на предоставеното по сделката, нетно от преките разходи, свързани с тези заеми и предоставени ресурси. След първоначалното им признаване лихвоносните заеми и други предоставени ресурси последващо се оценяват и представят в отчета за финансово състояние по амортизирана стойност, определена чрез прилагане на метода на ефективната лихва. Те са класифицирани в тази група тъй като бизнес моделът на дружеството е единствено с цел събиране на договорни парични потоци на главница и лихви. Амортизираната стойност е изчислена като са взети предвид всички видове такси, комисионни и други суми, асоциирани с тези заеми. Печалбите и загубите се признават в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината) като финансови приходи (лихви) или разходи през периода на амортизация, или когато вземанията се погасят, отпишат или редуцират.

Приходите от лихви се признават в съответствие с етапа, в който е класифициран съответният заем или друго вземане по предоставен финансов ресурс на база метода на ефективния лихвен процент.

Лихвоносните заеми и други предоставени финансови ресурси се класифицират като текущи, освен за частта от тях, за която дружеството има безусловно право да уреди задължението си в срок над 12 месеца от края на отчетния период (*Приложение № 2.26*).

2.19. Парични средства и парични еквиваленти

Паричните средства включват касовите наличности и наличностите по разплащателните сметки, а паричните еквиваленти - депозити в банки с оригинален матуритет до три месеца и средствата на депозитите с по-дълъг матуритет, които са свободно разполагаеми за дружеството съгласно условията на договореностите с банките по време на депозита.

Последващо оценяване

Паричните средства и еквиваленти в банки се представят последващо по амортизирана стойност намалена с натрупаната обезценка за очаквани кредитни загуби (*Приложение № 2.26*).

За целите на изготвянето на отчета за паричните потоци:

- паричните постъпления от клиенти и паричните плащания към доставчици са представени брутно, с включен ДДС (20%);
- лихвите по получени инвестиционни кредити се включват като плащания за финансова дейност, а лихвите, свързани с кредити, обслужващи текущата дейност (за оборотни средства), се включват в оперативна дейност;
- получените лихви от депозити в банки се включват в състава на паричните потоци от инвестиционна дейност;
- платеният ДДС по покупки на дълготрайни активи от чуждестранни доставчици се посочва на позиция "платени данъци", а при доставка на дълготрайни активи от страната се посочва на позиции

“покупка на имоти, машини и оборудване”, “покупка на нематериални активи“ и “покупка на инвестиционни имоти“ към паричните потоци от инвестиционната дейност;

- постъпленията и плащанията от и по овърдрафти са показани нетно от дружеството;
- трайно блокираните парични средства над 3 месеца не се третираат като парични средства и еквиваленти;
- постъпленията по договори за факторинг се представят към парични потоци от финансова дейност.

2.20. Търговски и други задължения

Търговските и другите текущи задължения в отчета за финансово състояние се представят по стойността на оригиналните фактури (цена на придобиване), която се приема за справедливата стойност на сделката и ще бъде изплатена в бъдеще срещу получените стоки и услуги. В случаите на разсрочени плащания над обичайния кредитен срок, при които не е предвидено допълнително плащане на лихва или лихвата значително се различава от обичайния пазарен лихвен процент, задълженията се оценяват първоначално по тяхната справедлива стойност на база сегашната им стойност при дисконтова норма, присъща за дружеството, а последващо – по амортизирана стойност (*Приложение № 2.26*).

2.21. Лихвоносни заеми и други привлечени финансови ресурси

В отчета за финансово състояние всички заеми и други привлечени финансови ресурси се представят първоначално по цена на придобиване (номинална сума), която се приема за справедлива стойност на полученото по сделката, нетно от преките разходи, свързани с тези заеми и привлечени ресурси. След първоначалното им признаване лихвоносните заеми и други привлечени ресурси последващо се оценяват и представят в отчета за финансово състояние по амортизирана стойност, определена чрез прилагане на метода на ефективната лихва. Амортизираната стойност е изчислена като са взети предвид всички видове такси, комисионни и други разходи, вкл. дисконт или премия, асоциирани с тези заеми. Печалбите и загубите се признават в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината) като финансови приходи или финансови разходи (лихви) през периода на амортизацията или когато задълженията се отпишат или редуцират (*Приложение № 2.26*).

Разходите за лихви се признават за срока на финансовия инструмент на база метода на ефективния лихвен процент.

Лихвоносните заеми и други привлечени финансови ресурси се класифицират като текущи, освен за частта от тях, за която дружеството има безусловно право да уреди задължението си в срок над 12 месеца от края на отчетния период.

2.22. Капитализиране на разходи по заеми

Разходите по заеми, които пряко се отнасят към придобиването, строителството или производството на отговарящ на условията /квалифициран/ актив, се капитализират като част от стойността на този актив. Отговарящ на условията /квалифициран/ актив е актив, който непременно изисква поне 12-месечен период от време, за да стане готов за предвижданата му употреба или продажба.

Размерът на разходите по заеми, които могат да се капитализират в стойността на един отговарящ на условията /квалифициран/ актив, се определя чрез коефициент /норма/ на капитализация. Коефициентът на капитализация е среднопретеглената величина на разходите по заеми, отнесени към

заемите на дружеството, които са непогасени през периода, с изключение на заемите, извършени специално с цел придобиване на един отговарящ на условията /квалифициран/ актив.

Капитализирането на разходите по заеми като част от стойността на един отговарящ на условията /квалифициран/ актив започва, когато са изпълнени следните условия: извършват се разходите за актива, извършват се разходите по заеми и в ход са дейности, които са необходими за подготвяне на актива за предвижданата му употреба или продажба.

Разходите по заеми се намаляват и с всякакъв инвестиционен доход от временното инвестиране на средствата от тези заеми.

2.23. Лизинг

Счетоводна политика, приложима от 1 януари 2019 година

Лизингополучател

Един договор представлява или съдържа елементи на лизинг, ако по силата на този договор се прехвърля срещу възнаграждение правото на контрол над използването на даден актив за определен период от време.

Дружеството е избрало всички лизинговете плащания по договори с кратък срок (до 12 месеца) да се отчитат като текущи разходи на линеен принцип през периода на договора.

Първоначално оценяване

На датата на стартиране на лизинга (датата, на която базовия актив е на разположение за ползване) лизингополучателят признава актив „право на ползване“ и задължение по лизинг.

Цената на придобиване на актива с право на ползване включва:

- размера на първоначалната оценка на задължението по лизинг;
- лизингови плащания, извършени към или преди началната дата, намалени с получените стимули по лизинговия договор;
- първоначалните преки разходи на лизингополучателя;
- провизии за разходи свързани с демонтиране и преместване на актива.

Дружеството амортизира активите с право на ползване на линейна база за по – краткия период от техния полезен живот и срока на лизинговия договор.

Активите с право на ползване се представят в отчета за финансовото състояние на ред „имоти, машини и оборудване“, а тяхната амортизация – в отчета за всеобхватния доход на ред „разходи за амортизация“.

Задължението по лизинг включва нетната настояща стойност на следните лизингови плащания:

- фиксирани плащания, намалени с подлежащите на плащане лизингови стимули;
- променливи лизингови плащания, зависещи от индекси или проценти;
- цената за упражняване на опцията за покупка, ако е достатъчно сигурно, че дружеството ще ползва опцията;
- плащания на санкции за прекратяване на лизинговия договор;

- гаранции за остатъчна стойност.

Лизинговите плащания се дисконтират с лихвения процент, заложен в договора, ако той може да бъде непосредствено определен или с диференциалния лихвен процент на дружеството, отразяващ лихвения процент, който би бил приложим при заемане на финансови средства за сходен период от време, при сходно обезпечение и сходна икономическа среда.

Лизинговите плащания съдържат в определено съотношение финансовия разход (лихва) и приспадащата се част от лизинговото задължение (главница). Финансовите разходи се начисляват в отчета за всеобхватния доход през периода на лизинга на периодична база, така че да се постигне постоянен лихвен процент за оставащата неизплатена част от главницата по лизинговото задължение.

Последващо оценяване

Дружеството е избрало да прилага модела на цената на придобиване за всички свои активи с право на ползване. Те се представят по цена на придобиване, намалена с натрупаната амортизация, загуби от обезценка и корекциите, вследствие на преоценки и корекции на задължението по лизинг.

Дружеството оценява последващо задължението по лизинг като:

- увеличава балансовата стойност, за да отрази начислената лихва;
- намалява балансовата стойност, за да отрази извършените лизингови плащания;
- преоценява балансовата стойност на задълженията, за да отрази преоценките или измененията на лизинговия договор.

Отчитане на преоценки и изменения на лизинговия договор

В резултат на преценка, лизингополучателят признава сумата на преоценката на пасива по лизинга като корекция на актива с право на ползване. Ако балансовата стойност на актива е по-ниска, остатъчната сума на преоценката се признава в печалбата или загубата.

Лизингополучателят отчита изменение на лизинговия договор като отделен лизинг, ако:

- изменението увеличава обхвата на лизинговия договор, като добавя ново „право на ползване” на един или повече допълнителни базови активи; и
- възнаграждението по лизинговия договор се увеличава със сума, съизмерима със самостоятелната цена за увеличението в обхвата и евентуални корекции, отразяващи обстоятелства по конкретния договор.

Плащанията във връзка с краткосрочни лизингови договори и договори, по които базовият актив е с ниска стойност, както и променливите лизингови плащания, които не са включени в оценката на задължението по лизинг се признават директно като текущи разходи в отчета за всеобхватния доход на база линеен метод за периода на лизинга.

Лизингодател

МСФО 16 не променя съществено счетоводното отчитане на лизинга за лизингодателите. Те продължават да класифицират всеки лизингов договор като финансов или оперативен, прилагайки на практика правила аналогични на тези в МСС 17, които са по същество прехвърлени в новия МСФО 16.

Счетоводна политика, приложима до 31 декември 2018 година**Финансов лизинг****Лизингополучател**

Финансовият лизинг, при който се трансферира към дружеството съществената част от всички рискове и стопански ползи, произтичащи от собствеността върху актива под финансов лизинг, се капитализира в отчета за финансовото състояние на лизингополучателя, като се представя като имоти, машини и оборудване под лизинг по цена на незабавна продажба или ако е по-ниска - по сегашната стойност на минималните лизингови плащания.

Лизинговите плащания съдържат в определено съотношение финансовия разход (лихвата) и приспадащата се част от лизинговото задължение (главница), така че да се постигне постоянен лихвен процент за оставащата неизплатена част от главницата по лизинговото задължение. Лихвените разходи се включват в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината) като "финансови разходи" - лихва, на база метода на ефективен лихвен процент (*Приложение № 2.26*).

Придобитите под финансов лизинг активи се амортизират на база полезния живот на актива и в рамките на лизинговия срок.

Лизингодател

Финансовият лизинг, при който се трансферира извън дружеството съществената част от всички рискове и стопански изгоди, произтичащи от собствеността върху актива под финансов лизинг, се изписва от състава на активите на лизингодателя при прихвърляне към лизингополучателя на актива и се представя в отчета за финансовото състояние като вземане със стойност, равна на нетната инвестиция от лизинга. Нетната инвестиция в лизинговия договор представлява разликата между сбора от минималните лизингови плащания по договора за финансов лизинг и негарантираната остатъчна стойност, начислена за лизингодателя, и незаработеният финансов доход.

Разликата между балансовата стойност на отдадения под финансов лизинг актив и незабавната (справедливата му продажна) стойност се признава в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината) в началото на лизинговия договор (при предаването на актива) като доход от продажба на активи.

Признаването на заработения финансов приход като текущ лихвен приход се основава на прилагането на метода на ефективната лихва.

Оперативен лизинг**Лизингополучател**

Лизинг, при който наемодателят продължава да притежава съществената част от всички рискове и стопански изгоди от собствеността върху дадения актив се класифицира като оперативен лизинг. Поради това активът не се включва в отчета за финансовото състояние на лизингополучателя.

Плащанията във връзка с оперативния лизинг се признават като разходи в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината) на база линеен метод за периода на лизинга.

Лизингодател

Наемодателят продължава да притежава съществена част от всички рискове и стопански изгоди от собствеността върху дадения актив. Поради това този актив продължава да е включен в състава на

неговите имоти, машини и оборудване като амортизацията му за периода се включва в текущите разходи на лизингодателя.

Приходът от наеми от оперативен лизинг се признава на базата на линейния метод в продължение на срока на съответния лизинг. Първоначално направените преки разходи във връзка с договарянето и уреждането на оперативния лизинг, се добавят към балансовата стойност на отдадените активи и се признават на базата на линейния метод в продължение на срока на лизинга.

2.24. Пенсионни и други задължения към персонала по социалното и трудово законодателство

Трудовите и осигурителни отношения с работниците и служителите в дружеството се основават на разпоредбите на Кодекса на труда и на разпоредбите на действащото осигурително законодателство в България.

Краткосрочни доходи

Краткосрочните доходи за наетия персонал под формата на възнаграждения, бонуси и социални доплащания и придобивки (изискуеми за уреждане в рамките на 12 месеца след края на периода, в който персоналот е положил труд за тях или е изпълнил необходимите условия) се признават като разход в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината), освен ако даден МСФО не изисква тази сума да се капитализира в себестойността на определен актив, за периода, в който е положен трудът за тях и/или са изпълнени изискванията за тяхното получаване, и като текущо задължение (след приспадане на всички платени вече суми и полагащи се удържки) в размер на недисконтираната им сума.

Към датата на всеки финансов отчет дружеството прави оценка на сумата на очакваните разходи по натрупващите се компенсируеми отпуски, която се очаква да бъде изплатена като резултат от неизползваното право на натрупан отпуск. В оценката се включват приблизителната преценка за сумите на самите възнаграждения и на вноските по задължителното обществено и здравно осигуряване, които работодателят дължи върху тези суми.

Тантиеми и бонусни схеми

Съгласно Устава на дружеството и при взето решение на Общото събрание на акционерите изпълнителният директор има право да получи еднократно възнаграждение (тантием) в размер на до 1 % от нетната печалба на дружеството както и да бъде оправомощен да определи кръга на служителите, между които да бъде разпределена като бонус парична сума в размер на до 2 % от стойността на печалба на дружеството за всяка календарна година. Когато определена част се изисква да бъде разсрочена за по-дълъг от 12-месечен период, тази част се оценява по нейната сегашна стойност към датата на финансовия отчет и се посочва към нетекущите пасиви в отчета за финансовото състояние, статия „задължения към персонала”.

Дългосрочни доходи при пенсиониране

Планове с дефинирани вноски

Основно задължение на дружеството като работодател в България е да извършва задължително осигуряване на наетия си персонал за фонд “Пенсии”, допълнително задължително пенсионно осигуряване (ДЗПО), фонд “Общо заболяване и майчинство” (ОЗМ), фонд “Безработица”, фонд “Трудова злополука и професионална болест” (ТЗПБ), фонд “Гарантиране вземания на работниците и служителите”

(ГВРС) и здравно осигуряване. Размерите на осигурителните вноски се утвърждават всяка година със Закона за бюджета на ДОО и Закона за бюджета на НЗОК за съответната година. Вноските се разпределят между работодателя и осигуреното лице в съответствие с правилата от Кодекса за социално осигуряване (КСО).

Тези осигурителни пенсионни планове, прилагани от дружеството в качеството му на работодател, са планове с дефинирани вноски. При тях работодателят плаща месечно определени вноски в държавните фонд "Пенсии", фонд "ОЗМ", фонд "Безработица", фонд "ТЗПБ", както и в универсални и професионални пенсионни фондове - на база фиксирани по закон проценти и няма правно или конструктивно задължение да доплаща във фондовете бъдещи вноски в случаите, когато те нямат достатъчно средства да изплатят на съответните лица заработените от тях суми за периода на трудовия им стаж. Аналогични са и задълженията по отношение на здравното осигуряване.

Към дружеството няма създаден и функциониращ частен доброволен осигурителен фонд.

Дължимите от дружеството вноски по плановете с дефинирани вноски за социалното и здравно осигуряване се признават като текущ разход в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата), освен ако даден МСФО не изисква тази сума да се капитализира в себестойността на определен актив, и като текущо задължение в недисконтиран размер, заедно и в периода на полагане на труда и на начислението на съответните доходи на наетите лица, с които доходи вноските са свързани.

Планове с дефинирани доходи

Съгласно Кодекса на труда дружеството в качеството му на работодател в България е задължено да изплаща на персонала при настъпване на пенсионна възраст обезщетение, което в зависимост от трудовия стаж в предприятието може да варира между 2 и 6 брутни работни заплати към датата на прекратяване на трудовото правоотношение. По своите характеристики тези схеми представляват нефондирани планове с дефинирани доходи.

Изчислението на размера на тези задължения налага участието на квалифицирани актюери, за да може да се определи тяхната сегашна стойност към датата на финансовия отчет, по която те се представят в отчета за финансовото състояние, а респективно изменението в стойността им, се представя в отчета за всеобхватния доход като: а) разходите за текущ и минал стаж, разходите за лихва и ефектите от съкращенията и урежданията се признават веднага, в периода, в който възникнат, и представят в текущата печалба или загуба, по статия „разходи за персонал”, а б) ефектите от последващите оценки на задълженията, които по същество представляват актюерски печалби и загуби, се признават веднага, в периода, в който възникнат, и се представят към другите компоненти на всеобхватния доход, по статия „последващи оценки на пенсионни планове с дефинирани доходи”. Актюерските печалби и загуби произтичат от промени в актюерските предположения и опита.

Към датата на всеки годишен финансов отчет дружеството назначава сертифицирани актюери, които издават доклад с техните изчисления относно дългосрочните му задължения към персонала за обезщетения при пенсиониране. За целта те прилагат кредитния метод на прогнозните единици. Сегашната стойност на задължението по дефинираните доходи се изчислява чрез дисконтиране на бъдещите парични потоци, които се очаква да бъдат изплатени в рамките на матуритета на това задължение и при използването на лихвените равнища на държавни дългосрочни облигации с подобен срок, котиращи в България, където функционира и самото дружество.

Плащания на базата на акции

Плащанията на базата на акции на наети лица и други лица, които предоставят сходни услуги, се оценяват по справедливата стойност на капиталовите инструменти към датата на предоставяне. За възнаграждения за плащане на базата на акции с условия, които не са придобили права, справедливата стойност на датата на отпускане на плащането на базата на акции се измерва така, че да отразява тези условия и да няма реални разлики между очакваните и действителните резултати.

Доходи при напускане

Съгласно местните разпоредби на трудовото и осигурително законодателство в България, дружеството като работодател има задължение да изплати при прекратяване на трудовия договор преди пенсиониране определени видове обезщетения.

Дружеството признава задължения към персонала по доходи при напускане преди настъпване на пенсионна възраст, когато е демонстриран обвързващ ангажимент, на база публично анонсиран план, вкл. за реструктуриране, да се прекрати трудовият договор със съответните лица без да има възможност да се отмени, или при формалното издаване на документите за доброволно напускане. Доходи при напускане, платими повече от 12 месеца, се дисконтират и представят в отчета за финансовото състояние по тяхната сегашна стойност.

2.25. Акционерен капитал и резерви

Дружеството е акционерно и е задължено да регистрира в Търговския регистър определен размер на **акционерен капитал**, който да служи като обезпечение на вземанията на кредиторите на дружеството. Акционерите отговарят за задълженията на дружеството до размера на своето акционерно участие в капитала и могат да претендират връщане на това участие само в производство по ликвидация или несъстоятелност. Дружеството отчита основния си капитал по номинална стойност на регистрираните в съда акции.

Съгласно изискванията на Търговския закон и устава, дружеството е длъжно да формира и резерв **“фонд Резервен”**, като източници на фонда могат да бъдат:

- най-малко една десета от печалбата, която се отделя докато средствата във фонда достигнат една десета част от акционерния капитал или по-голяма част, определена по решение на Общото събрание на акционерите;
- средствата, получени над номиналната стойност на акциите при издаването им (премиен резерв);
- други източници, предвидени по решение на Общото събрание.

Средствата от фонда могат да се използват само за покриване на годишната загуба и на загуби от предходни години. Когато средствата във фонда достигнат определения в устава минимален размер, средствата над тази сума могат да бъдат използвани за увеличаване на акционерния капитал.

Обратно изкупените собствени акции са представени в отчета за финансово състояние по себестойност (цена на придобиване) като с тяхната стойност е намален собственият капитал на дружеството. Печалбите или загубите от продажбата на обратно изкупени собствени акции са за сметка на неразпределената печалба и се представят директно в собствения капитал на дружеството към компонента “неразпределена печалба”.

Преоценъчният резерв – имоти, машини и оборудване е формиран от:

- положителната разлика между балансовата стойност на имотите, машините и оборудването и техните справедливи стойности към датата на извършване на всяка преценка; и
- положителната разлика между балансовата стойност на имоти, отчитани в групата “имоти, за използване в собствена дейност”, и тяхната справедлива стойност на датата, на която те се трансферират в групата на “инвестиционни имоти”.

Ефектът на отсрочените данъци върху преоценъчния резерв е отразен директно за сметка на този резерв.

Преоценъчният резерв се прехвърля към компонента „ натрупани печалби”, когато активите се отписват от отчета за финансовото състояние или са напълно амортизирани.

Преоценъчният резерв покрива обезценки на активите, с които той е свързан. Той може да бъде използван при реализацията на дивидентната и капиталова политика на дружеството само след прехвърлянето му към компонента ”неразпределена печалба”.

Резервът по финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход е формиран от ефектите от оценка по справедлива стойност на другите дългосрочни капиталови инвестиции. При отписване на тези инвестиции, формираният резерв се прехвърля към компонента ”неразпределена печалба”.

2.26. Финансови инструменти

Финансов инструмент е всеки договор, който поражда едновременно както финансов актив в едно предприятие, така и финансов пасив или инструмент на собствения капитал в друго предприятие.

Финансови активи

Първоначално признаване, класификация и оценяване

При първоначалното им признаване финансовите активи се класифицират в три групи, според които те впоследствие се оценяват по амортизирана стойност, по справедлива стойност през другия всеобхватен доход и по справедлива стойност през печалбата или загубата.

Дружеството първоначално оценява финансовите активи по справедлива стойност, а в случай на финансови активи, които не се отчитат по справедлива стойност в печалбата или загубата, се добавят преките разходи по сделката. Изключение са търговските вземания, които не съдържат съществен компонент на финансиране - те се оценяват на база цената на сделката, определена съгласно МСФО 15 (*Приложение № 2.6.1*).

Покупките или продажбите на финансови активи, чиито условия изискват доставка на активите в рамките на даден период от време, установен обикновено с нормативна разпоредба или действаща практика на съответния пазар (редовни покупки), се признават на датата на търгуване (сделката), т.е. на датата, на която дружеството се е ангажирало да закупи или продаде актива.

Класификацията на финансовите активи при първоначалното им признаване зависи от характеристиките на договорните парични потоци на съответния финансов актив и бизнес модела на дружеството за неговото управление. За да бъде класифициран и оценяван по амортизирана стойност или по справедлива стойност в друг всеобхватен доход, условията на даден финансов актив трябва да пораждат парични потоци, които представляват "само плащания по главницата и лихвата (СПГЛ)" по

неиздължената сума на главницата. За целта се извършва анализ чрез тест на СПГЛ на нивото на инструмента.

Бизнес моделът на дружеството за управление на финансовите активи отразява начина, по който дружеството управлява финансовите си активи за генериране на парични потоци. Бизнес моделът определя дали паричните потоци са резултат на събирането на договорни парични потоци, на продажба на финансовите активи, или и двете.

Последващо оценяване

За целите на последващото оценяване финансовите активи на дружеството са класифицирани в следните категории:

- Финансови активи по амортизирана стойност (дългови инструменти)
- Финансови активи по справедлива стойност през другия всеобхватен доход без "рециклиране" на кумулативните печалби и загуби (капиталови инструменти)

Класификационни групи

Финансови активи по амортизирана стойност (дългови инструменти)

Дружеството оценява финансовите активи по амортизирана стойност когато са удовлетворени и двете условия по-долу:

- финансовият актив се държи и използва в рамките на бизнес модел, имащ за цел неговото държане с оглед получаване на договорните парични потоци от него, и
- условията на договора за финансовия актив поражда парични потоци на конкретни дати, които представляват само плащания по главницата и лихвите върху неиздължената сума на главницата.

Финансовите активи по амортизирана стойност впоследствие се оценяват на база метода на ефективния лихвен процент (ЕЛП). Те подлежат на обезценка. Печалбите и загубите се признават в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината), когато активът бъде отписан, модифициран или обезценен.

Финансовите активи по амортизирана стойност на дружеството включват: парични средства и парични еквиваленти в банки, търговски вземания, в т.ч. от свързани лица, предоставени заеми на свързани предприятия и заеми на трети лица (*Приложение № 21, Приложение № 22, Приложение № 24, Приложение № 25, Приложение № 26 (а) и Приложение № 27*)

Финансови активи по справедлива стойност в другия всеобхватен доход (капиталови инструменти)

При първоначалното им признаване дружеството може да направи неотменим избор да класифицира определени капиталови инструменти като такива, определени по справедлива стойност в другия всеобхватен доход, но само когато те отговарят на определението за собствен капитал съгласно МСС 32 *Финансови инструменти*. Класификацията се определя на база индивидуално ниво, инструмент по инструмент.

При отписване на тези активи печалбите и загубите от оценка до справедлива стойност, отчетени в другия всеобхватен доход не се рециклират през печалбата или загубата. Дивидентите се признават като "финансови приходи" в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината), когато правото върху плащането бъде установено, с изключение на случаите, когато дружеството

извлича ползи от тези постъпления като възстановяване на част от цената на придобиване на финансовия актив, в който случай печалбите се отчитат в другия всеобхватен доход. Капиталовите инструменти, определени като такива по справедлива стойност в другия всеобхватен доход, не са обект на тест за обезценка.

Дружеството е направило неотменим избор да класифицира в тази категория малцинствените си капиталови инвестиции, които то държи дългосрочно и във връзка със своите бизнес интереси в тези дружества. Част от тях се търгуват на капиталови пазари, а друга – не. Те са представени в отчета за финансово състояние към статията „други дългосрочни капиталови инвестиции”

Отписване

Финансов актив (или, когато е приложимо, част от финансов актив или част от група от сходни финансови активи) се отписва от отчета за финансовото състояние на дружеството когато:

- правата за получаване на паричните потоци от актива са изтекли, или
- правата за получаване на парични потоци от актива са прехвърлени или дружеството е поело задължението да плати напълно получените парични потоци, без съществена забава, към трета страна чрез споразумение за прехвърляне; при което: или а) дружеството е прехвърлило в значителна степен всички рискове и ползи от собствеността върху актива; или б) дружеството нито е прехвърлило, нито е запазило в значителна степен всички рискове и ползи от собствеността върху актива, но не е запазило контрола върху него.

Когато дружеството е прехвърлило правата си за получаване на парични потоци от актива или е встъпило в споразумение за прехвърляне, то прави оценка на това дали и до каква степен е запазило рисковете и ползите от собствеността. Когато дружеството нито е прехвърлило, нито е запазило в значителна степен всички рискове и ползи от собствеността върху финансовия актив, нито е прехвърлило контрола върху него, то продължава да признава прехвърления актив до степента на продължаващото си участие в него. В този случай дружеството признава и свързаното с това задължение. Прехвърленият актив и свързаното задължение се оценяват на база, която отразява правата и задълженията, които дружеството е запазило.

Продължаващо участие, което е под формата на гаранция върху прехвърления актив, се оценява по по-ниската от: първоначалната балансова стойност на актива и максималната сума на възнаграждението, което може да се изиска дружеството да изплати.

Обезценка на финансови активи

Дружеството признава коректив (провизия за обезценка) за очаквани кредитни загуби за всички дългови инструменти, които не се отчитат по справедлива стойност през печалбата или загубата. Очакваните кредитни загуби се изчисляват като разлика между договорните парични потоци, дължими съгласно условията на договора, и всички парични потоци, които дружеството очаква да получи, дисконтирани с първоначалния ефективен лихвен процент. Очакваните парични потоци включват и паричните потоци от продажбата на държаното обезпечение или други кредитни подобрения, които представляват неразделна част от условията на договора.

За изчислението на очакваните кредитни загуби по *предоставени заеми на свързани и трети лица вкл. паричните средства и еквиваленти в банки*, дружеството прилага общия подход за обезценка, определен от МСФО 9. Съгласно този подход дружеството прилага “тристепенен“ модел за обезценка въз

основа на промени спрямо първоначалното признаване на кредитното качество на финансовия инструмент (актив).

Очакваните кредитни загуби се признават на два етапа:

а. Финансов актив, който не е кредитно обезценен при първоначалното му възникване/придобиване, се класифицира в Етап (Stage) 1. Това са заеми, предоставени: на длъжници с нисък риск от неизпълнение и стабилни като тенденции добри ключови показатели (финансови и нефинансови), редовно обслужвани и без наличие на дължими суми, които са в просрочие. От първоначалното му признаване неговият кредитен риск и качества са обект на непрекъснато наблюдение и анализи. Очакваните кредитни загуби на финансовите активи, класифицирани в Етап 1 се определят на база на кредитни загуби, които са резултат от възможни събития на неизпълнение, които биха могли да настъпят в рамките на следващите 12 месеца от живота на съответния актив (12-месечни очаквани кредитни загуби за инструмента);

б. В случаите, когато след първоначалното признаване на финансов актив, кредитният му риск нарасне значително и в резултат от това неговите качества се влошат, той се прехвърля в в Етап (Stage) 2. Очакваните кредитни загуби на финансовите активи, класифицирани в Етап 2 се определят за целия оставащ живот (срок) на съответния актив, независимо от момента на настъпването на неизпълнението (очаквани кредитни загуби за целия живот (срок) на инструмента.

Ръководството на дружеството е разработило политика и комплекс от критерии за анализ, установяване и оценка на настъпване на състояние „значително нарастване на кредитния риск”. Основни въпроси от тях са оповестени в *Приложение № 2.33*.

В случаите, когато кредитният риск на финансов актив нарасне до ниво, което индикира, че има настъпило събитие на неизпълнение, той се счита за обезценен и се класифицира в Етап (Stage) 3. На този етап се установяват и изчисляват понесените загуби по съответния актив за целия му оставащ живот (срок).

Ръководството на дружеството е извършило съответни анализи, на база на които е определило комплекс от критерии за събития на неизпълнение, съобразно спецификата на съответния финансов инструмент. Един от тях е просрочия на дължими договорни плащания повече от 90 дни, освен ако за определен инструмент не са налице обстоятелства, които правят оборимо това твърдение. Наред с него, се наблюдават и други събития, въз основа на вътрешна и външна информация, които са индикатор, че длъжникът не е в състояние да заплати (възстанови) всички все още дължими от него суми по договор, вкл. като се вземат предвид и всички кредитни улеснения предоставени от дружеството. Основни въпроси от политиката и комплекса от критерии са оповестени в *Приложение № 2.33*.

Дружеството коригира очакваните кредитни загуби, определени на база исторически данни, с прогнозни макроикономически показатели, за които е установено, че има корелация и се очаква да окажат влияние върху размера на очакваните кредитни загуби в бъдеще.

За изчисляване на очакваните кредитни загуби на *търговските вземания и активите по договори с клиенти* дружеството е избрало и прилага опростен подход на база матрица за изчисление на очаквани кредитни загуби и не проследява последващите промени в кредитния им риск. При този подход то признава коректив (провизия за обезценка) въз основа на очакваната кредитна загуба за целия срок на

вземанията към всяка отчетна дата. Дружеството е разработило и прилага матрица за провизиране, която се базира на историческия опит по отношение на кредитните загуби, коригирани с прогнозни фактори, специфични за длъжниците и за икономическата среда и за които е установена корелационна връзка с процента на кредитните загуби. (Приложение № 42.)

Отписване

Обезценените финансови активи се отписват, когато не съществува разумно очакване за събиране на паричните потоци по договора.

Финансови пасиви

Първоначално признаване, класификация и оценяване

Финансовите пасиви на дружеството включват търговски и други задължения, заеми и други привлечени средства, включително и банкови овърдрафти. При първоначалното им признаване обичайно те се класифицират като пасиви по амортизирана стойност.

Първоначално всички финансови пасиви се признават по справедлива стойност, а в случая на заеми и привлечени средства и търговски и други задължения, нетно от пряко свързаните разходи по сделката.

Последващо оценяване

Последващото оценяване на финансовите пасиви зависи от тяхната класификация. Обичайно те се класифицират и оценяват по амортизирана стойност.

Класификационни групи

Получени заеми и други привлечени средства

След първоначалното им признаване, дружеството оценява лихвоносните заеми и привлечени средства по амортизирана стойност, чрез метода на ефективния лихвен процент. Печалбите и загубите се признават в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината), когато съответният финансов пасив се отписва, както и чрез амортизацията на база ефективен лихвен процент.

Амортизираната стойност се изчислява като се вземат под внимание каквито и да било дисконти или премии при придобиването, както и такси или разходи, които представляват неразделна част от ефективния лихвен процент. Амортизацията се включва като “финансов разход” в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината).

Отписване

Финансовите пасиви се отписват, когато задължението бъде погасено, прекратено, или срока изтече. Когато съществуващ финансов пасив бъде заменен с друг от същия кредитор при различни условия, или условията на съществуващ пасив бъдат съществено променени, тази размяна или модификация се третира като отписване на първоначалния пасив и признаване на нов. Разликата в съответните балансови суми се признава в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината).

Компенсирание на финансови инструменти

Финансовите активи и финансовите пасиви се компенсират и в отчета за финансовото състояние се отразява нетната сума, ако съществува приложимо законно право за компенсиране на признатите суми и ако е налице намерение за уреждане на нетна основа, или за едновременно реализиране на активите и уреждане на пасивите.

Това изискване произтича от идеята на реалната стопанска същност на отношенията на дружеството с даден контрагент, че при едновременното съществуване на тези две изисквания очакваният фактически бъдещ паричен поток и ползи от тези разчети за предприятието е нетният поток, т.е. нетната сума отразява реалното право или задължение на дружеството от тези финансови инструменти - при всички обстоятелства да получи или плати единствено и само нетната сума. Ако не са налице едновременно и двете условия се приема, че правата и задълженията на дружеството по повод тези насрещни разчети (финансови инструменти) не се изчерпват при всички ситуации само и единствено с получаването или плащането на нетната сума.

Политиката за нетирането е свързана и с оценката, представянето и управлението на реалния кредитен и ликвиден риск, свързан с тези насрещни разчети.

Критериите, които се прилагат за установяване на "наличие на текущо и правно приложимо право за нетиране" са:

- да не зависи от бъдещо събитие, т.е. да не е приложимо само при настъпване на някакво бъдещо събитие;
- да бъде възможно за упражняване и защитимо с правни способности в хода на (кумулятивно):
 - обичайната дейност,
 - в случай на неизпълнение/просрочие, и
 - в случай на неплатежоспособност или несъстоятелност.

Приложимостта на критериите се оценява спрямо изискванията на българското законодателство и установените договорености между страните. Условието за "наличие на текущо и правно приложимо право за нетиране" винаги и задължително се оценява заедно с второ условие - за "задължително намерение за уреждане на тези разчети на нетна база".

2.27. Договори за финансова гаранция

Договорът за финансова гаранция представлява договор, който изисква от издателя да направи определени плащания, за да възстанови на притежателя загубата, която е претърпял, тъй като даден длъжник не е направил плащане, когато е било дължимо, в съответствие с първоначалните или променени условия на дългов инструмент.

Договорите за финансова гаранция се признават като финансово задължение към момента на издаване на гаранцията. Задължението първоначално се оценява по справедлива стойност, а в последствие, по високата от следните стойности:

- сумата, определена в съответствие с модела на очаквани кредитни загуби, и
- първоначално признатата сума минус кумулативната стойност на прихода (когато е приложимо), признат съгласно принципите на *МСФО 15 Приходи от договори с клиенти*.

Справедливата стойност на финансовите гаранции се определя на базата на настоящата стойност на разликата в паричните потоци между договорените плащания, изисквани съгласно дълговия инструмент, и плащанията, които биха се изисквали без гаранцията, или прогнозната сума, която би била платима на трета страна за поемане на задълженията.

Последваща оценка на задълженията по финансови гаранции в размер на очакваната загуба по договори за финансови гаранции се включва в отчета за финансово състояние към „други текущи задължения“.

2.28. Данъци върху печалбата

Текущите данъци върху печалбата на дружеството са определени в съответствие с изискванията на българското данъчно законодателство – Закона за корпоративното подоходно облагане. Номиналната данъчна ставка в България за 2019 г. е 10 % (2018 г.: 10%).

Отсрочените данъци върху печалбата се определят чрез прилагане на балансовия метод за определяне на задължението относно всички временни разлики на дружеството към датата на финансовия отчет, които съществуват между балансовите стойности и данъчните основи на отделните активи и пасиви.

Отсрочените данъчни пасиви се признават за всички облагаеми временни разлики, с изключение на тези, породили се от признаването на актив или пасив, който към датата на стопанската операция не е повлиял върху счетоводната и данъчната печалба/(загуба).

Отсрочените данъчни активи се признават за всички намаляеми временни разлики и за неизползваните данъчни загуби до степента, до която е вероятно те да се проявят обратно и да бъде генерирана в бъдеще достатъчна облагаема печалба или да се проявят облагаеми временни разлики, от които да могат да се приспаднат тези намаляеми разлики, с изключение на разликите, породили се от признаването на актив или пасив, който към датата на стопанската операция не е повлиял върху счетоводната и данъчната печалба/(загуба).

Балансовата стойност на всички отсрочени данъчни активи се преглежда на всяка дата на баланса и се редуцират до степента, до която е вероятно те да се проявят обратно и да се генерира достатъчно облагаема печалба или проявяващи се през същия период облагаеми временни разлики, с които те да могат да бъдат приспаднати или компенсирани.

Отсрочените данъци, свързани с обекти, които са отчетени като други компоненти на всеобхватния доход или капиталова позиция в отчет за финансовото състояние, също се отчитат директно към съответния компонент на всеобхватния доход или балансовата капиталова позиция.

Отсрочените данъчни активи и пасиви се оценяват на база данъчните ставки и основи, които се очаква да се прилагат за периода и типа операции, през които активите се очаква да се реализират, а пасивите - да се уредят (погасят), на база данъчните закони, които са в сила или с голяма степен на сигурност се очаква да са в сила, и по данъчни ставки на държавата (РБългария), в чиято юрисдикция се очаква да се реализира съответният отсрочен актив или пасив.

Отсрочени данъчни активи на дружеството се представят нетно срещу негови отсрочени данъчни пасиви, когато и доколкото то се явява за тях данъчния платец в съответната юрисдикция (РБългария), и

то тогава и само тогава, когато дружеството има законно право да извършва или получава нетни плащания на текущи данъчни задължения или вземания по данъците върху печалбата.

Към 31.12.2019 г. отсрочените данъци върху печалбата на дружеството са оценени при ставка, валидна за 2020 г., която е в размер на 10% (31.12.2018 г.: 10%).

2.29. Правителствени финансираня

Правителственото финансиране представлява различни форми на предоставяне на безвъзмездни средства от държавата (местни и централни органи и институции) и/или междуправителствени споразумения и организации.

Правителствените финансираня (общински, държавни и международни, вкл. по реда на използване на Европейските фондове и програми) се признават първоначално като отсрочен доход (финансиране), когато е налице разумна сигурност, че то ще бъде получено от дружеството, и че последното е спазило и спазва условията и изискванията по дарението.

Правителствено финансиране, свързано с компенсиране на направени разходи, се признава в текущите печалби и загуби на систематична база за същия период, през който са признати и разходите.

Правителствено финансиране, свързано с компенсиране на инвестиционни разходи за придобиване на актив, се признава в текущите печалби и загуби на систематична база за целия период на полезен живот на актива, пропорционално на размера на признатата в разходите амортизация.

2.30. Нетна печалба или загуба на акция

Основната нетна печалба или загуба на акция се изчислява като се раздели нетната печалба или загуба за периода, подлежаща на разпределение между акционерите, притежатели на обикновени акции, на средно-претегления брой на държаните обикновени акции за периода.

Средно-претегленият брой акции представлява броят на държаните обикновени акции в началото на периода, коригиран с броя на обратно изкупените обикновени акции и на новоиздадените такива през периода, умножен по средно-времевия фактор. Този фактор изразява броя на дните, през които конкретните акции са били държани, спрямо общия брой на дните през периода.

При капитализация, бонус емисия или разделяне, броят на обикновените акции, които са в обръщение до датата на това събитие, се коригира, за да се отрази пропорционалната промяна в броя на обикновените акции в обръщение така, сякаш събитието се е случило в началото на представения най-ранен период.

Нетна печалба или загуба на акции с намалена стойност не се изчисляват, тъй като няма издадени потенциални акции с намалена стойност.

2.31. Сегментно отчитане

Дружеството идентифицира своите отчетни сегменти и оповестява информация по сегменти в съответствие с организационната и отчетна структура, използвана от ръководството. Оперативните сегменти са компоненти на бизнеса, които се оценяват редовно от членовете на ръководството, вземащи оперативни решения - като се използва финансова и оперативна информация, изготвена конкретно за сегмента, за целите на текущото наблюдение и оценяване на резултатите от дейността (изпълнението) и разпределението на ресурсите на дружеството.

Оперативните сегменти на дружеството текущо се наблюдават и направляват поотделно, като всеки оперативен сегмент представлява отделна бизнес област, която предлага различни продукти и е носител на различни бизнес ползи и рискове. Оперативните сегменти на дружеството включват бизнес областите по отделни основни видове производство на лекарствени форми – таблетни форми, ампулни форми, медицински продукти, други форми и други приходи.

Информация по оперативни сегменти

Дружеството използва един основен измерител – брутен марж (печалба) при оценяването на резултатите в оперативните сегменти и за разпределянето на ресурси между тях. Брутният марж се определя като разлика между сегментните приходи и сегментните разходи, пряко съотносими към съответния сегмент.

Сегментните активи, пасиви, респ. приходи, разходи и резултати включват тези, които са и могат да бъдат директно относими към съответния сегмент, както и такива, които могат да бъдат разпределени на разумна база. Обичайно това са: а) за приходите - продажби на продукция; б) за разходите - за основни суровини и материали, за амортизации и за възнагражденията на производствения персонал; в) за активите - имоти, машини, съоръжения и материални запаси; г) за пасивите - задължения към персонала и за обществено осигуряване. Капиталовите разходи (инвестиции) по бизнес сегменти са отграничени разходи, извършени през периода за придобиване или изграждане на секторни нетекущи активи, които се очаква да бъдат използвани през повече от един период.

Дружеството управлява инвестициите в ценни книжа, търговските разчети и предоставените, респ. получените финансови ресурси, както и данъците на ниво предприятие и те не се разпределят на сегментно ниво.

Резултатите от дейности, които се считат за случайни спрямо основните типове операции (дейности) на дружеството, както и неразпределяемите приходи, разходи, пасиви и активи, се отчитат отделно в позиция „обща на ниво дружество”. Тези суми по принцип включват: други доходи от дейността, освен ако не произтичат от дейността на конкретен сегмент, административни разходи, лихвени приходи и разходи, реализирани и нереализирани печалби и загуби от сделки с валута и инвестиции, инвестиции в други дружества, търговски и други вземания, търговски задължения и получени заеми, разчети по данъци, производствено и административно оборудване с общо предназначение.

Прилаганата счетоводна политика за отчитането по сегменти, се основава на тази, използвана от дружеството за изготвяне на публичните му отчети по закон.

2.32. Оценяване по справедлива стойност

Някои от активите и пасивите на дружеството се оценяват и представят и/или само оповестяват по справедлива стойност за целите на финансовото отчитане. Такива са: а) на повтаряща се (ежегодна) база – другите дългосрочни капиталови инвестиции, инвестиционните имоти, предоставени и получени банкови заеми и заеми на/от трети лица, определени търговски и други вземания и задължения и други; б) на неповтаряща се (периодична) база – нефинансови активи като имоти, машини и оборудване.

Справедливата стойност е цената, която би била получена при продажбата на даден актив или платена при прехвърлянето на пасив в обичайна сделка между независими пазарни участници на датата на оценяването. Справедливата стойност е изходяща цена и се базира на предположението, че операцията по

продажбата ще се реализира или на основния пазар за този актив или пасив, или в случай на липса на основен пазар – на най-изгодния пазар за актива или пасива. Както определеният като основен, така и най-изгодният пазар са такива пазари, до които дружеството задължително има достъп.

Измерването на справедливата стойност се прави от позицията на предположенията и преценките, които биха направили потенциалните пазарни участници, когато те биха определяли цената на съответния актив или пасив, като се допуска, че те биха действали за постигане на най-добра стопанска изгода от него за тях.

При измерването на справедливата стойност на нефинансови активи винаги изходната точка е предположението какво би било за пазарните участници най-доброто и най-ефективно възможно използване на дадения актив.

Дружеството прилага различни оценъчни техники, които биха били подходящи спрямо спецификата на съответните условия, и за които разполага с достатъчна база от входящи данни, като се стреми да използва в максимална степен наличната публично наблюдаема информация и респ. да минимизира използването на ненаблюдаема информация. То използва и трите допустими подхода, *пазарния, приходния и разходния подход*, като най-често прилаганите оценъчни техники са директни и/или коригирани котиран пазарни цени, пазарни аналози и дисконтирани парични потоци, вкл. на база капитализиран доход от наем.

Справедливата стойност на всички активи и пасиви, които се оценяват и/или оповестяват в финансовия отчет по справедлива стойност, се категоризира в рамките на следната йерархия на справедливите стойности, а именно:

- Ниво 1 – Котиран (некоригиран) пазарни цени на активен пазар за идентични активи или пасиви;
- Ниво 2 – Оценъчни техники, при които се използват входящи данни, които са различни от директно котиран цени, но са пряко или косвено достъпни за наблюдение, вкл. когато котираните цени са обект на определени корекции; и
- Ниво 3 – Оценъчни техники, при които се използват входящи данни, които в значителната си част са ненаблюдаеми.

За тези активи и пасиви, които се оценяват по справедлива стойност във финансовия отчет на повтаряема база, дружеството прави преценка към датата на всеки финансов отчет дали е необходим трансфер в нивата на йерархия на справедливата стойност на даден актив или пасив в зависимост от разполагаемите и използваните към тази дата входящи данни.

В дружеството са разработени вътрешни правила и процедури по измерването на справедливата стойност на различните видове активи и пасиви. За целта е определено специално лице по оценките на подчинение на финансовия директор на дружеството, което организира осъществяването на целия оценъчен процес, вкл. координира и наблюдава работата на външните оценители.

Дружеството използва експертизата на външни лицензирани оценители за определяне на справедливите стойности на следните активи и пасиви: *финансовите активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход* - Ниво 1 и Ниво 2, *инвестиционни имоти* - Ниво 2, *имоти, машини и оборудване* - Ниво 2 и Ниво 3. Изборът на лицензирани оценители се прави на годишна база, като се използват следните критерии: прилагани професионални стандарти, професионален опит и познания; репутация и пазарен статус. Периодично се преценява необходимостта от ротация на външните оценители – на всеки три - пет години. Приложението на оценъчните подходи и техники, както и използваните

входящи данни за всеки случай на измерване на справедлива стойност, са обект на задължително обсъждане и координиране между външните експерти-оценители и специално определеното лице по оценките, както и приемането на издаваните оценителски доклади – особено по отношение на съществените предположения и крайните заключения и предложения за размера на справедливата стойност. Финалните оценки на справедливата стойност подлежат на одобрение от финансовия директор и/или главен счетоводител, изпълнителния директор и Съвета на директорите на дружеството.

На датата на всеки финансов отчет съобразно счетоводната политика на дружеството специално определеното лице по оценките прави общ анализ на предварително събрана информация за движението в стойностите на активите и пасивите на дружеството, които подлежат на оценка или оповестяване по справедлива стойност, за типа налични данни и възможните фактори за наблюдаваните промени, и предлага за одобрение пред финансовия директор подхода за измерване на справедливите стойности на съответните активи и пасиви към тази дата. При необходимост това се консултира изрично с използваните външни оценители.

Резултатите от оценъчния процес на измерване на справедливата стойност се представят на одитния комитет и на независимите одитори на дружеството.

За целите на оповестяванията на справедливата стойност, дружеството е определило съответните си активи и пасиви на база тяхната същност, основни характеристики и рискове, както и на йерархичното ниво на справедливата стойност.

2.33. Преценки от определящо значение при прилагане счетоводната политика на дружеството. Ключови приблизителни оценки и предположения с висока несигурност.

Оценка на справедливата стойност на капиталови инвестиции

Когато справедливата стойност на капиталовите инвестиции, отчетени в отчета за финансовото състояние, не може да бъде получена на база котиранни цени на активни пазари, тяхната справедлива стойност се определя чрез използване на други оценъчни модели и техники, включително модела на дисконтираните парични потоци. Използваната входяща информация в тези модели се събира от наблюдавани пазари, където това е възможно, но когато това не може да бъде направено, определянето на справедливите стойности предполага приложението на определена степен на преценка. Такава преценка включва разглеждането, анализа и оценката за входящите данни като например, за ликвиден риск, кредитен риск и волатилност. Промените в предположенията за тези фактори могат да повлияят върху размера на отчетената справедлива стойност на финансовите инструменти. Основните ключови предположения и компоненти на модела са оповестени в *Приложение № 20*.

Изчисление на очаквани кредитни загуби за предоставени заеми и гаранции, търговски вземания, вкл. от свързани лица и парични средства и парични еквиваленти

Измерването на очакваната кредитна загуба за финансови активи, отчитани по амортизирана стойност (предоставени заеми, вземания и активи по договори с клиенти, парични средства и парични еквиваленти), както и за предоставени финансови гаранции е област, която изисква използването на комплексни модели и съществени предположения за бъдещи икономически условия и кредитно поведение на клиенти и длъжници (например вероятността контрагентите да не изпълнят задълженията си и произтичащите от тях загуби).

За прилагането на тези изисквания ръководството на дружеството прави редица съществени преценки, като: а) определяне на критерии за идентифициране и оценка на значително увеличение на кредитния риск; б) избор на подходящи модели и предположения за измерване на очакваните кредитни загуби; в) формиране на групи от сходни финансови активи (портфейли) за целите на измерването на очакваните кредитни загуби; г) установяване и оценка за зависимостта между историческите проценти на просрочие и поведението на определени макропоказатели, за да се отразят ефектите от прогнозите за тези макропоказатели в бъдеще при изчисленията на очакваните кредитни загуби (*Приложение № 42*).

За търговските вземания, вкл. от свързани лица

Дружеството използва матрици за провизии за изчислението на очакваните кредитни загуби от търговските вземания и активите по договор. Процентите на провизиите се базират на дните просрочие за групи от различни клиентски сегменти (портфейли), които имат сходни модели на загуба (тип клиент като сектор).

Всяка матрица за провизии първоначално се основава на детайлни исторически наблюдения за проценти на несъбираемост на вземанията на дружеството и движението на вземанията по групи просрочия. Обичайно се използват исторически данни поне за три години спрямо датата на финансовия отчет. Допълнително матрицата се калибрира така, че да коригира исторически установените зависимости за кредитните загуби с прогнозната информация, използвайки и вероятностни сценарии. Ако се очаква дадени прогнозни икономически условия, измерени чрез определени макропоказатели да се влошат или подобрят през следващата година, което може да доведе до установено корелационно увеличение на просрочията в дадения сектор (тип клиент), историческите проценти на неизпълнение се коригират. Към всяка отчетна дата наблюдаваните исторически проценти на неизпълнение се актуализират и се отчитат ефектите от промените в прогнозните оценки.

Оценката на съотношението между наблюдаваните исторически проценти на неизпълнение, прогнозните икономически условия и очакваните кредитни загуби е съществена счетоводна оценка. Стойността на очакваните кредитни загуби е чувствителна към промени в обстоятелствата и прогнозните условия. Историческите кредитни загуби на дружеството и прогнозните икономически условия могат да се отклоняват спрямо действителната несъбираемост в бъдеще.

Информацията за очакваните кредитни загуби от търговските вземания, вкл. от свързани лица с натрупване са оповестени в *Приложение № 22, Приложение № 24 и Приложение № 25*.

През 2019 г. е възстановена обезценка на търговски вземания, вкл. от свързани лица в размер на 214 х.лв. (2018 г.: отчетена обезценка, нетно от възстановените кредитни загуби в размер на 1,147 х.лв) (*Приложение № 8, Приложение № 9, Приложение № 22, Приложение № 24 и Приложение № 25*).

За предоставените заеми и гаранции

Дружеството е възприело общия подход за изчисляване на обезценката от очакваните бъдещи кредитни загуби на предоставените заеми, съгласно МСФО 9. За целта дружеството прилага избран от него модел. Неговото приложение минава през няколко стъпки. Първо се определя кредитен рейтинг на длъжника посредством методологии на водещи рейтингови агенции за съответните сектори в икономиката

и съотношения - количествени и качествени параметри на показатели за даденото дружество. Като второ стъпка, чрез статистически модели, включващи исторически данни за вероятности за неизпълнение (PD), преходи между различни рейтинги, макроикономически данни и прогнози, се пресмятат релевантните маргинални PD по години за всеки рейтинг. На трето място, на база на този анализ и определения рейтинг, както и на комплекс от показатели за характеристики на инструмента към датата на всеки финансов отчет, се определят: етапът на инструмента (Етап 1, Етап 2 или Етап 3), нужните PD за срока на инструмента, както и загубата при неизпълнение (LGD). Основната формула за изчисление на очакваните кредитни загуби е: $ECL = EAD \times PD \times LGD$, където:

ECL е показателя за очаквани кредитни загуби

EAD е показателя на сума на експозицията при неизпълнение

PD е показателя за вероятност за неизпълнение

LGD е показателя за загубата при неизпълнение.

При определянето на загубата се вземат предвид всички гаранции, и/или обезпечения и/или застраховки. По този начин, като последна стъпка, използвайки всички тези параметри, и след дисконтиране, се достига до калкулация на оценката на очакваната кредитна загуба за съответния период на съответния финансов актив.

В Етап 1 се включват предоставени заеми, които са класифицирани като „редовни” съгласно вътрешно разработена рискова класификационна схема. Това са заеми, предоставени на длъжници с нисък риск от неизпълнение, редовно обслужване, без значителни влошавания в ключови показатели (финансови и нефинансови) и не са налице дължими суми, които са в просрочие. Очакваната загуба от обезценка за тези заеми се изчислява на база на PD (вероятност за неизпълнение) за следващите 12 месеца и очакването на дружеството за размера на загуба при експозиция в неизпълнение в следващите 12 месеца.

В Етап 2 се включват предоставени заеми, които са класифицирани като „предоговаряни”. Това са заеми, при които е налице установено (на база комплекс от показатели) съществено влошаване на кредитния риск, свързан с длъжника, спрямо първоначалното признаване на експозицията. Очакваната загуба от обезценка за тези заеми се изчислява на база вероятност за неизпълнение за целия живот на предоставения заем, който се счита за кредитно-необезценен и очакването на дружеството за размера на загуба при експозиция в неизпълнение за целият ѝ жизнен цикъл.

В Етап 3 попадат предоставени заеми, които са класифицирани като „трудносьбираеми”. Това са заеми, при които са налице доказателства, че вземането е вече кредитно-обезценено, т.е. настъпило е кредитно събитие (съгласно приетата политика за състав на събития за неизпълнение). За целта се извършва анализ на система от показатели, използвани като индикатори за настъпили кредитни загуби. Загубата от обезценка за тези заеми се изчислява на база вероятностно-претеглени сценарии за очакването на дружеството за размера на загуба при кредитно-обезценена експозиция в неизпълнение за целия ѝ жизнен цикъл.

Предостаен заем е с кредитна обезценка, когато са настъпили едно или повече събития, оказващи неблагоприятно въздействие върху очакваните бъдещи парични потоци от този заем, респективно финансов актив.

Същият модел дружеството използва за определяне на очакваните кредитни загуби при предоставените гаранции и определени индивидуални вземания.

Основни въпроси от политиката и комплекса от критерии за оценка на експозицията на дружеството към кредитен риск, свързан с предоставените заеми, са оповестени в *Приложение № 42*.

Информацията за очакваните кредитни загуби от предоставените заеми и гаранции са оповестени в *Приложение № 21, Приложение № 22, Приложение № 24, Приложение № 26 (а) и Приложение № 40*.

През 2019 г. начислена провизия за обезценка за очаквани кредитни загуби е в размер на 526 х.лв., нетно от възстановената обезценка за очаквани кредитни загуби (2018 г.: начислена провизия за обезценка за очаквани кредитни загуби е в размер на 154 х.лв., нетно от възстановената обезценка за очаквани кредитни загуби) (*Приложение № 11, Приложение № 12, Приложение № 21, Приложение № 22, Приложение № 24, Приложение № 26 (а)*).

През 2019 г. са начислени очаквани кредитни загуби за гаранции в размер на 54 х.лв. (2018 г.: 30 х.лв. (*Приложение № 40*)).

Парични средства

За изчислението на очакваните кредитни загуби по *паричните средства и еквиваленти в банки*, дружеството прилага общия „триетапен“ подход за обезценка, определен от МСФО 9. За целта се прилага модел, базиран на публикуваните рейтинги на банките, определени от международно признати рейтингови фирми като Moody's, Fitch, S&P, BCRA и Bloomberg. На тази база, от една страна, се определят показателите за PD (вероятности за неизпълнение), като се използват публичните данни на PD рефериращи към рейтинга на съответната банка, а от друга, чрез промяната на рейтинга на съответната банка от период в период, дружеството оценява наличието на завишен кредитен риск. Загубите при неизпълнение се оценяват по горепосочената формула. При определянето на LGD се взема предвид наличието на гарантирани и/или обезпечени суми по съответните банкови сметки.

Лизингови договори

Прилагането на МСФО 16 изисква ръководството на дружеството да извърши различни преценки, приблизителни оценки и предположения, които оказват влияние върху отчетените активи с право на ползване и задължения по лизинг. Основните ключови преценки засягат определянето на подходяща дисконтова норма и определянето на срока на всеки лизингов договор, включително дали е достатъчно сигурно, че опциите за удължаване / прекратяване на срока на договора ще се упражнят. В резултат на несигурността по отношение на тези предположения и приблизителни оценки е възможно да възникнат съществени корекции в балансовата стойност на засегнатите активи и пасиви в бъдеще и респективно отчетените разходи и приходи (*Приложение № 32 и Приложение № 33*).

Приходи от договори с клиенти

При признаване на приходите и изготвяне на годишния финансов отчет ръководството прави различни преценки, приблизителни оценки и предположения, които оказват влияние върху отчетените приходи, разходи, активи и пасиви по договори и съответстващите им оповестявания. В резултат на несигурността по отношение на тези предположения и приблизителни оценки, е възможно да възникнат съществени корекции в балансовата стойност на засегнатите активи и пасиви в бъдеще и респ. отчетените разходи и приходи.

Ключовите преценки и предположения, които оказват съществено влияние върху размера и срока за признаване на приходите от договори с клиенти са свързани с определянето на момента във времето, когато контролът върху обещаните в договора с клиента стоки и/или услуги се прехвърля на клиента и оценката на променливото възнаграждение за върнати стоки и работи за обем (*Приложение № 2.6.1*).

Материални запаси

Нормален капацитет

Нормалният производствен капацитет на дружеството е определен на база преценките на ръководството (след направени анализи) за оптимално натоварване на неговите производствени мощности и възвръщаемост на инвестициите в тях, при продуктова структура на производството, приета за обичайна.

Когато фактически реализираният обем за отделни производства е под определения от дружеството обем нормален производствен капацитет, се правят съответните преизчисления на постоянните разходи, включени в себестойността на запасите от продукцията и незавършеното производство.

Обезценка

В края на всяка финансова година дружеството извършва преглед на състоянието, срока на годност и използваемостта на наличните материални запаси. При установяване на запаси, които съдържат потенциална вероятност да не бъдат реализирани по съществуващата им балансова стойност в следващите отчетни периоди, дружеството обезценява материалните запаси до нетна реализируема стойност.

В резултат на направените прегледи и анализи през 2019 г. е отчетена обезценка на материалните запаси в размер на 1,932 х.лв (2018 г.: 2,762 х.лв.) (*Приложение № 5 и Приложение № 8*).

Преоценка на имоти, машини и оборудване

Дружеството използва експертната на външни лицензирани оценители за определяне на справедливите стойности на имоти, машини и оборудване. Изборът на такива оценители се прави на годишна база, като се използват следните критерии: прилагани професионални стандарти; професионален опит и познания; репутация и пазарен статус. Периодично се преценява необходимостта от ротация на външните оценители – на всеки три - пет години. Приложението на оценъчните подходи и техники, както и използваните входящи данни за всеки случай на измерване на справедлива стойност, са обект на задължително обсъждане и координиране между външните експерти-оценители и специално определеното лице по оценките, както и приемането на издаваните оценителски доклади – особено по отношение на съществените предположения и крайните заключения и предложения за размера на справедливата стойност. Финалните оценки на справедливата стойност подлежат на одобрение от финансовия директор и изпълнителния директор на дружеството.

На датата на всеки финансов отчет съобразно счетоводната политика на дружеството специално определеното лице по оценките прави общ анализ на предварително събрана информация за движението в стойностите на активите и пасивите, които подлежат на оценки или оповестяване по справедлива стойност, за типа налични данни и възможните фактори за наблюдаваните промени, и предлага за одобрение пред финансовия директор подхода за измерване на справедливите стойности на съответните активи и пасиви към тази дата. При необходимост това изрично се консултира с назначените външни оценители.

Резултатите от оценъчния процес на измерване на справедливата стойност се представят на одитния комитет и на независимите одитори на дружеството.

През 2018 г. и 2019 г. дружеството не е предприело преоценка на своите имоти, машини и оборудване, тъй като наблюденията на ръководството показват, че не е налице значителна промяна в ценовите равнища и поведението на пазарите на активите от същите групи, към които по характеристики се отнасят дълготрайните материални активи на дружеството (*Приложение № 15*).

Обезценка на репутация

На всяка дата на отчета за финансовото състояние ръководството прави оценка дали съществуват индикатори за обезценка на репутацията. Изчисленията са направени от ръководството със съдействието на независими лицензирани оценители.

В резултат на направените изчисления през 2019 г. е установена необходимост от признаване на обезценка на репутацията в размер на 2,541 х.лв. (2018 г.: няма) (*Приложение № 10*).

Обезценка на инвестиции в дъщерни дружества

На всяка дата на отчета за финансовото състояние ръководството прави оценка дали съществуват индикатори за обезценка на неговите инвестиции в дъщерни дружества. Изчисленията са направени от ръководството със съдействието на независими лицензирани оценители.

В резултат на направените изчисления през 2019 г. е установена необходимост от признаване на обезценка на определени инвестиции в дъщерни дружества в размер на 12,591 х.лв. (2018 г.: 76 х.лв.) (*Приложение № 10*).

Актюерски изчисления

При определяне на сегашната стойност на дългосрочните задължения към персонала при пенсиониране са използвани изчисления на сертифицирани актюери, базирани на предположения за смъртност, темп на текучество на персонала, бъдещо ниво на работни заплати и дисконтов фактор. Те са оповестени в *Приложение № 34*.

В резултат на направените изчисления е отчетено задължение за дългосрочни доходи на персонала в размер на 4,345 х.лв. (31.12.2018 г.: 4,100 х.лв.) (*Приложение № 34*).

Активи по отсрочени данъци

Не са признати активи по отсрочени данъци в размер на 4,545 х.лв. (31.12.2018 г.: 3,527 х.лв.), свързани с обезценка на инвестиции в дъщерни дружества, тъй като ръководството не предвижда да се освободи от тези инвестиции и съответно е преценило, че не съществува вероятност временната разлика да се прояви в предвидимо бъдеще. Размерът на временната разлика, върху която не е признат данъчен актив е 45,454 х.лв. (31.12.2018 г.: 35,273 х.лв.).

Провизии за съдебни дела

По откритите заведени съдебни дела срещу дружеството ръководството е преценило, съвместно с адвокатите му, че на настоящия етап вероятността и рисковете за негативен изход от тях е все още под 50 %, поради което не са признати провизии за задължения по дела в отчета за финансовото състояние към 31 декември 2019 г.

3. ПРИХОДИ

Приходите на дружеството включват:

	2019	2018
	BGN '000	BGN '000
Приходи от договори с клиенти	228,914	210,784
Други приходи	1,777	1,634
Общо	230,691	212,418

3.1. Приходите от договори с клиенти са от продажби на произведени лекарствени средства и включват:

	2019	2018
	BGN '000	BGN '000
Приходи от продажби в чужбина	137,272	118,905
Приходи от продажби в България	91,642	91,879
Общо	228,914	210,784

Приходите от продажби в чужбина по продукти са както следва:

	2019	2018
	BGN '000	BGN '000
Таблетни форми	108,750	91,539
Ампулни форми	10,011	12,182
Унгвенти	7,531	5,826
Сиропни форми	7,511	5,566
Лиофилни продукти	811	1,135
Лечебна козметика	732	1,024
Супозитории	677	562
Капки	468	271
Превързочни продукти	347	454
Пластири	307	338
Санитарно - хигиенни продукти	4	8
Субстанции	123	-
Общо	137,272	118,905

Приходите от продажби в България по продукти са както следва:

	2019	2018
	BGN '000	BGN '000
Таблетни форми	50,735	47,648
Ампулни форми	18,659	20,813
Превързочни продукти	6,261	5,885
Лиофилни продукти	3,862	5,146
Пластири	2,873	2,736
Унгвенти	2,239	2,070
Сиропни форми	2,106	2,029
Концентрати за хемодиализа	1,571	1,945
Инхалатори	1,226	1,128
Санитарно - хигиенни продукти	692	738
Капки	659	801
Супозитории	532	393
Лечебна козметика	188	220
Сашета	38	327
Субстанции	1	-
Общо	91,642	91,879

Разпределението по географски региони на приходите от продажби е както следва:

	2019	Относителен	2018	Относителен
	BGN '000	дял	BGN '000	дял
Европа	118,380	52%	97,580	46%
България	91,642	40%	91,879	44%
Други страни	18,892	8%	21,325	10%
Общо	228,914	100%	210,784	100%

Общите приходи от сделки с най-големите клиенти на дружеството са както следва:

	2019	% от	2018	% от
	BGN '000	приходите	BGN '000	приходите
Клиент 1	90,642	40%	90,298	43%
Клиент 2	76,786	34%	57,050	27%
Клиент 3	22,742	10%	20,442	10%

Салдата по договори с клиенти са както следва:

	31.12.2019	31.12.2018
	BGN '000	BGN '000
Вземания по договори с клиенти – трети лица, нетно от обезценка (Приложение № 25)	26,114	18,868
Вземания по договори с клиенти - свързани лица, нетно от обезценка (Приложение № 24)	78,094	71,806

Увеличението/намалението на търговските вземания по договори с клиенти, в т.ч. вземанията от свързани лица е в резултат на увеличение/намаление на обемите на дейността.

Задълженията за възстановяване към 31.12.2019 г. в размер на 65 х.лв. (31.12.2018 г.: 324 х.лв) включват задължения за ретроспективни търговски отстъпки за обем, дължими по договори с клиенти, които ще бъдат възстановени в следващия отчетен период (Приложение № 40).

3.2. Другите приходи на дружеството са както следва:

	2019	2018
	BGN '000	BGN '000
Приходи от предоставени активи по лизингови договори	1,760	1,634
Приходи от продажба на земеделска продукция	17	-
Общо	1,777	1,634

4. ДРУГИ ДОХОДИ И ЗАГУБИ ОТ ДЕЙНОСТТА

	2019	2018
	BGN '000	BGN '000
Приходи от предоставяне на услуги	2,792	2,612
Отписани задължения	746	1,398
Приходи от финансираня по европейски проекти	540	588
<i>Приходи от продажба на стоки</i>	<i>1,674</i>	<i>1,480</i>
<i>Отчетна стойност на продадени стоки</i>	<u><i>(1,489)</i></u>	<u><i>(1,366)</i></u>
Печалба от продажба на стоки	<u>185</u>	<u>114</u>
<i>Приходи от продажба на дълготрайни активи</i>	<i>159</i>	<i>540</i>
<i>Балансова стойност на продадени дълготрайни активи</i>	<u><i>(44)</i></u>	<u><i>(392)</i></u>
Печалба от продажба на дълготрайни активи	<u>115</u>	<u>148</u>
<i>Приходи от продажба на материали</i>	<i>1,277</i>	<i>1,009</i>
<i>Отчетна стойност на продадени материали</i>	<u><i>(1,216)</i></u>	<u><i>(937)</i></u>
Печалба от продажба на материали	<u>61</u>	<u>72</u>
<i>Отписани задължения по лизингови договори</i>	<i>428</i>	<i>-</i>
<i>Балансова стойност на отписани активи по лизингови договори</i>	<u><i>(431)</i></u>	<u><i>-</i></u>
Загуби от лизингови договори	(3)	-
Печалби /(Загуби) от преценка на инвестиционни имоти до справедлива стойност (Приложение № 17)	(99)	58
Загуби от преценка на селскостопанска продукция до справедлива стойност (Приложение № 23)	(139)	-
Нетни загуби от курсови разлики по търговски вземания и задължения и текущи разплащателни сметки	(311)	(226)
Други приходи	<u>247</u>	<u>146</u>
Общо	<u>4,134</u>	<u>4,910</u>

Отписаните задължения през 2019 г са основно от отписани тантиеми, които са в размер на 673 х.лв. (2018 г.: 1,137 х.лв.)

Приходите от продажба на материали са основно от продажба на субстанции, химикали и опаковъчни материали.

Приходите от услуги включват:

	2019	2018
	BGN '000	BGN '000
Услуги по изработка	1,285	1,070
Социална дейност	918	910
Гама облъчване	219	195
Услуги по лабораторни анализи	97	99
Регулаторни услуги	56	63
Транспортни услуги	23	28
Други	194	247
Общо	2,792	2,612

Приходите от стоки включват:

	2019	2018
	BGN '000	BGN '000
Хранителни продукти	1,412	1,211
Медицински изделия	133	9
Козметични продукти	68	205
Стоки с техническо предназначение	61	55
Общо	1,674	1,480

Отчетната стойност на продадените стоки по видове е както следва:

	2019	2018
	BGN '000	BGN '000
Хранителни продукти	1,275	1,129
Медицински изделия	96	8
Стоки с техническо предназначение	57	44
Козметични продукти	61	185
Общо	1,489	1,366

5. РАЗХОДИ ЗА СУРОВИНИ И МАТЕРИАЛИ

Разходите за суровини и материали включват:

	<i>2019</i>	<i>2018</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Основни материали	55,079	56,238
Електроенергия	5,822	5,673
Лабораторни материали	3,627	3,100
Топлоенергия	3,587	3,647
Спомагателни материали	1,679	1,691
Технически материали	1,462	1,552
Резервни части	1,300	1,276
Обезценка на материали (<i>Приложение № 9</i>)	848	269
Работно облекло и лични предпазни средства за труд	771	838
Вода	727	655
Горива и смазочни материали	418	621
Брак на материали	166	192
Общо	<u>75,486</u>	<u>75,752</u>

Разходите за основни материали включват:

	<i>2019</i>	<i>2018</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Субстанции	22,156	23,648
Опаковъчни материали	11,966	11,469
Течни и твърди химикали	8,534	8,530
Санитарно-хигиенни и превързочни материали	3,020	2,778
Билки	2,989	3,476
Ампули	1,980	2,010
Туби	1,543	1,924
Флакони	1,386	1,105
Алуминиево и ПВЦ фолио	1,354	1,298
Материали за производство на земеделска продукция	151	-
Общо	<u>55,079</u>	<u>56,238</u>

6. РАЗХОДИ ЗА ВЪНШНИ УСЛУГИ

Разходите за външни услуги включват:

	<i>2019</i>	<i>2018</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Реклама и маркетингови услуги	8,535	9,072
Изработка на медикаменти	4,151	3,798
Транспортни и спедиторски услуги	3,435	3,141
Поддръжка на сгради и оборудване	2,993	4,470
Логистични услуги (вътрешен пазар)	2,137	1,619
Консултантски услуги	2,018	2,316
Местни данъци и такси	1,385	1,402
Държавни и регулаторни такси	1,375	1,390
Охрана	1,369	1,149
Абонаментни такси	1,069	1,196
Услуги по граждански договори	886	944
Медицинско обслужване	817	842
Застраховки	536	578
Лицензионни възнаграждения и патентни такси	506	399
Данъци върху разходите	412	565
Ремонт и поддръжка на автомобили	398	441
Услуги по обработка на земеделска земя	345	87
Преводи на документация	333	364
Съобщения и комуникации	311	373
Услуги по регистрации на медикаменти	307	296
Логистични услуги (износ)	201	337
Такси за обслужване на текущи сметки в банки	177	171
Наеми	144	2,346
Куриерски услуги	139	141
Услуги по унищожаване на лекарства	75	228
Услуги по клинични изпитвания	43	-
Комисионни възнаграждения	34	67
Други	843	922
Общо	34,974	38,654

Разходите за наем включват:

	2019	2018
	BGN '000	BGN '000
Наеми, свързани с краткосрочни лизингови договори	137	-
Наеми, свързани с лизингови договори на активи с ниска стойност	<u>7</u>	<u>-</u>
Общо	<u>144</u>	<u>-</u>

Начислените разходи за годината за задължителен одит на индивидуалния годишен отчет са в размер на 92 х.лв (2018 г.: 93 х. лв.).

7. РАЗХОДИ ЗА ПЕРСОНАЛА

Разходите за персонала включват:

	2019	2018
	BGN '000	BGN '000
Текущи възнаграждения	36,082	36,256
Вноски по социалното осигуряване	6,914	6,839
Социални придобивки и плащания	3,266	2,678
Начислени суми за неизползвани отпуски	1,201	1,153
Тантиеми	1,005	1,276
Начислени суми за дългосрочни задължения на персонала при пенсиониране (Приложение № 34)	527	516
Начислени суми за осигуровки върху отпуски	208	205
Плащания на база акции (Приложение № 28)	<u>-</u>	<u>1,224</u>
Общо	<u>49,203</u>	<u>50,147</u>

8. ДРУГИ РАЗХОДИ ЗА ДЕЙНОСТТА

Другите разходи включват:

	2019 BGN '000	2018 BGN '000
Представителни мероприятия	1,564	2,916
Начислени обезценки на готова продукция и незавършено производство (Приложение № 9)	1,084	2,491
Командировки	682	837
Брак на готова продукция и незавършено производство	305	488
Дарения	299	289
Непризнат данъчен кредит по ЗДДС	282	223
Обучение	183	269
Други данъци и плащания към бюджета	148	287
Брак на дълготрайни активи	129	321
Брак на стоки	9	40
Начислени/(възстановени) обезценки за кредитни загуби на вземания, вкл. от свързани предприятия, нетно (Приложение № 9)	(214)	1,147
Отписани вземания	-	7
Начислени обезценки на стоки (Приложение № 9)	-	2
Други	123	262
Общо	4,594	9,579

9. ОБЕЗЦЕНКА НА ТЕКУЩИ АКТИВИ

Обезценките на текущите активи включват:

	2019 BGN '000	2018 BGN '000
Обезценки на готова продукция и незавършено производство (Приложение № 8)	1,084	2,491
Обезценка на материали (Приложение № 5)	848	269
Обезценка за кредитни загуби на вземания, вкл. от свързани лица	3,532	3,617
Възстановена обезценка на кредитни загуби на вземания, вкл. от свързани лица	(3,746)	(2,470)
Нетно изменение на провизията за обезценка за кредитни загуби (Приложение № 8)	(214)	1,147
Обезценка на стоки (Приложение № 8)	-	2
Общо	1,718	3,909

10. ОБЕЗЦЕНКА НА НЕТЕКУЩИ АКТИВИ ИЗВЪН ОБХВАТА НА МСФО 9

Обезценките на нетекущите активи включват:

	<i>2019</i> <i>BGN '000</i>	<i>2018</i> <i>BGN '000</i>
Обезценка на инвестиции в дъщерни дружества (<i>Приложение № 18</i>)	12,591	76
Обезценка на репутация (<i>Приложение № 16</i>)	2,541	-
Обезценка на биологични активи (<i>Приложение № 15</i>)	3	-
	<u>15,135</u>	<u>76</u>

11. ФИНАНСОВИ ПРИХОДИ

Финансовите приходи включват:

	<i>2019</i> <i>BGN'000</i>	<i>2018</i> <i>BGN'000</i>
Приходи от дялово участие	10,653	8,789
Приходи от лихви по предоставени заеми	3,342	1,579
Нетна печалба от операции с инвестиции в ценни книжа	2,924	-
<i>в т.ч. печалба от продажба на инвестиции в дъщерни дружества</i>	242	-
Нетна печалба от курсови разлики по вземане от продажба на дъщерно дружество	47	152
Общо	<u>16,966</u>	<u>10,520</u>

12. ФИНАНСОВИ РАЗХОДИ

Финансовите разходи включват:

	<i>2019</i> <i>BGN'000</i>	<i>2018</i> <i>BGN'000</i>
Разходи за лихви по получени заеми	1,698	1,255
Банкови такси по заеми и гаранции	267	222
Провизия по финансови гаранции	54	30
Разходи за лихви по лизингови договори	58	1
<i>Обезценка за кредитни загуби на вземания по предоставени търговски заеми</i>	1,736	166
<i>Възстановена обезценка за кредитни загуби по предоставени търговски заеми</i>	<u>(1,210)</u>	<u>(12)</u>
Нетно изменение на обезценката по предоставени заеми	526	154
Ефекти от деривати	-	47
Нетна загуба от курсови разлики по договори за лизинг	8	-
Общо	<u>2,611</u>	<u>1,709</u>

13. РАЗХОД ЗА ДАНЪК ВЪРХУ ПЕЧАЛБАТА

Отчет за всеобхватния доход (печалба или загуба за годината)	2019	2018
	BGN '000	BGN '000
Данъчна печалба за годината по данъчна декларация	49,205	40,410
Преоценъчен резерв, включен като увеличение в годишна данъчна декларация	(505)	(928)
Данъчна печалба за годината	48,700	39,482
Текущ разход за данък върху печалбата за годината - 10% (2018 г. :10 %)	4,870	3,948
<i>Отсрочени данъци върху печалбата от:</i>		
Възникване и обратно проявление на временни разлики	5	(713)
Разход за данък за минал период по ДРА	1	-
Общо разход за данък от печалбата, отчетен в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината)	4,876	3,235
Равнение на разхода за данъци върху печалбата определен спрямо счетоводния резултат		
<i>Счетоводна печалба за годината</i>	45,258	36,533
Данък върху печалбата – 10% (2018 г.: 10%)	4,526	3,653
<i>От непризнати суми по данъчни декларации свързани с:</i>		
увеличения – 16,523 х.лв. (2018 г.: 6,439 х.лв.)	1,652	644
намаления – 13,313 х.лв. (2018 г.: 10,351 х.лв.)	(1,331)	(1,035)
Признати отсрочени данъци възникнали в предходни периоди	28	(27)
Разход за данък за минал период по ДРА	1	-
Общо разход за данък върху печалбата, отчетен в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината)	4,876	3,235

Данъчните ефекти, свързани с другите компоненти от всеобхватния доход са както следва:

	2019			2018		
	ВGN'000	ВGN'000	ВGN'000	ВGN'000	ВGN'000	ВGN'000
	Стойност преди данък	Данъчни ефекти, признати в собствения капитал	Стойност нетно от данък	Стойност преди данък	Данъчни ефекти, признати в собствения капитал	Стойност нетно от данък
Компоненти, които нама да бъдат рекласифицирани в печалбата или загубата						
Печалби(загуби) по преоценки на имоти, машини и оборудване	196	(20)	176	341	(34)	307
Последващи оценки на пасиви на пенсионни планове с дефинирани доходи	16	-	16	(30)	-	(30)
Нетна промяна в справедливата стойност на капиталови инвестиции определени за оценяване по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	(60)	-	(60)	(792)	-	(792)
Общо друг всеобхватен доход за годината	152	(20)	132	(481)	(34)	(515)

14. ДРУГ ВСЕОБХВАТЕН ДОХОД

Другият всеобхватен доход включва:

	2019 ВGN '000	2018 ВGN '000
Последващи преоценки на имоти, машини и оборудване	196	341
Последващи оценки на пасиви на пенсионни планове с дефинирани доходи	16	(30)
Нетна промяна в справедливата стойност на капиталови инвестиции определени за оценяване по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	(60)	(792)
	152	(481)
Данък върху доходите, свързан с компонентите на другия всеобхватен доход	(20)	(34)
Общ всеобхватен доход за годината	132	(515)

15. ИМОТИ, МАШИНИ И ОБОРУДВАНЕ

Имотите, машините и оборудването на дружеството са както следва:

	Земи и сгради		Машини, съоръжения и оборудване		Други		В процес на придобиване		Общо	
	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018
	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000
Отчетна стойност										
Салдо на 1 януари	165,305	172,843	190,190	186,029	21,013	24,134	5,712	4,421	382,220	387,427
Ефект от прилагане на МСФО 16 към 01.01.2019 г	4,053	-	-	-	1,642	-	-	-	5,695	-
Придобити активи	379	382	1,313	930	533	403	7,652	11,899	9,877	13,614
Трансфер към имоти, машини и оборудване	2,426	3,376	5,507	7,078	455	154	(8,388)	(10,608)	-	-
Трансфер към инвестиционни имоти	-	(11,248)	-	(2,511)	-	(1,328)	-	-	-	(15,087)
Ефект от преценка до справедлива стойност	-	34	-	232	196	75	-	-	196	341
Обезценка	-	-	-	-	(3)	-	-	-	(3)	-
Отписани	(491)	(82)	(2,410)	(1,568)	(1,065)	(2,425)	(128)	-	(4,094)	(4,075)
Салдо на 31 декември	<u>171,672</u>	<u>165,305</u>	<u>194,600</u>	<u>190,190</u>	<u>22,771</u>	<u>21,013</u>	<u>4,848</u>	<u>5,712</u>	<u>393,891</u>	<u>382,220</u>
Натрупана амортизация										
Салдо на 1 януари	31,988	30,538	106,498	98,857	16,778	18,311	-	-	155,264	147,706
Начислена амортизация за годината	5,760	4,682	9,877	10,351	1,820	1,456	-	-	17,457	16,489
Трансфер към инвестиционни имоти	-	(3,230)	-	(1,325)	-	(1,091)	-	-	-	(5,646)
Отписана амортизация	(53)	(2)	(2,403)	(1,385)	(1,028)	(1,898)	-	-	(3,484)	(3,285)
Салдо на 31 декември	<u>37,695</u>	<u>31,988</u>	<u>113,972</u>	<u>106,498</u>	<u>17,570</u>	<u>16,778</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>169,237</u>	<u>155,264</u>
Балансова стойност на 31 декември	<u>133,977</u>	<u>133,317</u>	<u>80,628</u>	<u>83,692</u>	<u>5,201</u>	<u>4,235</u>	<u>4,848</u>	<u>5,712</u>	<u>224,654</u>	<u>226,956</u>
Балансова стойност на 1 януари	<u>133,317</u>	<u>142,305</u>	<u>83,692</u>	<u>87,172</u>	<u>4,235</u>	<u>5,823</u>	<u>5,712</u>	<u>4,421</u>	<u>226,956</u>	<u>239,721</u>

Земите и сградите на дружеството към 31 декември са както следва:

- Сгради с балансова стойност 89,634 х.лв. (31.12.2018 г.: 89,690 х.лв.);
- Земи на стойност 44,343 х.лв. (31.12.2018 г.: 43,627 х.лв.);

Другите дълготрайни материални активи на дружеството към 31 декември включват:

- Стопански инвентар с балансова стойност 2,338 х.лв. (31.12.2018 г.: 2,522 х.лв.) ;
- Транспортни средства с балансова стойност 2,508 х.лв. (31.12.2018 г.: 1,713 х.лв.);
- Биологични активи (носител) с балансова стойност 355 х.лв. (31.12.2018 г.: няма).

Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи към 31 декември включват:

- биологични активи (неплододаващи) - 2,497 х.лв. (31.12.2018 г.: 1,610 х.лв.);
- предоставени аванси за покупка на машини и оборудване – 1,177 х.лв. (31.12.2018 г.: 1,023 х.лв.);
- разходи по изграждане на нови сгради - 1,110 х.лв. (31.12.2018 г.: 2,369 х.лв.);
- реконструкция на сгради – 18 х.лв. (31.12.2018 г.: 191 х.лв.);
- други – 46 х.лв. (31.12.2018 г.: 519 х.лв.).

Към 31 декември балансовата стойност на машини, съоръжения и оборудване включва машини и оборудване, закупени по договори за финансиране по оперативна програма „Развитие на конкурентноспособността на българската икономика 2007-2013 г.” и оперативна програма „Енергийна ефективност” (Приложение № 31), както следва:

- за таблетно производство на стойност 7,428 х.лв. (31.12.2018 г.: 8,341 х.лв.);
- за ампулно производство на стойност 4,244 х.лв. (31.12.2018 г.: 4,648 х.лв.);
- общообменни инсталации за вентилация и климатизация при производство на медицински продукти на стойност 655 х.лв. (31.12.2018 г.: 715 х.лв.);
- за производство на иновативни капки за очи тип „изкуствени сълзи“ на стойност 212 х.лв. (31.12.2018 г.: 238 х.лв.).

Лизинг

Активите с право на ползване на дружеството са както следва:

	Земли	Сгради	Транспортни средства	Селскостопански инвентар	Общо
	2019	2019	2019	2019	2019
	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000
Отчетна стойност					
Салдо на 1 януари	-	-	-	-	-
Ефект от прилагане на МСФО 16 към 01.01.2019 г		4,053	1,642	-	5,695
Придобити активи	29	341	121	174	665
Отписани	-	(484)	-	-	(484)
Салдо на 31 декември	29	3,910	1,763	174	5,876
Натрупана амортизация					
Салдо на 1 януари	-	-	-	-	-
Начислена амортизация за годината	1	1,106	511	29	1,647
Отписана амортизация	-	(53)	-	-	(53)
Салдо на 31 декември	1	1,053	511	29	1,594
Балансова стойност на 31 декември	28	2,857	1,252	145	4,282

Дружеството е включило активите с право на ползване в същата позиция, в която съответните активи щяха да бъдат представени, ако бяха собствени.

Дружеството е предоставило за използване под наем дълготрайни материални активи на свързани лица с балансова стойност към 31.12.2019 г. в размер на 16 х.лв. (31.12.2018 г.: 1,065 х.лв.). Също така са предоставени под наем на трети лица дълготрайни материални активи с балансова стойност към 31.12.2019 г. в размер на 238 х.лв. (31.12.2018 г.: 224 х.лв.).

Други данни

Отчетната стойност на напълно амортизираните дълготрайни материални активи, които се използват в дейността на дружеството по групи активи е както следва:

- Сгради – 743 х.лв. (31.12.2018 г.: 722 х.лв.);
- Машини, съоръжения и оборудване – 58,140 х.лв. (31.12.2018 г.: 52,119 х.лв.);
- Други – 11,820 х.лв. (31.12.2018 г.: 11,331 х.лв.).

Към 31.12.2019 г. има учредени тежести върху имоти, машини и оборудване както следва:

- Земи и сгради с балансова стойност съответно 20,828 х.лв. и 42,513 х.лв. (31.12.2018 г.: съответно 21,594 х.лв. и 46,328 х.лв.) (*Приложение № 29, Приложение № 35 и Приложение № 41*);
- Залози на оборудване – 36,604 х.лв. (31.12.2018 г.: 33,328 х.лв.) (*Приложение № 29, Приложение № 35 и Приложение № 41*).

Периодична преоценка по справедлива стойност

Последната преоценка на имотите, машините и оборудването е извършена към 31.12.2016 г със съдействието на независими лицензирани оценители с цел определяне на справедливата стойност на активите, в съответствие с изискванията на МСФО13 и МСС16.

От направената преценка е признат преоценъчен резерв в размер на 2,629 х.лв. нетно от обезценка.

Към 31.12.2019 г ръководството на дружеството е определило, че не са налице основания за извършване на нова преоценка на активите преди изтичане на приетия обичаен период от пет години (*Приложение № 2.10*).

16. НЕМАТЕРИАЛНИ АКТИВИ

Нематериалните активи на дружеството са както следва:

	Репутация		Права върху интелектуална собственост		Програмни продукти		В процес на придобиване		Общо	
	2019 BGN '000	2018 BGN '000	2019 BGN '000	2018 BGN '000	2019 BGN '000	2018 BGN '000	2019 BGN '000	2018 BGN '000	2019 BGN '000	2018 BGN '000
Отчетна стойност										
Салдо на 1 януари	6,698	6,698	11,697	11,145	4,501	4,420	7	109	22,903	22,372
Придобити	-	-	55	564	6	58	273	187	334	809
Трансфер към нематериални активи	-	-	117	31	-	52	(117)	(83)	-	-
Отписани	-	-	(331)	(43)	(78)	(29)	-	(206)	(409)	(278)
Салдо на 31 декември	6,698	6,698	11,538	11,697	4,429	4,501	163	7	22,828	22,903
Натрупана амортизация и обезценка										
Салдо на 1 януари	-	-	7,940	7,123	3,082	2,792	-	-	11,022	9,915
Начислена амортизация за годината	-	-	820	858	330	322	-	-	1,150	1,180
Обезценка	2,541	-	-	-	-	-	-	-	2,541	-
Отписана амортизация	-	-	(331)	(41)	(78)	(32)	-	-	(409)	(73)
Салдо на 31 декември	2,541	-	8,429	7,940	3,334	3,082	-	-	14,304	11,022
Балансова стойност на 31 декември	4,157	6,698	3,109	3,757	1,095	1,419	163	7	8,524	11,881
Балансова стойност на 1 януари	6,698	6,698	3,757	4,022	1,419	1,628	7	109	11,881	12,457

Обезценка на репутация

Репутацията, която е резултат от вливането на дъщерни дружества (Българска роза – Севтополис АД, Медика АД и Унифарм АД) в компанията-майка е призната в индивидуалния отчет за финансовото състояние на дружеството (Приложение № 2.12).

На всяка дата на отчета за финансовото състояние ръководството прави оценка дали съществуват индикатори за обезценка на съществуващата репутация със съдействието на независими лицензирани оценители.

Ключовите предположения, използвани при изчисленията на възстановимата стойност към 31.12.2019 г. са:

- норма на растеж – от 1,31 % до 1,43%;
- ръст в следпрогнозния период при изчисление на терминална стойност – от 1,77% до 2%;
- лихвен процент /цена на дълга/ - 2,95% на база финансиране от дружеството;
- дисконтова норма (на база WACC) – от 5,9 % до 7,03 %.

През 2019 г. е установена необходимост от признаване на обезценка на отчетените репутации в размер на 2,541 х.лв. (2018 г: няма) (*Приложение № 10*).

Правата върху интелектуална собственост включват основно продукти от развойна дейност и търговски марки.

Разходите за придобиване на дълготрайни нематериални активи към 31 декември включват:

- разходи за внедряване на софтуерен продукт в размер на 117 х.лв. (31.12.2018 г.: няма);
- разходи за придобиване на лицензии и разрешения за употреба на лекарствени продукти в размер на 46 х.лв. (31.12.2018 г.: 7 х.лв.).

Отчетната стойност на напълно амортизираните нематериални дълготрайни активи, които се ползват в дейността на дружеството по групи активи е както следва:

- права върху интелектуална собственост – 4,403х.лв. (31.12.2018 г.: 4,596 х.лв.);
- програмни продукти – 1,806 х.лв. (31.12.2018 г.: 1,755 х.лв.).

17. ИНВЕСТИЦИОННИ ИМОТИ

Инвестиционните имоти представляват сгради и прилежащи земи към тях, специално обособени части от сгради за самостоятелна експлоатация, предназначени за отдаване дългосрочно под наем на дъщерни дружества и трети лица.

	<i>31.12.2019</i>	<i>31.12.2018</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Салдо на 1 януари	37,451	24,799
Придобити	1,977	3,306
Нетна печалба (загуба) от корекция до оценка по справедлива стойност, включена в печалбата или загубата	(99)	58
Трансфер от имоти, машини и съоръжения	-	9,441
Отписани	-	(153)
Салдо на 31 декември	39,329	37,451

Инвестиционните имоти по група активи са както следва:

<i>Група активи</i>	<i>31.12.2019</i>	<i>31.12.2018</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Складови помещения	29,259	29,271
Офиси	3,049	2,847
Производствени сгради	1,066	1,010
Социални обекти	416	416
Разходи за придобиване на инвестиционни имоти	<u>5,539</u>	<u>3,907</u>
Общо	<u>39,329</u>	<u>37,451</u>

Към 31.12.2019 г. има учредени тежести върху инвестиционни имоти както следва:

- ипотека на складово помещение – 13,142 х.лв.(31.12.2018 г.: 13,007 х.лв.) (*Приложение № 35 и Приложение № 41*);
- залози на прилежащо оборудване – 4,764 х.лв.(31.12.2018 г.: 5,132 х.лв.) (*Приложение № 35*).

Оценки по справедлива стойност

Йерархия на справедливите стойности

Оценките по справедлива стойност на групите инвестиционни имоти са категоризирани като справедливи стойности от Ниво 2 на базата на входящите данни, използвани при техниката за оценяване.

Направената преоценка на инвестиционните имоти до справедлива стойност е повтаряема (ежегодна) и се дължи на прилагането на модела на справедливата стойност по МСС 40. Тя се извършва регулярно към датата на всеки годишен финансов отчет. Измерването на справедливата стойност е реализирано със съдействието на независими лицензирани оценители.

Таблицата по – долу показва равнение между началните и крайните салда на справедливите стойности на инвестиционните имоти, оценени на Ниво 2:

	<i>Складови помещения</i>	<i>Офиси</i>	<i>Производствени сгради</i>	<i>Социални обекти</i>	<i>Разходи за придобиване</i>	<i>Общо</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN'000</i>	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>	<i>BGN'000</i>
Салдо на 1 януари 2018 година	19,450	2,403	1,065	410	1,471	24,799
Придобити	9,441	-	-	-	3,306	12,747
Трансфер	792	-	78	-	(870)	-
Отписани	(13)		(140)			(153)
Преоценка до справедлива стойност през печалбата или загубата - нереализирана	(399)	444	7	6	-	58
Салдо на 31 декември 2018 година	29,271	2,847	1,010	416	3,907	37,451
Придобити	-	-	15	-	1,962	1,977
Трансфер	330	-	-	-	(330)	-
Преоценка до справедлива стойност през печалбата или загубата - нереализирана	(342)	202	41	-		(99)
Салдо на 31 декември 2019 година	29,259	3,049	1,066	416	5,539	39,329

На всяка дата на отчета за финансовото състояние ръководството прави анализ и оценка на справедливите стойности на групата активи в обхвата на инвестиционните имоти. Изчисленията са направени от ръководството със съдействието на независими лицензирани оценители.

Техника за оценяване и значими ненаблюдаеми входящи данни

Таблицата по-долу представя описание на техниките за оценяване, използвани при определянето на справедливата стойност на всички групи от състава на инвестиционните имоти Ниво 2, както и използваните значими ненаблюдаеми входящи данни:

Групи активи Ниво 2	Подходи и техники за оценяване	Значими ненаблюдаеми входящи данни
Складови помещения	<i>а. Приходен подход</i> Оценъчна техника: Метод на капитализирания доход от наем като схема за прилагане на дисконтирани парични потоци (основна оценъчна техника)	а. Претеглена норма на възвращаемост б. Срок на реализация на наемни сделки
	<i>б. Разходен метод</i> Оценъчна техника: Метод на база разходи за създаване или подмяна - амортизирана възстановима стойност (като помощна оценка)	*Коригирани цени на изграждане на идентични обекти и на доставни цени на аналози на машини и съоръжения
Офиси, производствени сгради и социални обекти	<i>Приходен подход</i> Оценъчна техника: Метод на капитализирания доход от наем като схема за прилагане на дисконтирани парични потоци (основна оценъчна техника)	а. Претеглена норма на възвращаемост б. Срок на реализация на наемни сделки

Ключовите предположения, използвани при изчисленията на справедливата стойност на инвестиционните имоти към 31.12.2019 г. са:

- норма на възвращаемост – от 4,45 % до 8,40 %;
- срок на реализация на наемни сделки - от 3 до 12 месеца;

В резултат на направените изчисления през 2019 г. е установена необходимост от признаване на загуби от преоценка до справедлива стойност в размер на 99 х.лв. (2018 г.: нетна печалба в размер на 58 х.лв.) (Приложение № 4).

18. ИНВЕСТИЦИИ В ДЪЩЕРНИ ДРУЖЕСТВА

Балансовата стойност на инвестициите по дружества е както следва:

		31.12.2019	Участие	31.12.2018	Участие
		BGN '000	%	BGN '000	%
Софарма Трейдинг АД	България	40,551	74.23	30,792	72.96
Бриз ООД	Латвия	11,347	68.14	22,270	66.13
Софарма Украйна ЕООД	Украйна	9,669	100.00	9,669	100.00
Вета Фарма АД	България	9,666	99.98	9,666	99.98
Биофарм Инженеринг АД	България	7,111	97.15	8,384	97.15
Момина крепост АД	България	2,853	63.12	4,229	93.56
Витамина АД	Украйна	1,283	100.00	1,127	99.56
Рап Фарма Интернешънъл ООД	Молдова	1,183	80.00	293	51.00
Фармалогистика АД	България	961	89.39	961	89.39
Аромания АД	България	750	76.00	750	76.00
Софарма Казахстан ЕООД	Казахстан	502	100.00	502	100.00
Софарма Билдингс АДСИЦ	България	459	40.38	491	40.38
Електронкомерс ЕООД	България	384	100.00	384	100.00
Софарма Варшава ЕООД	Полша	323	100.00	323	100.00
Фито Палаузово АД	България	104	95.00	104	95.00
Общо		87,146		89,945	

Към 31.12.2019 г. съставът на инвестициите в дъщерни дружества обхваща и инвестицията в дъщерното дружество Софарма Поланд ООД - в ликвидация, Полша, която е напълно обезценена (31.12.2018 г.: напълно обезценена инвестиция в Софарма Поланд ООД - в ликвидация, Полша).

Софарма АД осъществява пряк контрол върху изброените по-горе дружества.

Предметът на дейност на дъщерните дружества и датата на придобиване е както следва:

- Фармалогистика АД - предмет на дейност: вторична опаковка и отдаване под наем на недвижими имоти. Дата на придобиване – 15.08.2002 г.
- Софарма Поланд ООД - в ликвидация- предмет на дейност: изследване на пазара и общественото мнение. Дата на придобиване – 16.10.2003 г. Дружеството е в процедура на ликвидация.
- Електронкомерс ЕООД - предмет на дейност: търговия, транспортиране и разфасовка на радиоактивни материали и ядрена техника, битова електроника и електротехника. Дата на придобиване – 09.08.2005 г.
- Биофарм Инженеринг АД - предмет на дейност: производство и търговия с инфузионни разтвори. Дата на придобиване – 10.03.2006 г.
- Софарма Трейдинг АД - предмет на дейност: търговия с лекарствени средства. Дата на придобиване – 08.06.2006 г.
- Момина крепост АД – предмет на дейност: разработване, внедряване и производство на медицински изделия за хуманната и ветеринарната медицина. Дата на придобиване 01.01.2008 г.

- Витамин АД – предмет на дейност: производство и търговия на фармацевтични продукти. Дата на придобиване – 18.01.2008 г.

- Софарма Билдингс АДСИЦ - предмет на дейност: инвестиране на парични средства набрани чрез издаване на ценни книжа в недвижими имоти (секюритизация на недвижими имоти) посредством покупка на право на собственост и други вещни права върху недвижими имоти, отдаване под наем, лизинг, аренда и/или продажбата им. Дата на придобиване – 04.08.2008 г.

- СИА Бриз - предмет на дейност: търговия с фармацевтични продукти. Дата на придобиване – 10.11.2009 г.

- Софарма Варшава ЕООД - предмет на дейност: изследване на пазара и общественото мнение. Дата на придобиване – 23.11.2010 г.

- Софарма Украйна ЕООД – предмет на дейност: търговия с фармацевтични продукти. Дата на придобиване – 07.08.2012 г.

- Фито Палаузово АД – предмет на дейност: производство, събиране добив и реализация на билки и лечебни растения. Дата на придобиване (от вливане на дъщерно дружество) – 01.01.2014 г.

- ТОО Софарма Казахстан - предмет на дейност: търговия с лекарствени средства. Дата на учредяване – 30.09.2014 г.

- Вета Фарма АД - предмет на дейност: производство на лекарствени, нелекарствени и други продукти. Дата на придобиване – 11.11.2016 г.

- Рап Фарма Интернешънъл ООД – предмет на дейност: търговия с фармацевтични продукти. Дата на придобиване – 14.04.2017 г.

- Аромания ООД – предмет на дейност: търговия със стоки, покупко – продажба и управление на недвижими имоти. Дата на придобиване – 31.07.2017 г.

Акциите на Софарма Трейдинг АД се търгуват на фондовата борса като средномесечната цена на реализирани сделки за м. декември 2019 г. е 5,76 лв. на акция (м. декември 2018 г.: 6,92 лв.).

Счетоводната стойност на една акция на база счетоводни нетни активи за 2019 г. е 2,90 лв. (2018 г.: 2,42 лв.).

Акциите на Момина крепост АД се търгуват на фондовата борса като средномесечната цена на реализирани сделки за м. декември 2019 г. е 3,16 лв. на акция (м. декември 2018 г.: няма сделки).

Счетоводната стойност на една акция на база счетоводни нетни активи за 2019 г. е 2,76 лв. (2018 г.: 2,86 лв.).

Акциите на Софарма Билдингс АДСИЦ не са търгувани на фондовата борса през 2018 г. и 2019 г. Счетоводната стойност на една акция на база счетоводни нетни активи за 2019 г. е 1,75 лв. (2018 г.: 1,87 лв.).

Движението на инвестициите в дъщерни дружества е представено по-долу:

<i>Цена на придобиване</i>	<i>Инвестиции в дъщерни дружества</i>	
	<i>31.12.2019</i>	<i>31.12.2018</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Салдо на 1 януари	125,257	124,965
Придобити допълнителни участия	1,832	244
Продадени участия без загуба на контрол	(1,376)	-
Увеличение на капитала в дъщерни дружества	9,336	48
Салдо на 31 декември	135,049	125,257
 <i>Начислена обезценка</i>		
Салдо на 1 януари	35,312	35,236
Начислена обезценка	12,591	76
Салдо на 31 декември	47,903	35,312
Балансова стойност на 31 декември	87,146	89,945
Балансова стойност на 1 януари	89,945	89,729

Обезценка на инвестиции в дъщерни дружества

На всяка дата на отчета за финансовото състояние ръководството прави анализ и оценка дали съществуват индикатори за обезценка на неговите инвестиции в дъщерни дружества.

Като основни индикатори за обезценка се приемат: значително редуциране на обема (над 25%) и/или преустановяване дейността на дружеството, в което е инвестирано; загуби на пазари, клиенти или технологични проблеми; отчитане на загуби за по-продължителен период от време (над три години); отчитане на отрицателни нетни активи или активи под регистрирания основен акционерен капитал; тенденции на влошаване на основни финансови показатели; намаляване на пазарната капитализация. Изчисленията са направени от ръководството със съдействието на независими лицензирани оценители. Като база за прогнозите на паричните потоци преди данъци са използвани финансовите бюджети, разработени от съответните дружества, покриващи три до пет годишен период, както и други средносрочни и дългосрочни планове и намерения за развитието им, вкл. прогнози за основни икономически показатели на национално ниво и на ниво ЕС/Балканите. Ключовите предположения, използвани при изчисленията на възстановимата стойност към 31.12.2019 г. са:

- норма на растеж – от 0,55 % до 12,77 %;
- ръст в следпрогнозния период при изчисление на терминална стойност - 2 % до 5%;
- лихвен процент /цена на дълга/ - от 1,8 % до 15,2 %;
- дисконтова норма (на база WACC) – от 5,8 % до 23,6 %.

Ключовите предположения, използвани при изчисленията са определени конкретно за всяко дружество, третирано като отделна единица, генерираща парични потоци, и съобразно неговата специфика

на дейността, бизнес средата и рисковете.

Тестовите и преценките на ръководството за обезценка на инвестициите са направени през призмата на неговите прогнози и намерения относно бъдещите икономически изгоди, които се очаква да бъдат получени от дъщерните дружества, включително търговски и промишлен опит, осигуряване на позиции на български и чуждестранни пазари, очакванията за бъдещи продажби и пр. Изчисленията са направени със съдействието на независими лицензирани оценители.

В резултат на направените изчисления през 2019 г. е установена необходимост от признаване на обезценка на определени инвестиции в дъщерни предприятия в размер на 12,591 х.лв. (2018 г.: 76 х.лв.) (Приложение № 10).

19. ИНВЕСТИЦИИ В АСОЦИИРАНИ ДРУЖЕСТВА

Инвестициите в асоциирани дружества както следва:

	31.12.2019	Участие	31.12.2018	Участие
	BGN '000	%	BGN '000	%
Доверие Обединен Холдинг АД	6,062	24.98	7,962	33.24

Към 31.12.2019 г. балансовата стойност на инвестициите в асоциирани дружества е в размер на 6,062 х.лв. и включва участие в размер на 24,98 % от капитала в Доверие Обединен Холдинг АД (31.12.2018 г: 7,962 х.лв. и участие в размер на 33,24 %).

Доверие Обединен Холдинг АД е с предмет на дейност придобиване, управление, оценка и продажба на дялове и/или акционерни участия в български и чуждестранни дружества – юридически лица.

Акциите на Доверие Обединен Холдинг АД се търгуват на фондовата борса като средномесечната цена на реализирани сделки за м. декември 2019 г. е 3,09 лв. на акция (м. декември 2018 г.: 1,56 лв.). Счетоводната стойност на една акция на база счетоводни нетни активи 2019 г. е 1,95 лв. (2018 г.: 1,75 лв.).

Движението на инвестициите в асоциирани дружества е представено по – долу:

	31.12.2019	31.12.2018
	BGN '000	BGN '000
Салдо на 1 януари	<u>7,962</u>	<u>7,740</u>
Придобити акции	192	227
Продадени акции	<u>(2,092)</u>	<u>(5)</u>
Салдо на 31 декември	<u>6,062</u>	<u>7,962</u>

Обезценка на инвестиции в асоциирани дружества

На всяка дата на отчета за финансовото състояние ръководството прави оценка дали съществуват индикатори за обезценка на неговите инвестиции в асоциирани дружества.

Преценките на ръководството за обезценка на инвестициите са направени през призмата на неговите прогнози и намерения относно бъдещите икономически изгоди, които се очаква да бъдат получени от асоциираните дружества, включително търговски и промишлен опит, осигуряване на позиции на български и чуждестранни пазари, очакванията за бъдещи продажби и пр.

Изчисленията са направени от ръководството със съдействието на независими лицензирани оценители. Ключовите предположения, използвани при изчисленията на възстановимата стойност към 31.12.2019 г. са:

- норма на растеж – 1,2 %;
- ръст в следпрогнозния период при изчисление на терминална стойност - 2,02 % ;
- лихвен процент /цена на дълга/ - 2,59 % ;
- дисконтова норма (на база WACC) – 7 %.

През 2019 г. не е установена необходимост от признаване на обезценка на инвестициите в асоциираните дружества.

20. ДРУГИ ДЪЛГОСРОЧНИ КАПИТАЛОВИ ИНВЕСТИЦИИ

Другите дългосрочни капиталови инвестиции включват участия (акции) в следните дружества:

	31.12.2019	Участие	31.12.2018	Участие
	BGN '000	%	BGN '000	%
Лавена АД	4,771	12.68	3,616	10.89
Софарма имоти АДСИЦ	2,925	2.13	2,078	1.55
Олайнфарм АД - Латвия	1,587	0.77	1,484	0.77
Тодоров АД	208	12.45	182	10.94
Имвенчър 1 КДА	50	1.36	50	1.36
Ачийв лайф сайансис Инк - САЩ	44	0.12	83	0.53
Химимпорт АД	13	0.003	-	-
Екобулпак АД	7	0.74	7	0.74
Арома АД	6	0.02	4	0.02
БТФ Експат България	5	0.01	59	0.17
Уникредит Булбанк АД	3	0.001	3	0.001
Индустриален холдинг България АД	1	0.001	-	-
Експо груп АД	1	0.05	1	0.05
Елана Агрокредит АД	-	-	31	0.07
Градус АД	-	-	1	0.0004
Общо	9,621		7,599	

Всички горепосочени дружества с изключение на Олайнфарм АД, Латвия и Ачийв лайф сайансис Инк - САЩ са със седалище и дейност в България.

Справедливата цена на акция към 31 декември е както следва:

Капиталови инвестиции	31.12.2019			31.12.2018		
	Брой акции	Справедлива цена на акция	Справедлива стойност по отчета за финансовото състояние	Брой акции	Справедлива цена на акция	Справедлива стойност по отчета за финансовото състояние
		BGN	BGN'000		BGN	BGN'000
Лавена АД	1,257,664	3.79	4,771	905,639	3.99	3,616
Софарма имоти АДСИЦ	456,466	6.41	2,925	324,772	6.40	2,078
Олайнфарм АД - Латвия	108,500	14.63	1,587	108,500	13.68	1,484
Тодоров АД	423,431	0.49	208	372,081	0.49	182
Ачийв лайф сайансис Инк - САЩ	35,930	1.23	44	35,930	2.31	83
Химимпорт АД	7,000	1.79	13	-	-	-
Арома АД	2,371	2.65	6	2,371	1.69	4
БТФ Експат България	4,565	0.99	5	56,604	1.04	59
Индустриален холдинг България АД	1,482	1.02	1	-	-	-
Елана Агрокредит АД	-	-	-	26,800	1.16	31
Градус АД	-	-	-	900	1.11	1
Общо			9,560			7,538

Таблицата по-долу представя другите капиталови инвестиции на дружеството, които се оценяват на повтаряема база по справедлива стойност в отчета за финансовото състояние:

Капиталови инвестиции	Справедлива стойност	Ниво 1		Ниво 2	
		31.12.2019		31.12.2018	
		BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000
Лавена АД	4,771	-	4,771	-	-
Софарма имоти АДСИЦ	2,925	2,925	-	-	-
Олайнфарм АД - Латвия	1,587	1,587	-	-	-
Тодоров АД	208	-	208	-	-
Ачийв лайф сайансис Инк - САЩ	44	44	-	-	-
Химимпорт АД	13	13	-	-	-
Арома АД	6	-	6	-	-
БТФ Експат България	5	5	-	-	-
Индустриален холдинг България АД	1	1	-	-	-
Общо	9,560	4,575	4,985	4,985	4,985

Капиталови инвестиции

	<i>Справедлива стойност</i>	<i>Ниво 1</i>	<i>Ниво 2</i>
	<i>31.12.2018</i>		
	<i>BGN'000</i>	<i>BGN'000</i>	<i>BGN'000</i>
Лавена АД	3,616	-	3,616
Софарма имоти АДСИЦ	2,078	2,078	-
Олайнфарм АД - Латвия	1,484	1,484	-
Тодоров АД	182	-	182
Ачийв лайф сайансис Инк - САЩ	83	83	-
БТФ Експат България	59	59	-
Елана Агрокредит АД	31	31	-
Арома АД	4	4	-
Градус АД	1	1	-
Общо	7,538	3,740	3,798

Таблицата по – долу показва равенство между началните и крайните салда на справедливите стойности на Ниво 1 и Ниво 2:

<i>Капиталови инвестиции</i>	<i>(Ниво 1)</i>	<i>(Ниво 2)</i>	<i>Общо</i>
	<i>BGN'000</i>	<i>BGN'000</i>	<i>BGN'000</i>
Салдо към 1 януари 2018 година	3,867	3,674	7,541
Покупки	621	30	651
Емисии на акции	1,043	-	1,043
Продажби	(632)	(273)	(905)
Нереализирана печалба/(загуба), нетно, включена в друг всеобхватен доход (<i>Приложение № 14</i>)	(1,159)	367	(792)
Салдо на 31 декември 2018 година	3,740	3,798	7,538
Покупки	554	494	1,048
Емисии на акции	322	800	1,122
Продажби	(85)	(3)	(88)
Трансфер от Ниво 1 към Ниво 2	(4)	4	-
Нереализирана печалба/(загуба), нетно, включена в друг всеобхватен доход (<i>Приложение № 14</i>)	48	(108)	(60)
Салдо на 31 декември 2019 година	4,575	4,985	9,560

Техники и подходи за оценяване

При оценките по справедлива стойност на Ниво 2 е прилаган подходът на пазарните сравнения. Оценъчната техника се базира на метода на пазарните множители. При изготвянето на оценките по справедлива стойност дружеството е използвало услугите на сертифицирани оценители.

За инвестиции, които не се търгуват на капиталовите пазари дружеството е използвало вътрешни оценки, които са изготвени от специалисти в дружеството. При анализ на дружествата обект на тези вътрешни оценки становището на специалистите е, че справедливите стойности на тези капиталови инвестиции не се отклоняват съществено от балансовите им стойности.

21. ДЪЛГОСРОЧНИ ВЗЕМАНИЯ ОТ СВЪРЗАНИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Дългосрочните вземания от свързани предприятия включват:

	<i>31.12.2019</i>	<i>31.12.2018</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Предоставени дългосрочни заеми	91,723	22,977
<i>Провизия за обезценка за кредитни загуби</i>	<i>(118)</i>	<i>(116)</i>
	<u>91,605</u>	<u>22,861</u>
Вземане по дългосрочно предоставен депозит по наем	189	194
Общо	<u>91,794</u>	<u>23,055</u>

Предоставените дългосрочни заеми са на следните свързани предприятия:

	<i>31.12.2019</i>	<i>31.12.2018</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Дружества, контролирани от асоциирано дружество	84,715	5,287
Асоциирани дружества	<u>6,890</u>	<u>17,574</u>
Общо	<u>91,605</u>	<u>22,861</u>

Условията по предоставените дългосрочни заеми на свързани предприятия са както следва:

Вид валута	Договорена сума	Падеж	Лихвен %	31.12.2019		31.12.2018	
				BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000
	'000				<i>в т.ч. лихва</i>		<i>в т.ч. лихва</i>
<i>на дружества, контролирани от асоциирано дружество</i>							
лева	81,900	31.12.2025	3.00%	81,999	99	-	-
лева	3,400	31.12.2021	3.00%	2,716	-	-	-
лева	29,900	31.12.2021	3.00%	-	-	3,904	89
евро	700	31.12.2021	3.00%	-	-	1,383	14
<i>на асоциирани дружества</i>							
евро	31,091	31.12.2021	3.50%	6,890	13	17,574	36
				<u>91,605</u>	<u>112</u>	<u>22,861</u>	<u>103</u>

Движението на коректива (провизията) за обезценка на вземанията от свързани предприятия по предоставени дългосрочни заеми е както следва:

	2019 BGN '000	2018 BGN '000
Салдо на 1 януари	<u>116</u>	<u>119</u>
Увеличение на коректива за кредитни загуби, признато в печалба или загуба през годината	111	9
Намаление на коректива за кредитни загуби, признато в печалба или загуба през годината	<u>(109)</u>	<u>(12)</u>
Салдо на 31 декември	<u>118</u>	<u>116</u>

Предоставените дългосрочни заеми на свързани предприятия са с цел подпомагане при финансиране на дейности на тези предприятия по общи стратегически цели. Те са обезпечени със залози на ценни книжа (акции), залози на вземания и записи на заповед.

Вземането по дългосрочно предоставени депозити е от дружество, свързано чрез основен акционер по сключени договори за наем на административни офиси в размер на 189 х.лв. с краен срок 01.08.2022 (31.12.2018 г: 194 х.лв).

22. ДРУГИ ДЪЛГОСРОЧНИ ВЗЕМАНИЯ

Другите дългосрочни вземания на дружеството включват:

	31.12.2019	31.12.2018
	BGN '000	BGN '000
Предоставени дългосрочни заеми	6,447	2,412
Провизия за обезценка за кредитни загуби	(149)	(71)
Предоставени дългосрочни заеми, нетно	6,298	2,341
Вземания по сделки с ценни книжа	3,482	3,416
Провизия за обезценка за кредитни загуби	(268)	(322)
Вземания по сделки с ценни книжа, нетно	3,214	3,094
Вземания от продажби на дълготрайни активи	394	394
Провизия за обезценка за кредитни загуби	(9)	(69)
Вземания от продажби на дълготрайни активи, нетно	385	325
Общо	9,897	5,760

Условията по предоставените дългосрочни заеми на трети лица са както следва:

Вид валута	Договорена сума	Падеж	Лихвен %	31.12.2019		31.12.2018	
				BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000
	'000				в т.ч. лихва		в т.ч. лихва
евро	2,500	29.06.2023	3.05%	4,890	-	961	-
евро	695	12.10.2022	3.05%	1,393	34	1,360	-
лева	24	14.03.2023	5.00%	15	-	20	-
				6,298	34	2,341	-

Движението на коректива (провизията) за обезценка на вземания от трети лица по предоставени дългосрочни заеми е както следва:

	2019	2018
	BGN '000	BGN '000
Салдо на 1 януари	<u>71</u>	<u>6</u>
Увеличение на коректива за кредитни загуби, признато в печалба или загуба през годината	<u>78</u>	<u>65</u>
Салдо на 31 декември	<u>149</u>	<u>71</u>

Предоставените дългосрочни заеми на трети лица са с цел подпомагане за финансиране на дейности на тези предприятия по общи стратегически цели. Те са обезпечени със залози на ценни книжа (акции), залози на вземания и записи на заповед.

Вземанията по сделки с ценни книжа представляват вземания по продадена инвестиция в дъщерно дружество, с отложено плащане до приключване на нормативно определени действия по регистрации на разрешения на медицински продукти в размер на 3,214 х.лв. и с очакван падеж 30.06.2023 г. (31.12.2018 г.: 3,094 х.лв.).

Движението на коректива (провизията) за обезценка на вземания по сделки с ценни книжа е както следва:

	<i>2019</i>	<i>2018</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Салдо на 1 януари	322	322
Увеличение на коректива за кредитни загуби, признато в печалба или загуба през годината	29	-
Намаление на коректива за кредитни загуби, признато в печалба или загуба през годината	(83)	-
Салдо на 31 декември	268	322

Вземанията по продажби с отсрочено плащане на дълготрайни активи в размер на 290 х.лв. са с падеж 10.04.2021 г. (31.12.2018 г.: 325 х.лв.).

Движението на коректива (провизията) за обезценка на вземанията от продажби на дълготрайни активи е както следва:

	<i>2019</i>	<i>2018</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Салдо на 1 януари	69	69
Увеличение на коректива за кредитни загуби, признато в печалба или загуба през годината	9	-
Намаление на коректива за кредитни загуби, признато в печалба или загуба през годината	(69)	-
Салдо на 31 декември	9	69

23. МАТЕРИАЛНИ ЗАПАСИ*Материалните запаси на дружеството включват:*

	<i>31.12.2019</i>	<i>31.12.2018</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Материали	29,850	30,458
Готова продукция	15,921	21,055
Незавършено производство	8,219	7,830
Полуфабрикат	7,266	9,090
Стоки	109	66
Общо	61,365	68,499

Материалите по видове са както следва:

	<i>31.12.2019</i>	<i>31.12.2018</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Основни материали	28,245	28,158
Материали в процес на доставка	678	1,362
Технически материали	475	437
Спомагателни материали	208	198
Резервни части	189	238
Други	55	65
Общо	29,850	30,458

Основните материали по видове са както следва:

	<i>31.12.2019</i>	<i>31.12.2018</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Субстанции	14,562	15,256
Химикали	5,149	4,092
Ампули	2,466	2,245
Опаковъчни материали	1,174	1,511
ПВС и алуминиево фолио	1,732	1,919
Санитарно-хигиенни и превързочни материали	1,326	1,353
Билки	1,163	1,469
<i>в т.ч. собствено производство</i>	33	-
Флакони	426	262
Туби	247	51
Общо	28,245	28,158

Движението на билките собствено производство (земеделска продукция, включваща добити семена от бял трън и жълта акация) е както следва:

	2019	2018
	BGN '000	BGN '000
Земеделска продукция на 1 януари	-	-
Себестойност на добита през годината продукция	319	-
Загуба от оценка по справедлива стойност	(36)	-
Загуба от последваща оценка съгласно МСС 2	(77)	-
Вложени в производството	(173)	-
Земеделска продукция на 31 декември	33	-

Готовата продукция е както следва:

	31.12.2019	31.12.2018
	BGN '000	BGN '000
Таблетни форми	8,186	13,255
Ампулни форми	3,307	3,050
Превързочни продукти	1,209	1,137
Унгвенти	1,028	1,573
Сиропи	619	638
Лиофилни продукти	417	283
Пластири	363	348
Санитарно-хигиенни продукти	325	203
Лечебна козметика	228	95
Капки	104	62
Супозитории	85	150
Концентрати за хемодиализа	50	60
Инхалатори	-	193
Сашета	-	8
Общо	15,921	21,055

През 2019 г. дружеството е произвело 100,368 кг земеделска продукция (пшеница).

Движението на земеделската продукция (пшеница) е както следва:

	2019	2018
	BGN '000	BGN '000
Земеделска продукция на 1 януари	-	-
Себестойност на добита през годината продукция	136	-
Загуба от оценка по справедлива стойност	(103)	-
Продадена продукция	(17)	-
Вложена за посев за реколта 2020 г.	(9)	
Изплатена аренда за ползвани земеделски земи	(6)	
Реализирана загуба от продажба	(1)	
Земеделска продукция на 31 декември	-	-

Стоките по видове са както следва:

	31.12.2019	31.12.2018
	BGN '000	BGN '000
Хранителни продукти	68	65
Медицински изделия	41	1
Общо	109	66

Към 31.12.2019 г. върху налични материални запаси на дружеството с балансова стойност в размер на 21,921 х.лв. има учредени залози като обезпечение по банкови заеми (31.12.2018 г.: 29,555 х.лв.) (Приложение № 35 и Приложение № 41).

24. ВЗЕМАНИЯ ОТ СВЪРЗАНИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Вземанията от свързани предприятия включват:

	31.12.2019	31.12.2018
	BGN '000	BGN '000
Вземания от дъщерни предприятия	94,914	85,604
<i>Провизия за обезценка за кредитни загуби</i>	<u>(3,962)</u>	<u>(2,697)</u>
	90,952	82,907
Вземания от дружества, контролирани от асоциирано дружество	6,112	3,264
<i>Провизия за обезценка за кредитни загуби</i>	<u>(50)</u>	<u>(33)</u>
	6,062	3,231
Вземания от дружества свързани чрез ключов управленски персонал	-	5,376
<i>Провизия за обезценка за кредитни загуби</i>	<u>-</u>	<u>(5)</u>
	-	5,371
Общо	<u>97,014</u>	<u>91,509</u>

Вземанията от свързани предприятия по видове са както следва:

	31.12.2019	31.12.2018
	BGN '000	BGN '000
Вземания по договори с клиенти	80,095	73,603
Провизия за обезценка за кредитни загуби	<u>(2,001)</u>	<u>(1,797)</u>
Вземания по договори с клиенти, нетно	78,094	71,806
Предоставени търговски заеми	19,638	20,641
Провизия за обезценка за кредитни загуби	<u>(2,011)</u>	<u>(938)</u>
Предоставени търговски заеми, нетно	17,627	19,703
Вземания по дивиденди	<u>1,293</u>	<u>-</u>
Общо	<u>97,014</u>	<u>91,509</u>

Вземанията по договори с клиенти – свързани предприятия са безлихвени и от тях 65,356 х.лв. са в лева (31.12.2018 г.: 59,416 х.лв.) и в евро – 12,738 х.лв. (31.12.2018 г.: 12,390 х.лв.).

Най-съществени по размер са вземанията от дъщерно дружество с предмет на дейност търговия на лекарствени средства с размер към 31.12.2019 г. – 65,172 х.лв. или 83,45 % от всички вземания по договори с клиенти - свързани лица (31.12.2018 г.: 59,253 х.лв. – 82,52 %).

Обичайно дружеството договаря с дъщерните си дружества срок на плащане на вземанията по продажби на продукцията в диапазон от 45 дни до 270 дни, а за вземания по продажби на материали (вкл. субстанции) до 90 дни.

Движението на коректива (провизията) за обезценка на търговските вземания от свързани предприятия е както следва:

	2019	2018
	BGN '000	BGN '000
Салдо на 1 януари	<u>1,797</u>	<u>1,153</u>
Увеличение на коректива за кредитни загуби, признато в печалба или загуба през годината	2,001	1,797
Намаление на коректива за кредитни загуби, признато в печалба или загуба през годината	<u>(1,797)</u>	<u>(1,153)</u>
Салдо на 31 декември	<u>2,001</u>	<u>1,797</u>

Възрастовата структура на непадежиралите (редовни) търговски вземания от свързани лица е както следва:

	31.12.2019	31.12.2018
	BGN '000	BGN '000
до 30 дни	15,358	17,739
от 31 до 90 дни	31,367	19,843
от 91 до 180 дни	26,364	23,493
от 181 до 365 дни	<u>1,154</u>	<u>1,324</u>
<i>Брутна стойност на непадежиралите (редовни) вземания от свързани предприятия</i>	74,243	62,399
<i>Провизия за обезценка за кредитни загуби</i>	<u>(874)</u>	<u>(586)</u>
Непадежирали (редовни) вземания от свързани предприятия, нетно	<u><u>73,369</u></u>	<u><u>61,813</u></u>

Провизията за обезценка за кредитни загуби на непадежиралите (редовни) търговски вземания от свързани лица е както следва:

	31.12.2019	31.12.2018
	BGN '000	BGN '000
до 30 дни	181	166
от 31 до 90 дни	379	192
от 91 до 180 дни	301	216
от 181 до 365 дни	<u>13</u>	<u>12</u>
Общо	<u><u>874</u></u>	<u><u>586</u></u>

Възрастовата структура на дата на фактура на просрочените търговски вземания от свързани лица е както следва:

	31.12.2019	31.12.2018
	BGN '000	BGN '000
от 31 до 90 дни	33	854
от 91 до 180 дни	363	430
от 180 дни до 365 дни	4,480	8,799
над 365 дни	<u>976</u>	<u>1,121</u>
<i>Брутна стойност на просрочените вземания от свързани предприятия</i>	5,852	11,204
<i>Провизия за обезценка за кредитни загуби</i>	<u>(1,127)</u>	<u>(1,211)</u>
Просрочени вземания от свързани предприятия, нетно	<u><u>4,725</u></u>	<u><u>9,993</u></u>

Дружеството прилага опростения подход на МСФО 9 за измерване на очаквани кредитни загуби по търговските вземания от свързани предприятия, като признава очаквани загуби за целия срок на инструмента за всички търговски вземания от свързани предприятия (*Приложение № 2.17*).

На тази база, корективът за кредитни загуби към 31 декември е определен както следва:

<i>31 декември 2019 година</i>		<i>Редовни</i>	<i>Просрочени до 90 дни</i>	<i>Просрочени над 90 дни</i>	<i>Просрочени над 180 дни</i>	<i>Просрочени над 365 дни</i>	<i>Общо</i>
Очакван среден % на кредитни загуби		1%	3%	13%	38%	88%	
Търговски вземания (брутна балансова стойност)	<i>BGN '000</i>	74,243	1,502	3,065	910	375	80,095
Очаквана кредитна загуба (Коректив за обезценка)	<i>BGN '000</i>	(874)	(44)	(404)	(348)	(331)	(2,001)
<i>31 декември 2018 година</i>		<i>Редовни</i>	<i>Просрочени до 90 дни</i>	<i>Просрочени над 90 дни</i>	<i>Просрочени над 180 дни</i>	<i>Просрочени над 365 дни</i>	<i>Общо</i>
Очакван среден % на кредитни загуби		1%	3%	16%	44%	97%	
Търговски вземания от свързани лица (брутна балансова стойност)	<i>BGN '000</i>	62,399	9,394	376	895	539	73,603
Очаквана кредитна загуба (Коректив за обезценка)	<i>BGN '000</i>	(586)	(236)	(60)	(393)	(522)	(1,797)

Към 31.12.2019 г. са учредени особени залози като обезпечение по получени банкови заеми върху вземания от свързани лица в размер на 71,672 х.лв. (31.12.2018 г.: 64,947 х.лв.) (*Приложение № 35*)

Предоставените заеми на свързани предприятия по видове свързани дружества са както следва:

	31.12.2019	31.12.2018
	BGN '000	BGN '000
Дъщерни дружества	13,584	12,045
Провизия за обезценка за кредитни загуби	<u>(2,005)</u>	<u>(908)</u>
	11,579	11,137
Дружества, контролирани от асоциирано дружество	6,054	3,220
Провизия за обезценка за кредитни загуби	<u>(6)</u>	<u>(25)</u>
	6,048	3,195
Дружества свързани чрез ключов управленски персонал	-	5,376
Провизия за обезценка за кредитни загуби	<u>-</u>	<u>(5)</u>
	-	5,371
Общо	<u>17,627</u>	<u>19,703</u>

Условията, при които са предоставени заемите на свързани предприятия са както следва:

Вид валута	Договорена сума '000	Падеж	Лихвен %	31.12.2019		31.12.2018	
				BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000
					<i>в т.ч. лихва</i>		<i>в т.ч. лихва</i>
на дъщерни дружества							
лева	14,109	31.12.2020	4.10%	5,664	228	3,599	-
евро	2,770	31.12.2019	4.70%	3,443	-	4,812	-
лева	3,050	31.12.2020	3.50%	1,661	8	935	-
евро	390	10.05.2020	3.95%	811	48	806	43
евро	500	31.12.2019	6.60%	-	-	985	7
на дружества, контролирани от асоциирано дружество							
лева	5,990	31.12.2020	3.10%	5,999	-	3,140	34
лева	190	31.12.2020	3.50%	49	-	55	-
на дружества свързани чрез ключов управленски персонал							
евро	4,014	31.12.2019	2.81%	-	-	5,371	27
				<u>17,627</u>	<u>284</u>	<u>19,703</u>	<u>111</u>

Предоставените краткосрочни заеми на свързани предприятия са с цел подпомагане финансиране на дейности на тези предприятия по общи стратегически цели. Те са обезпечени със залози на дружествени дялове и ценни книжа (акции), залози на вземания и записи на заповед.

Движението на коректива (провизията) за обезценка на предоставените заеми на свързани предприятия е както следва:

	2019 BGN '000	2018 BGN '000
Салдо на 1 януари	<u>938</u>	<u>887</u>
Увеличение на коректива за кредитни загуби, признато в печалба или загуба през годината	1,629	51
Намаление на коректива за кредитни загуби, признато в печалба или загуба през годината	<u>(556)</u>	-
Салдо на 31 декември	<u><u>2,011</u></u>	<u><u>938</u></u>

25. ТЪРГОВСКИ ВЗЕМАНИЯ

Търговските вземания включват:

	31.12.2019 BGN '000	31.12.2018 BGN '000
Вземания по договори с клиенти	27,601	20,685
Провизия за обезценка за кредитни загуби	<u>(1,487)</u>	<u>(1,817)</u>
Вземания по договори с клиенти, нетно	<u>26,114</u>	<u>18,868</u>
Предоставени аванси	<u>1,098</u>	<u>563</u>
Общо	<u><u>27,212</u></u>	<u><u>19,431</u></u>

Вземанията по договори с клиенти са безлихвени и от тях – 943 х.лв. са левови (31.12.2018 г.: 950 х.лв.), в евро – 22,822 х.лв. (31.12.2018 г.: 16,162 х.лв.) и в щатски долари – 2,349 х.лв. (31.12.2018 г.: 1,756 х.лв.).

Един основен контрагент на дружеството формира около 84,42% от вземанията от клиенти (31.12.2018 г. – един основен контрагент формира 72,56%).

Обичайно дружеството договаря с клиентите срок на плащане на вземанията по продажби от 30 до 180 дни, освен в случаите когато се разработват нови пазари и продукти и се привличат нови търговски контрагенти.

Движението на коректива (провизията) за обезценка на търговски вземания от трети лица е както следва:

	2019	2018
	BGN '000	BGN '000
Салдо на 1 януари	1,817	1,331
Увеличение на коректива за кредитни загуби, признато в печалба или загуба през годината	1,487	1,817
Намаление на коректива за кредитни загуби, признато в печалба или загуба през годината	(1,817)	(1,318)
Трансфер на коректива към съдебни и присъдени вземания	-	(13)
Салдо на 31 декември	1,487	1,817

Възрастовата структура на непадежиралите (редовни) търговски вземания е както следва:

	31.12.2019	31.12.2018
	BGN '000	BGN '000
до 30 дни	4,226	6,456
от 31 до 90 дни	11,143	5,797
от 91 до 180 дни	435	686
<i>Брутна стойност на непадежиралите (редовни) търговски вземания</i>	<i>15,804</i>	<i>12,939</i>
<i>Провизия за обезценка за кредитни загуби</i>	<i>(181)</i>	<i>(196)</i>
Непадежирали (редовни) търговски вземания, нетно	15,623	12,743

Провизията за обезценка за кредитни загуби на непадежиралите (редовни) търговски вземания е както следва:

	31.12.2019	31.12.2018
	BGN '000	BGN '000
до 30 дни	47	98
от 31 до 90 дни	129	90
от 91 до 180 дни	5	8
Общо	181	196

Възрастовата структура на дата на фактура на просрочените търговски вземания е както следва:

	31.12.2019	31.12.2018
	BGN '000	BGN '000
от 31 до 90 дни	10,240	4,995
от 91 до 180 дни	153	519
от 181 дни до 365 дни	412	1,062
над 365 дни	992	1,170
<i>Брутна стойност на просрочените търговски вземания</i>	<i>11,797</i>	<i>7,746</i>
<i>Провизия за обезценка за кредитни загуби</i>	<i>(1,306)</i>	<i>(1,621)</i>
Просрочени търговски вземания, нетно	10,491	6,125

Дружеството прилага опростения подход на МСФО 9 за измерване на очаквани кредитни загуби по търговските вземания, като признава очаквани загуби за целия срок на инструмента за всички търговски вземания (*Приложение № 2.17*) На тази база, корективът за загуби към 31 декември е определен както следва:

<i>31 декември 2019</i> <i>година</i>		<i>Редовни</i>	<i>Просрочени</i> <i>до 90 дни</i>	<i>Просрочени</i> <i>над 90 дни</i>	<i>Просрочени</i> <i>над 180 дни</i>	<i>Просрочени</i> <i>над 365 дни</i>	<i>Общо</i>
Очакван среден % на кредитни загуби		1%	2%	28%	47%	97%	
Търговски вземания (брутна балансова стойност)	<i>BGN '000</i>	15,804	10,398	130	367	902	27,601
Очаквана кредитна загуба (Коректив за обезценка)	<i>BGN '000</i>	(181)	(224)	(37)	(173)	(872)	(1,487)
<i>31 декември 2018</i> <i>година</i>		<i>Редовни</i>	<i>Просрочени</i> <i>над 30 дни</i>	<i>Просрочени</i> <i>над 90 дни</i>	<i>Просрочени</i> <i>над 180 дни</i>	<i>Просрочени</i> <i>над 365 дни</i>	<i>Общо</i>
Очакван среден % на кредитни загуби		1%	3%	31%	50%	98%	
Търговски вземания (брутна балансова стойност)	<i>BGN '000</i>	12,939	5,548	902	229	1,067	20,685
Очаквана кредитна загуба (Коректив за обезценка)	<i>BGN '000</i>	(196)	(183)	(280)	(114)	(1,044)	(1,817)

Към 31.12.2019 г. са учредени особени залози като обезпечение по получени банкови заеми върху търговски вземания в размер на 11,735 х.лв. (31.12.2018 г.: 19,088 х.лв.) (Приложение № 35 и Приложение № 41).

Предоставените аванси на доставчици към 31 декември са за покупка на:

	<i>31.12.2019</i>	<i>31.12.2018</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Материални запаси	787	375
Услуги	311	188
Общо	1,098	563

Предоставените аванси са текущи. От тях в лева са 609 х.лв. (31.12.2018 г.: 476 х.лв.), в евро - 171 х.лв. (31.12.2018 г.: 33 х.лв.), в щатски долари – 317 х.лв (31.12.2018 г.: 48 х.лв.) и в други валути – 1 х.лв. (31.12.2018 г.: 6 х.лв.).

26(A). ПРЕДОСТАВЕНИ ЗАЕМИ НА ТРЕТИ ЛИЦА

	<i>31.12.2019</i>	<i>31.12.2018</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Предоставени търговски заеми	6,052	3,815
Провизия за обезценка за кредитни загуби	(8)	(545)
Общо	6,044	3,270

Предоставените заеми на трети лица са с цел подпомагане за финансиране на дейности на тези предприятия по общи стратегически цели. Те са обезпечени със залози на ценни книжа (акции) и залози на вземания.

Условията, при които са предоставени заемите на трети лица са както следва:

Вид валута	Договорена сума	Падеж	Лихвен %	31.12.2019		31.12.2018	
				BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000
	'000						
					<i>в т.ч.</i>		<i>в т.ч.</i>
					<i>лихва</i>		<i>лихва</i>
<i>лева</i>	4,511	31.12.2020	2.55%	4,549	-	-	-
<i>лева</i>	4,184	31.12.2020	4.30%	889	-	2,764	-
<i>лева</i>	832	31.12.2020	4.50%	496	-	408	7
<i>лева</i>	949	31.12.2020	4.70%	110	-	98	-
				6,044	-	3,270	7

Движението на коректива (провизията) за обезценка на предоставените заеми на трети лица е както следва:

	2019 BGN '000	2018 BGN '000
Салдо на 1 януари	<u>545</u>	<u>504</u>
Увеличение на коректива за кредитни загуби, признато в печалба или загуба през годината	8	41
Намаление на коректива за кредитни загуби, признато в печалба или загуба през годината	<u>(545)</u>	<u>-</u>
Салдо на 31 декември	<u><u>8</u></u>	<u><u>545</u></u>

26(В). ДРУГИ ВЗЕМАНИЯ И ПРЕДПЛАТЕНИ РАЗХОДИ

Другите вземания и предплатени разходи включват:

	31.12.2019 BGN '000	31.12.2018 BGN '000
Данъци за възстановяване	5,027	4,423
Предплатени разходи	957	831
Вземания по предоставени депозити като гаранции	119	138
Предоставени средства на инвестиционен посредник	1	11
Съдебни и присъдени вземания	5	137
Провизия за обезценка за кредитни загуби на съдебни и присъдени вземания	<u>(5)</u>	<u>(137)</u>
	-	-
Вземания по рекламации	-	333
Други	<u>40</u>	<u>201</u>
Общо	<u><u>6,144</u></u>	<u><u>5,937</u></u>

Данъците за възстановяване включват:

	31.12.2019 BGN '000	31.12.2018 BGN '000
Акциз	<u>5,027</u>	<u>4,423</u>
Общо	<u><u>5,027</u></u>	<u><u>4,423</u></u>

Предплатените разходи включват:

	<i>31.12.2019</i>	<i>31.12.2018</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Абонаменти	424	407
Застраховки	259	292
Реклама	88	-
Лицензионни и патентни такси	82	91
Консултански услуги	35	-
Наеми	31	9
Ваучери	1	4
Други	37	28
Общо	957	831

Предоставените депозити като гаранции включват:

	<i>31.12.2019</i>	<i>31.12.2018</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Гаранции по договори за доставка на горива	86	86
Гаранции по договори за доставка на медикаменти	13	13
Гаранции по договори за наем	9	4
Гаранции по договори за строителство	4	22
Гаранции по договори за доставка на електроенергия	3	3
Други	4	10
Общо	119	138

Движението на корективите (провизията) за обезценка на съдебните и присъдените вземания е както следва:

	<i>2019</i>	<i>2018</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Салдо на 1 януари	137	2,222
Увеличение на коректива за кредитни загуби, признато в печалба или загуба през годината	5	3
Намаление на коректива за кредитни загуби, в резултат на отписване	(137)	(2,101)
Трансфер на коректива от търговски вземания	-	13
Салдо на 31 декември	5	137

27. ПАРИЧНИ СРЕДСТВА И ПАРИЧНИ ЕКВИВАЛЕНТИ

Паричните средства включват:

	31.12.2019	31.12.2018
	BGN '000	BGN '000
Парични средства в разплащателни сметки	4,062	9,096
Обезценка на парични средства в разплащателни сметки	<u>(166)</u>	<u>(166)</u>
Парични средства в разплащателни сметки, нетно от обезценка	3,896	8,930
Парични средства в каса	43	29
Блокирани парични средства по издадени банкови гаранции	<u>20</u>	<u>12</u>
Общо	<u>3,959</u>	<u>8,971</u>

Паричните средства по разплащателните сметки са: в лева – 2,472 х.лв. (31.12.2018 г.: 5,964 х.лв.), в евро – 615 х.лв. (31.12.2018 г.: 2,365 х. лв.), в щатски долари – 784 х.лв. (31.12.2018 г.: 512 х.лв.) и в други валути – 25 х.лв. (31.12.2018 г.: 89 х.лв.).

Паричните средства в каса са: в лева - 42 х.лв. (31.12.2018 г.: 29 х.лв.) и в други валути – 1 х.лв. (31.12.2018 г.: няма).

Блокираните паричните средства по издадени банкови гаранции са: в лева – 18 х.лв. (31.12.2018 г.: 12 х.лв) и в евро – 2 х.лв. (31.12.2018 г.: няма).

В резултат на направените анализи и приложената методика за изчисление на очаквани кредитни загуби на парични средства и еквиваленти, ръководството е определило, че не е необходима обезценка на паричните средства и еквиваленти. Поради това дружеството не е признало провизия за обезценка за очаквани кредитни загуби на парични средства и еквиваленти към 31.12.2018 г. и 31.12.2019 г.

28. СОБСТВЕН КАПИТАЛ

Основен акционерен капитал

Към 31.12.2019 г. регистрираният акционерен капитал на Софарма АД възлиза на 134,798 х.лв., разпределени в 134,797,899 акции с номинална стойност един лев за акция.

<i>Издадени и напълно платени обикновени акции</i>	<i>Акции</i>	<i>Основен капитал, нетно от обратно изкупени акции</i>
	<i>брой</i>	<i>BGN '000</i>
Салдо на 1 януари 2018 година	125,764,919	100,964
Плащания на база акции	288,500	1,082
Ефекти от вливане на дъщерно дружество	70,606	265
Продадени обратно изкупени акции	3,000	11
Обратно изкупени собствени акции	(210,462)	(857)
Разход по обратно изкупени собствени акции	-	(4)
Салдо на 31 декември 2018 година	125,916,563	101,461
Салдо на 1 януари 2019 година	125,916,563	101,461
Обратно изкупени собствени акции	(232,131)	(801)
Разход по обратно изкупени собствени акции	-	(4)
Салдо на 31 декември 2019 година	125,684,432	100,656

На 01.01.2018 г. по силата на сключен договор е извършено преобразуване чрез вливане на дъщерното дружество Унифарм АД в Софарма АД. Ефектът от вливането за сметка на обратно изкупените 70,606 броя акции е в размер на 265 х.лв. (*Приложение № 2.3*).

Таблицата по-долу представя внесеня акционерен капитал на дружеството към 31 декември:

	<i>31.12.2019</i>	<i>31.12.2018</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Основен капитал /регистриран/, номинал	134,798	134,798
Премиен резерв	8,785	8,785
Общо внесен капитал	143,583	143,583

Акциите на дружеството са обикновени, безлични с право на получаване на дивидент и ликвидационен дял и са регистрирани за търговия на Българска фондова борса – София АД и Варшавската фондова борса.

Обратно изкупените собствени акции са 9,113,467 броя на стойност 34,142 х.лв. (31.12.2018 г.: 8,881,336 броя в размер на 33,337 х.лв.). През текущата година са закупени 232,131 броя акции (2018 г.: закупени 210,462 броя акции), а продадени акции няма (2018 г.: продадени 3,000 броя акции). Ефектът от вливане на дъщерно дружество в Софарма АД през 2018 г. е 70,606 броя акции в размер на 265 х.лв.

На 15.06.2018 г. е взето решение от Общото събрание на акционерите 288,500 броя обратно изкупени собствени акции да бъдат предоставени на служителите като допълнително възнаграждение (бонус), еднократно, по случай 85 годишнината на Софарма АД на всички лица със стаж над една година в дружеството, намиращи се в трудово правоотношение с него или работещи по договор за управление (правоимащи лица). Акции са разпределени на 1,808 броя правоимащи лица по стъпаловидна скала, според прослужените в дружеството години (*Приложение № 2.24*).

Резервите на дружеството обобщено са представени в таблицата по-долу:

	31.12.2019	31.12.2018
	BGN '000	BGN '000
Законов резерв	59,297	55,967
Преоценъчен резерв на имоти, машини и оборудване	22,040	22,433
Резерв по финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	2,873	2,933
Допълнителни резерви	<u>298,339</u>	<u>275,977</u>
Общо	<u>382,549</u>	<u>357,310</u>

Законовите резерви в размер на 59,297 х.лв. (31.12.2018 г.: 55,967 х.лв.) представляват фонд Резервен, който се формира по изискване на Търговския закон и устава на дружеството, и включва два компонента: а) суми от разпределение на печалбата за фонд Резервен в размер на 50,512 х.лв. (31.12.2018 г.: 47,182 х.лв.) и б) премиен резерв, възникнал като положителна разлика между емисионната и номиналната стойност на емитираните акции при вливането на дъщерни дружества в Софарма АД – в размер на 8,785 х.лв. (31.12.2018 г.: 8,785 х.лв.)

Движението на законовите резерви е както следва:

	2019	2018
	BGN '000	BGN '000
Салдо на 1 януари	<u>55,967</u>	<u>51,666</u>
Разпределение на печалбата	<u>3,330</u>	<u>4,301</u>
Салдо на 31 декември	<u>59,297</u>	<u>55,967</u>

Преоценъчният резерв за имоти, машини и оборудване в размер на 22,040 х.лв. (31.12.2018 г.: 22,433 х.лв.) е формиран от положителната разлика между балансовата стойност на имотите, машините, оборудването и техните справедливи стойности към датите на съответните преоценки. Ефектът на отсрочените данъци върху преоценъчния резерв е отразен директно в този резерв.

Движението на преоценъчния резерв на имоти, машини и оборудване е както следва:

	2019 BGN '000	2018 BGN '000
Салдо на 1 януари	22,433	23,839
Преоценка на имоти, машини и оборудване	196	341
Отсрочен данък свързан с преоценки	(20)	(34)
Трансфер към неразпределена печалба	(569)	(3,457)
Ефекти от вливане на дъщерно дружество	-	1,744
Салдо на 31 декември	22,040	22,433

Резервът по финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход в размер на 2,873 х.лв. (31.12.2018 г.: 2,933 х.лв.) е формиран от ефектите от оценка по справедлива стойност на другите дългосрочни капиталови инвестиции. При отписване на тези инвестиции, формираният резерв се прехвърля към компонента "неразпределена печалба".

Движението на резерва по финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход е както следва:

	2019 BGN '000	2018 BGN '000
Салдо на 1 януари	2,933	4,089
Нетен доход от преоценки на финансови активи на разположение и за продажба	(60)	(792)
Трансфер към неразпределена печалба	-	(384)
Ефекти от вливане на дъщерно дружество	-	20
Салдо на 31 декември	2,873	2,933

Допълнителните резерви в размер на 298,339 х.лв. (31.12.2018 г.: 275,977 х.лв.) са формирани от разпределение на печалбите по решение на акционерите и могат да бъдат използвани за изплащане на дивидент, за увеличение на основния капитал, както и за покриване на загуби.

Движението на допълнителните резерви е както следва:

	2019 BGN '000	2018 BGN '000
Салдо на 1 януари	275,977	251,089
Разпределена печалба през годината	22,362	24,888
Салдо на 31 декември	298,339	275,977

Основна нетна печалба на акция

	31.12.2019	31.12.2018
Средно претеглен брой акции	125,896,515	125,798,842
Нетна печалба за годината (BGN '000)	<u>40,382</u>	<u>33,298</u>
Основна нетна печалба на акция (BGN)	<u>0.32</u>	<u>0.26</u>

Към 31 декември 2019 г. **неразпределената печалба** е в размер на 39,399 х.лв. (31.12.2018 г.: 30,448 х.лв.).

Движението на **неразпределената печалба** е както следва:

	2019	2018
	BGN '000	BGN '000
Салдо на 1 януари	<u>30,448</u>	<u>44,522</u>
Нетна печалба за годината	40,382	33,298
Трансфер от преоценен резерв на имоти, машини и оборудване	569	3,457
Актуерски загуби от последващи оценки	16	(30)
Трансфер от резерв по финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	-	384
Разпределение на печалбата за резерви	(25,692)	(29,189)
Разпределение на авансов дивидент от печалбата за текущата година	(6,284)	(6,284)
Разпределение на печалбата от 2017 г. за дивиденди	-	(13,822)
Ефекти от обратно изкупени акции	-	(1)
Ефекти от вливане на дъщерни дружества	-	(2,029)
Плащания на база акции	-	142
Салдо на 31 декември	<u><u>39,439</u></u>	<u><u>30,448</u></u>

29. ДЪЛГОСРОЧНИ БАНКОВИ ЗАЕМИ

Дългосрочните банкови заеми включват:

Вид валута	Договорена сума на заема	Падеж	31.12.2019		Общо	31.12.2018		Общо
			Дългосрочна част	Краткосрочна част		Дългосрочна част	Краткосрочна част	
	'000		BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000
Инвестиционни заеми								
евро	32,000	15.04.2021	2,386	7,160	9,546	9,539	7,157	16,696
AZN	23	15.04.2022	8	7	15	-	-	-
AZN	35	16.03.2021	4	14	18	17	11	28
			<u>2,398</u>	<u>7,181</u>	<u>9,579</u>	<u>9,556</u>	<u>7,168</u>	<u>16,724</u>

Получените инвестиционни заеми в евро са договорени при лихвен процент определен на база три месечен EURIBOR плюс надбавка до 1,7 пункта, но не по – малко от 1,7 пункта и фиксирани лихвени проценти в размер на 23% и 24,10% (2018 г.: три месечен EURIBOR плюс надбавка до 1,7 пункта, но не по – малко от 1,7 пункта и фиксиран лихвен процент в размер на 24,10%).

За обезпечения на посочените заеми са учредени:

- Ипотеки на недвижими имоти с балансова стойност към 31.12.2019 г.: 37,505 х.лв. (31.12.2018 г.: 39,200 х.лв.) (Приложение № 15);
- Особени залози на машини, съоръжения и оборудване с балансова стойност към 31.12.2019 г.: 14,889 х.лв. (31.12.2018 г.: 16,076 х.лв.) (Приложение № 15).

Договорите за дългосрочните банкови заеми съдържат клаузи с изисквания за поддържане на определени финансови съотношения. Ръководството на дружеството текущо контролира изпълнението на тези финансови съотношения в комуникация със съответната банка кредитор.

Равнение на движението на пасивите, произтичащи от финансовата дейност

Таблицата по – долу представя промените в пасивите от финансовата дейност, като представя както паричните, така и непаричните промени. Пасивите, произтичащи от финансовата дейност са тези, за които паричните потоци са или бъдещите парични потоци ще бъдат класифицирани в отчета за парични потоци на дружеството като парични потоци от финансова дейност.

	<i>01.01.2019 г.</i>	<i>Промени в паричните потоци от финансова дейност</i>	<i>Нововъзникнали задължения през годината</i>	<i>Други непарични и промени</i>	<i>31.12.2019 г.</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Банкови заеми	82,376	27,478	24	60	109,938
Задължения по лизингови договори към свързани предприятия	3,896	(1,038)	121	(370)	2,609
Задължения по лизингови договори към трети лица	1,799	(672)	544	6	1,677
Дивиденди	271	(28)	6,244	(46)	6,441
Общо	88,342	25,740	6,933	(350)	120,665
Обратно изкупени акции	(33,337)	(805)	-	-	(34,142)
Нетни парични потоци от финансова дейност	55,005	24,935	6,933	(350)	86,523

	01.01.2018 г. BGN '000	Промени в паричните потоци от финансова дейност BGN '000	Вливане на дъщерно дружество (Приложени е № 2.3) BGN '000	Нововъзникнал и задължения през годината BGN '000	Други непарични и промени BGN '000	31.12.2018 г. BGN '000
Банкови заеми	77,171	4,843	-	372	(10)	82,376
Задължения по лизингови договори към трети лица	71	(71)	-	-	-	-
Дивиденди	196	(20,000)	-	20,106	(31)	271
Общо	77,438	(15,228)	-	20,478	(41)	82,647
Обратно изкупени акции	(33,834)	(850)	265	-	1,082	(33,337)
Нетни парични потоци от финансова дейност	43,604	(16,078)	265	20,478	1,041	49,310

30. ПАСИВИ ПО ОТСРОЧЕНИ ДАНЪЦИ

Отсрочените данъци върху печалбата към 31 декември са свързани със следните обекти в отчета за финансовото състояние:

Отсрочени данъчни (пасиви)/активи	временна разлика	данък	временна разлика	данък
	31.12.2019 BGN '000	31.12.2019 BGN '000	31.12.2018 BGN '000	31.12.2018 BGN '000
Имоти, машини и оборудване	69,390	6,939	70,802	7,080
в т.ч. Преоценъчен резерв	20,323	2,032	20,760	2,076
Нематериални активи	2,086	209	2,296	230
Инвестиционни имоти	8,808	881	7,684	768
в т.ч. Преоценъчен резерв	516	52	516	52
Общо пасиви по отсрочени данъци	80,284	8,029	80,782	8,078
Задължения към персонала	(7,859)	(786)	(7,424)	(742)
Вземания	(6,180)	(618)	(5,990)	(599)
Материални запаси	(3,261)	(326)	(4,241)	(424)
Начислени задължения	(729)	(73)	(611)	(61)
Парични средства	(166)	(17)	(166)	(17)
Общо активи по отсрочени данъци	(18,195)	(1,820)	(18,432)	(1,843)
Нетни пасиви по отсрочени данъци върху печалбата	62,089	6,209	62,350	6,235

При признаване на отсрочените данъчни активи е взета предвид вероятността отделните разлики да имат обратно проявление в бъдеще и възможностите на дружеството да генерира достатъчна данъчна печалба.

Изменението в салдото на отсрочените данъци за 2019 година е както следва:

<i>Отсрочени данъчни (пасиви)/активи</i>	<i>Салдо на 1 януари 2019 година</i>	<i>Признати в отчета за всеобхватния доход</i>	<i>Признати в собствения капитал</i>	<i>Признати в отчета за собствения капитал и текущата данъчна декларация</i>	<i>Салдо на 31 декември 2019 година</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Имоти, машини и оборудване	(7,080)	110	(20)	51	(6,939)
Нематериални активи	(230)	21	-	-	(209)
Инвестиционни имоти	(768)	(113)	-	-	(881)
Задължения към персонала	742	44	-	-	786
Вземания	599	19	-	-	618
Материални запаси	424	(98)	-	-	326
Начислени задължения	61	12	-	-	73
Парични средства	17	-	-	-	17
Общо	(6,235)	(5)	(20)	51	(6,209)

Изменението в салдото на отсрочените данъци за 2018 година е както следва:

<i>Отсрочени данъчни (пасиви)/активи</i>	<i>Салдо на 1 януари 2018</i>	<i>Признати в отчета за всеобхватния доход</i>	<i>Признати в собствения капитал</i>	<i>Признати в отчета за собствения капитал и текущата данъчна декларация</i>	<i>Салдо на 31 декември 2018</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Имоти, машини и оборудване	(8,076)	937	(34)	93	(7,080)
Нематериални активи	(231)	1	-	-	(230)
Инвестиционни имоти	(602)	(166)	-	-	(768)
Биологични активи	(3)	3	-	-	-
Задължения към персонала	771	(29)	-	-	742
Вземания	533	(50)	116	-	599
Материални запаси	397	27	-	-	424
Начислени задължения	41	(10)	30	-	61
Парични средства	17	-	-	-	17
Общо	(7,153)	713	112	93	(6,235)

31. ПРАВИТЕЛСТВЕНИ ФИНАНСИРАНИЯ

Правителствените финансираия са по сключени договори с Изпълнителната агенция за насърчване на малки и средни предприятия за безвъзмездна финансова помощ по оперативна програма Развитие на конкурентноспособността на българската икономика 2007-2013 г. и оперативна програма Енергийна ефективност.

Таблицата по-долу представя дългосрочната и краткосрочна част на получените финансираия по видове:

	31.12.2019			31.12.2018		
	Дългосрочна част	Краткосрочна част	Общо	Дългосрочна част	Краткосрочна част	Общо
	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000
Придобиване на машини и оборудване за ново таблетно производство	2,459	179	2,638	2,638	179	2,817
Внедряване на иновативни продукти в ампулното производство	1,900	200	2,100	2,100	200	2,300
Придобиване на дълготрайни активи и реконструкция на сгради	312	8	320	320	8	328
Придобиване на машини и оборудване за технологично обновление и модернизация на таблетно производство	10	120	130	130	120	250
Внедряване в производство на иновативни капки за очи тип "изкуствени сълзи"	84	24	108	108	24	132
Придобиване на общообменни инсталации за вентилация и климатизация	93	9	102	101	9	110
Общо	4,858	540	5,398	5,397	540	5,937

Краткосрочната част от финансираията ще бъде призната като текущ приход през следващите 12 месеца от датата на индивидуалния отчет за финансовото състояние и е представена като „други текущи задължения” (Приложение № 40).

32. ЗАДЪЛЖЕНИЯ ПО ЛИЗИНГОВИ ДОГОВОРИ КЪМ СВЪРЗАНИ ПРЕДПРИЯТИЯ

На 1 януари 2019 г. дружеството е прегледало и анализирано всички лизингови договори, в светлината на изискванията на новия МСФО 16.

Към 01.01.2019 г. дружеството има неотменяеми ангажименти по два броя договори за сгради на лизинг към свързани предприятия в размер на 3,896 х.лв. Това са само капитализираните наеми.

Към 01.01.2019 г. дружеството има един сключен договор за наем на сграда, който е извън обхвата на новия МСФО 16, тъй като е с ниска стойност и годишния размер на наема е 1 х.лв. (*Приложение № 45*).

Включените в отчета за финансовото състояние задължения по лизингови договори към свързани предприятия са възникнали във връзка с наемане на сгради и са представени нетно от дължимата в бъдеще лихва и са както следва:

<i>Срок</i>	31.12.2019	01.01.2019
	BGN '000	BGN '000
До една година	999	999
Над една година	<u>1,610</u>	<u>2,897</u>
Общо	<u>2,609</u>	<u>3,896</u>

На 01.01.2019 г. дружеството е признало активи с право на ползване и съответно задължение по лизинг в размер на 3,896 х.лв. (*Приложение № 15*).

Минималните лизингови плащания към свързани предприятия са дължими както следва:

<i>Срок</i>	31.12.2019	01.01.2019
	BGN '000	BGN '000
До една година	1,030	1,047
Над една година	<u>1,635</u>	<u>2,972</u>
	<u>2,665</u>	<u>4,019</u>
Бъдещ финансов разход по финансов лизинг	<u>(56)</u>	<u>(123)</u>
Сегашна стойност на задълженията по лизингови договори към свързани предприятия	<u>2,609</u>	<u>3,896</u>

Задълженията по лизинговите договори към свързани предприятия са в евро.

Дължимите в рамките на следващите 12 месеца лизингови вноски са представени в отчета за финансовото състояние като “задължения към свързани предприятия” (*Приложение № 37*).

33. ЗАДЪЛЖЕНИЯ ПО ЛИЗИНГОВИ ДОГОВОРИ КЪМ ТРЕТИ ЛИЦА

На 1 януари 2019 г. дружеството е прегледало и анализирано всички лизингови договори с трети лица, в светлината на изискванията на новия МСФО 16.

Към 01.01.2019 г. дружеството има неотменяеми ангажименти по пет броя договори за лизинг към трети лица в размер на 1,799 х.лв. Това са само капитализираните наеми.

Към 01.01.2019 г. дружеството има сключени договори с трети лица за наем на земи, сгради и оборудване, които са извън обхвата на новия МСФО 16 и са както следва:

- краткосрочни лизингови договори с трети лица в размер на 119 х.лв (*Приложение № 45*);
- лизинг на активи с ниска стойност в размер на 6 х.лв. (*Приложение № 45*).

През 2019 г. дружеството е сключило дългосрочни договори за аренда на земеделски земи (за 10 г. и за 15 г.), които са с променливо възнаграждение през годините, поради което те не са включени в обхвата на МСФО 16.

Дължимите възнаграждения по тези договори ще бъдат представяни текущо през годините в отчета за всеобхватния доход като „разходи за наеми“.

Включените в отчета за финансовото състояние задължения по лизингови договори към трети лица са представени нетно от дължимата в бъдеще лихва и са както следва:

<i>Срок</i>	31.12.2019	01.01.2019
	BGN '000	BGN '000
До една година	723	593
Над една година	954	1,206
Общо	1,677	1,799

На 01.01.2019 г. дружеството е признало активи с право на ползване и съответно задължение по лизинг към трети лица в размер на 1,799 х.лв. (*Приложение № 15*).

Минималните лизингови плащания към трети лица са дължими както следва:

<i>Срок</i>	31.12.2019	01.01.2019
	BGN '000	BGN '000
До една година	744	605
Над една година	990	1,229
	1,734	1,834
Бъдещ финансов разход по финансов лизинг	(57)	(35)
Сегашна стойност на задълженията по лизингови договори към трети лица	1,677	1,799

Таблицата по – долу показва задълженията по видове договори за лизинг към трети лица:

	31.12.2019			01.01.2019		
	Дългосрочна част BGN'000	Краткосрочна част BGN'000	Общо BGN'000	Дългосрочна част BGN'000	Краткосрочна част BGN'000	Общо BGN'000
По договори за лизинг на автомобили	695	544	1,239	1,126	516	1,642
По договори за лизинг на сгради	147	125	272	80	77	157
По договори за лизинг на апарати	95	48	143	-	-	-
По договори за лизинг на земи	17	6	23	-	-	-
Общо	954	723	1,677	1,206	593	1,799

Задълженията по лизинговите договори към трети лица в лева са в размер на 166 х.лв (01.01.2019 г.: няма), в евро са 1,343 х.лв. (01.01.2019 г.: 1,642 х.лв.), в щат.долари – 107 х.лв. (01.01.2019 г.: 121 х.лв.) и в други валути – 61 х.лв. (01.01.2019 г.: 36 х.лв.)

Дължимите в рамките на следващите 12 месеца лизингови вноски са представени в отчета за финансовото състояние като “други текущи задължения” (Приложение № 40).

34. ДЪЛГОСРОЧНИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ КЪМ ПЕРСОНАЛА

Дългосрочните задължения към персонала включват:

	31.12.2019 BGN '000	31.12.2018 BGN '000
Дългосрочни задължения към персонала при пенсиониране	4,345	4,100
Задължения по дългосрочни доходи за тантиеми	293	318
Общо	4,638	4,418

Дългосрочни задължения към персонала при пенсиониране

Дългосрочните задължения към персонала при пенсиониране включват сегашната стойност на задължението на дружеството за изплащане на обезщетения на лица от наетия персонал към датата на отчета за финансово състояние при настъпване на пенсионна възраст.

Съгласно Кодекса на труда в България всеки служител има право на обезщетение в размер на две брутни заплати при пенсиониране, а ако е работил при същия работодател през последните 10 години от трудовия му стаж, обезщетението е в размер на шест брутни заплати към момента на пенсиониране. Това е план с дефинирани доходи (Приложение № 2.24).

За определяне на тези задължения дружеството е направило актюерска оценка към 31.12.2019 г., като е ползвало услугите на сертифициран актюер.

Изменението в сегашната стойност на задълженията към персонала при пенсиониране е както следва:

	2019 BGN '000	2018 BGN '000
Сегашна стойност на задължението на 1 януари	4,100	3,890
Разход за текущ трудов стаж	476	438
Разходи за лихви	44	63
Нетна актюерска загуба, призната през периода	7	15
Плащания през годината	(266)	(336)
Ефекти от последващи оценки на задълженията към персонала при пенсиониране в т.ч. от:	(16)	30
<i>Актюерски (печалби)/загуби от промени в демографските предположения</i>	12	11
<i>Актюерски загуби от промени във финансовите предположения</i>	116	108
<i>Актюерски загуби/(печалби) от корекции, дължащи се на минал опит</i>	(144)	(89)
Сегашна стойност на задължението към 31 декември	4,345	4,100

Начислените суми в отчета за всеобхватния доход по дългосрочни доходи на персонала при пенсиониране са както следва:

	2019 BGN '000	2018 BGN '000
Разход за текущ трудов стаж	476	438
Разходи за лихви	44	63
Нетна актюерска загуба, призната през периода	7	15
Компоненти на разходите по планове с дефинирани доходи, признати в печалбата или загубата (Приложение № 7)	527	516
Ефекти от последващи оценки на задълженията към персонала при пенсиониране в т.ч. от:		
<i>Актюерски (печалби)/загуби от промени в демографските предположения</i>	12	11
<i>Актюерски загуби от промени във финансовите предположения</i>	116	108
<i>Актюерски загуби/(печалби) от корекции, дължащи се на минал опит</i>	(144)	(89)
Компоненти на разходите по планове с дефинирани доходи, признати в други компоненти на всеобхватния доход (Приложение № 14)	(16)	30
Общо	511	546

При определяне на настоящата стойност към 31.12.2019 г. са направени следните актюерски предположения:

- за определяне на дисконтовия фактор е използвана норма на база годишен лихвен процент в размер на 0,6 % (2018 г.: 1,0 %). Направеното предположение се базира на данните за доходността на дългосрочните ДЦК с 10 годишен матуритет;
- предположението за бъдещото ниво на работните заплати се базира на предоставената информация от ръководството на дружеството и е в размер на 5 % годишен ръст спрямо предходния отчетен период (2018 г.: 5 %);
- смъртност – по таблицата за смъртност на НСИ за общата смъртност на населението на България за периода 2016 г. - 2018 г. (2018 г.: 2015 г. - 2017 г.);
- темп на текучество – между 0 % и 16 % в зависимост от пет обособени възрастови групи (2018 г.: между 0 % и 16 %);
- преждевременно пенсиониране поради болест – между 0,03% и 0,32% в зависимост от пет обособени възрастови групи (2018 г.: между 0,03% и 0,32%).

Този план с дефинирани доходи създава експозиция на дружеството към следните рискове: инвестиционен, лихвен, риск свързан с дълголетие и риск свързан с нарастването на работните заплати. Ръководството на дружеството ги определя по следния начин:

- за инвестиционния – доколкото това е нефондиран план, дружеството следва да наблюдава и текущо да балансира предстоящите плащания по него с осигуряването на достатъчен паричен ресурс. Историческият опит, а и структурата на задължението, показват, че необходимият по години ресурс не е съществен спрямо обичайно поддържаните ликвидни средства;
- за лихвения - всяко намаление на доходността на ДЦК с подобна срочност води до увеличение на задължението по плана;
- за риска, свързан с дълголетие - сегашната стойност на задължението към персонала при пенсиониране се изчислява прилагайки най-добрата преценка и актуална информация за смъртността на участниците в плана. Увеличението на продължителността на живота би повлияла за евентуално увеличение на задължението. През последните години се наблюдава относителна устойчивост на този показател; и
- за риска, свързан с нарастването на работните заплати - сегашната стойност на задължението към персонала при пенсиониране се изчислява прилагайки най-добрата преценка за бъдещото нарастване на работните заплати на участниците в плана. Такова увеличение би довело до увеличение на задължението на плана.

Анализът на чувствителността на основните актюерски предположения се основава на разумно възможните промени в тези предположения към края на отчетния период като се приема, че останалите остават непроменени.

Ефектите от изменението (увеличение или намаление) с 1 % на:

а. ръста на заплатите

б. дисконтовата норма

в. текучество

върху сумата на сегашната стойност на задължението за изплащане на дефинирани доходи при пенсиониране, са оценени както следва:

	<i>2019 година</i>		<i>2018 година</i>	
	<i>Увеличение</i>	<i>Намаление</i>	<i>Увеличение</i>	<i>Намаление</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Изменение на ръста на заплатите	370	(321)	343	(299)
Изменение на дисконтовата норма	(330)	390	(306)	361
Изменение в тежестта	(349)	408	(324)	378

Средно претеглената дюрация на задълженията за изплащане на дефинирани доходи на персонала е 8,1 години (31.12.2018 г.: 8 години).

Очакваните плащания на обезщетения при пенсиониране по плана с дефинирани доходи за следващите пет години е както следва:

<i>Прогнозни плащания</i>	<i>Пенсиониране по възраст и стаж</i>	<i>Пенсиониране по болест</i>	<i>Общо</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
<i>Плащания през 2020 г.</i>	859	13	872
<i>Плащания през 2021 г.</i>	371	13	384
<i>Плащания през 2022 г.</i>	273	13	286
<i>Плащания през 2023 г.</i>	415	13	428
<i>Плащания през 2024 г.</i>	422	13	435
	2,340	65	2,405

Задълженията по дългосрочни доходи за тантиеми, са както следва:

	<i>31.12.2019</i>	<i>31.12.2018</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Задължения по дългосрочни доходи за тантиеми с падеж 2021 г	167	167
Задължения по дългосрочни доходи за тантиеми с падеж 2022 г	126	-
Задължения по дългосрочни доходи за тантиеми с падеж 2020 г	-	151
	293	318

35. КРАТКОСРОЧНИ БАНКОВИ ЗАЕМИ

Краткосрочните банкови заеми включват:

Вид валута	Договорена сума	Падеж	31.12.2019	31.12.2018
	'000		BGN'000	BGN'000
Банкови заеми (овъдрафти)				
лева	20,000	29.02.2020	20,009	10,002
лева	20,000	21.05.2020	19,948	12,947
евро	10,000	28.02.2020	18,363	9,817
лева	9,779	01.06.2020	9,704	3,636
лева	5,000	28.02.2020	4,992	-
лева	20,000	31.05.2020	987	9,996
			74,003	46,398
Удължени кредитни линии				
лева	20,000	30.11.2020	19,782	19,254
евро	5,000	31.08.2020	6,574	-
			26,356	19,254
Общо			100,359	65,652

Получените банкови заеми в евро са договорени при лихвен процент, определен на база едномесечен EURIBOR плюс надбавка до 1,3 пункта, но не по-малко от 1,3 пункта и едномесечен EURIBOR плюс надбавка до 1,5 пункта, а за тези в лева – от 1,3% до 1,45% и осреднен депозитен индекс плюс 1 пункт (2018 г.: едномесечен EURIBOR плюс надбавка до 1,3 пункта, но не по-малко от 1,3 пункта, едномесечен EURIBOR плюс надбавка до 1,7 пункта, но не по-малко от 1,7 пункта и едномесечен EURIBOR плюс надбавка до 1,5 пункта, а за тези в лева – от 1,3% до 1,45% и осреднен депозитен индекс плюс 1 пункт). Кредитите са за оборотни средства.

Част от усвоените кредити към 31 декември в размер на 130 х.лв. (31.12.2018 г.: 269 х.лв) са под формата на банкови гаранции, издадени в полза на НЗОК и доставчици за покриване на задължения.

За обезпечение на посочените по-горе заеми са учредени:

- Ипотеки на недвижими имоти с балансова стойност към 31.12.2019 г.: 29,183 х.лв. (31.12.2018 г.: 31,716 х.лв.) (Приложение № 15 и Приложение № 17);
- Особени залози на:
 - машини и оборудване с балансова стойност към 31.12.2019 г. 17,379 х.лв. (31.12.2018 г.: 12,649 х.лв.) (Приложение № 15 и Приложение № 17);

- материални запаси с балансова стойност към 31.12.2019 г.: 21,921 х.лв. (31.12.2018 г.: 29,555 х.лв.) (Приложение № 23);

- вземания от свързани предприятия с балансова стойност към 31.12.2019 г.: 71,672 х.лв. (31.12.2018 г.: 64,947 х.лв.) (Приложение № 24);

- търговски вземания с балансова стойност към 31.12.2019 г.: 11,735 х.лв. (31.12.2018 г.: 19,088 х.лв.) (Приложение № 25);

- търговски вземания от трети лица на дъщерно дружество с балансова стойност към 31.12.2019 г.: 7,823 х.лв. (31.12.2018 г.: 7,823 х.лв.).

Договорите за краткосрочни банкови заеми съдържат клаузи с изисквания за поддържане на определени финансови съотношения. Ръководството на дружеството текущо контролира изпълнението на тези финансови съотношения в комуникация със съответната банка кредитор.

36. ТЪРГОВСКИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ

Търговските задължения включват:

	<i>31.12.2019</i>	<i>31.12.2018</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Задължения към доставчици	5,472	8,775
Получени аванси	602	147
Общо	6,074	8,922

Задълженията към доставчици по видове са както следва:

	<i>31.12.2019</i>	<i>31.12.2018</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Задължения за доставка на материални запаси	3,820	7,378
Задължения за доставка на услуги	1,513	1,344
Задължения за доставка на дълготрайни активи	139	53
Общо	5,472	8,775

Задълженията към доставчици са както следва:

	<i>31.12.2019</i>	<i>31.12.2018</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Задължения към доставчици от чужбина	4,002	6,988
Задължения към доставчици от страната	1,470	1,787
Общо	5,472	8,775

Задълженията към доставчици са текущи и безлихвени. Задълженията в лева са в размер на 1,470 х.лв. (31.12.2018 г.: 1,787 х.лв.), в евро са 2,695 х.лв. (31.12.2018 г.: 3,727 х.лв.), в щат.долари – 1,299 х.лв. (31.12.2018 г.: 3,181 х.лв.), в полски злоти – 1 х.лв. (31.12.2018 г.: 1 х.лв) и в други валути – 7 х.лв. (31.12.2018 г.: 79 х.лв.)

Обичайният среден кредитен период, за който не се начислява лихва по търговски задължения е 180 дни. Дружеството няма просрочени търговски задължения.

Получените аванси от клиенти към 31 декември са текущи и са за покупка на готова продукция. От тях в евро са 572 х.лв. (31.12.2018 г.: 118 х.лв.) и в щатски долари са 30 х.лв. (31.12.2018 г.: 29 х.лв.).

Дружеството има предоставени депозити и банкови гаранции като обезпечения на задължения към доставчици по търговски сделки в размер на 249 х.лв. (31.12.2018 г.: 246 х.лв.) (Приложение № 26 б и Приложение №35).

37. ЗАДЪЛЖЕНИЯ КЪМ СВЪРЗАНИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Задълженията към свързани предприятия включват:

	31.12.2019	31.12.2018
	BGN '000	BGN '000
Задължения към дружества основни акционери	3,138	58
Задължения към дружества свързани чрез основен акционер	2,064	30
Задължения към дружества свързани чрез ключов управленски персонал	1,329	262
Задължения към дъщерни предприятия	133	283
Общо	6,664	633

Задълженията към свързани предприятия по видове са както следва:

	31.12.2019	31.12.2018
	BGN '000	BGN '000
Задължения за дивиденди	3,107	-
Доставка на услуги	1,123	402
Задължения за доставка на материални запаси	1,064	27
Задължения по лизингови договори	999	-
Задължения за доставка на дълготрайни активи	299	45
Получени аванси	60	123
Задължения за увеличение на капитал в дъщерно дружество	12	36
Общо	6,664	633

Търговските задължения към свързани предприятия са текущи и безлихвени. Левовите задължения са в размер на 5,604 х.лв. (31.12.2018 г.: 509 х.лв.), в евро – 1,006 х. лв (31.12.2018 г.: 97 х.лв.) и в полски злоти – 54 х.лв. (31.12.2018 г.: 27 х.лв.).

Обичайният среден кредитен период, за който не се начислява лихва по търговски задължения към свързани лица е 90 дни. Дружеството няма просрочени търговски задължения към свързани лица.

Дружеството има предоставени депозити като обезпечения на задължения към свързани предприятия по търговски сделки в размер на 189 х.лв. (31.12.2018 г.: 194 х.лв.) (Приложение № 21).

38. ЗАДЪЛЖЕНИЯ ЗА ДАНЪЦИ

Данъчните задължения включват:

	<i>31.12.2019</i>	<i>31.12.2018</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Корпоративен данък	713	415
Данък върху добавена стойност	579	423
Данъци върху доходите на физическите лица	568	500
Данъци върху разходите	469	546
Общо	2,329	1,884

на Софарма АД (приемащо дружество)

- по ДДС – до 31.12.2011 г.;
- пълна данъчна ревизия – до 31.12.2011 г.;
- Национален осигурителен институт – до 30.09.2013 г.

на Българска роза – Севтополис АД (вливащо дружество)

- по ДДС – до 31.12.2014 г.;
- пълна данъчна ревизия – до 31.12.2013 г.;
- Национален осигурителен институт – до 31.12.2013 г.

на Медика АД (вливащо дружество)

- по ДДС – до 31.01.2013 г.;
- пълна данъчна ревизия – до 31.12.2002 г.;
- Национален осигурителен институт – до 31.01.2016 г.

на Унифарм АД (вливащо дружество)

- по ДДС – до 31.08.2018 г.;
- пълна данъчна ревизия – до 31.12.2017 г.;
- Национален осигурителен институт – до 31.12.2017 г.

Данъчна ревизия се извършва в петгодишен срок от изтичане на годината, през която е подадена данъчната декларация за съответното задължение. Ревизията потвърждава окончателно данъчното задължение на съответното дружество - данъчно задължено лице, освен в изрично предвидените от законодателството случаи.

39. ЗАДЪЛЖЕНИЯ КЪМ ПЕРСОНАЛА И ЗА СОЦИАЛНО ОСИГУРЯВАНЕ

Задълженията към персонала и социалното осигуряване са както следва:

	31.12.2019	31.12.2018
	BGN '000	BGN '000
Задължения към персонала, в т.ч.:	5,797	5,905
<i>тантиеми</i>	3,077	3,030
<i>начисления за непозвани компенсируеми отпуски</i>	1,511	1,423
<i>текущи задължения</i>	1,209	1,452
Задължения по социалното осигуряване, в т.ч.:	1,469	1,214
<i>текущи задължения</i>	1,217	968
<i>начисления за непозвани компенсируеми отпуски</i>	252	246
Общо	7,266	7,119

40. ДРУГИ ТЕКУЩИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ

Другите текущи задължения включват:

	31.12.2019	31.12.2018
	BGN '000	BGN '000
Задължения за дивиденди	3,334	271
Задължение по лизингови договори към трети лица (Приложение № 33)	723	-
Правителствени финансираия (Приложение № 31)	540	540
Провизия по предоставени финансови гаранции (Приложение № 2.27)	381	327
Присъдени суми по съдебни дела	329	323
Удръжки от работните заплати	185	214
Задължения за възстановяване по договори с клиенти (Приложение № 2.6)	65	324
Задължения по получени депозити като гаранции	24	24
Общо	5,581	2,023

Провизията по предоставени финансови гаранции в размер на 381 х.лв. (31.12.2018 г.: 327 х.лв.) възниква в резултат на поети ангажименти от дружеството да извърши определени плащания за сметка на длъжник, който не е направил плащане в съответствие с дългов инструмент (Приложение № 2.27).

Движението на провизията по предоставени финансови гаранции е както следва:

	2019 BGN '000	2018 BGN '000
Салдо на 1 януари	327	297
Провизия по финансови гаранции, призната в печалба или загуба през годината	54	30
Салдо на 31 декември	381	327

41. УСЛОВНИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ И АНГАЖИМЕНТИ

Значителни неотменяеми договори и ангажименти

Дружеството е получило правителствени финансираня по оперативна програма Развитие на конкурентноспособността на българската икономика 2007 – 2013 г. и оперативна програма Енергийна ефективност (*Приложение № 31 и Приложение № 40*), свързани с придобиване на дълготрайни активи, реконструкции на сгради и технологично обновление и модернизация на таблетното производство, внедряване на иновативни продукти в ампулното производство, придобиване на общообменни инсталации за вентилация и климатизация при производството на медицински продукти и внедряване на иновативни капки за очи тип „изкуствени сълзи“ (*Приложение № 15*). Дружеството е поело ангажимент за срок от 5 години след приключването на съответните проекти да не претърпяват значими изменения, засягащи същността и условията за изпълнение или поражащи неоправдани изгоди за дружеството, както и изменения, произтичащи от промяна в характера на собствеността на придобитите активи, свързани с финансирането. При неизпълнение на тези изисквания предоставените финансираня подлежат на възстановяване. Към датата на изготвяне на отчета всички изисквания по договорите са спазени.

Поръчителства и предоставени гаранции

Дружеството е предоставило в полза на банки по получени заеми от свързани лица, следните обезпечения:

а) по заеми на дъщерни дружества:

- ипотеки на недвижими имоти с балансова стойност към 31.12.2019 г.: 9,795 х.лв. (31.12.2018 г.: 10,013 х.лв.) (*Приложение № 15*);
- особени залози на:
 - машини и оборудване с балансова стойност към 31.12.2019 г.: 9,100 х.лв. (31.12.2018 г.: 9,735 х.лв.) (*Приложение № 15*);
 - материални запаси с балансова стойност към 31.12.2019 г.: 17,000 х.лв. (31.12.2018 г.: 17,000 х.лв.) (*Приложение № 23*);
 - търговски вземания с балансова стойност към 31.12.2019 г.: 11,735 х.лв. (31.12.2018 г.: 11,735 х.лв.) (*Приложение № 25*).

Дружеството е съдлъжник и гарант по получени банкови кредити, издадени банкови гаранции и сключени лизингови договори на следните дружества:

Дружество	Период на падеж	Вид валута	Договорен размер		Размер на гарантирана сума към 31.12.2019 BGN'000
			Оригинална валута	BGN'000	
Софарма Трейдинг АД	2020 г - 2024 г.	евро	64,369	125,895	105,871
Софарма Трейдинг АД	2020 г -2024 г	лева	50,625	50,625	42,042
ПАТ Витамини и Софарма Украйна ЕООД	2020 г	евро	7,000	13,691	8,143
Момина крепост АД	2020 г -2026 г	лева	5,000	5,000	4,942
Доверие Капитал АД	2021 г	евро	3,000	5,867	4,303
Биофарм Инженеринг АД	2020 г -2023 г	лева	8,550	8,550	4,008
Енергоинвестмънт АД	2021 г	лева	2,000	2,000	1,039
Вета Фарма АД	2020 г	лева	1,000	1,000	629
Минералкомерс АД	2020 г -2021 г	лева	726	726	261
Фармаплант АД	2023 г	евро	235	460	233
Общо					171,471

42. УПРАВЛЕНИЕ НА ФИНАНСОВИЯ РИСК

В хода на обичайната си стопанска дейност дружеството може да бъде изложено на различни финансови рискове, най-важните от които са: пазарен риск (включващ валутен риск, риск от промяна на справедливата стойност и ценови риск), кредитен риск, ликвиден риск и риск на лихвено обвързани парични потоци. Общото управление на риска е фокусирано върху трудностите при прогнозиране на финансовите пазари и достигане минимизиране на потенциалните отрицателни ефекти, които могат да се отразят върху финансовите резултати и състояние на дружеството.

Текущо финансовите рискове се идентифицират, измерват и наблюдават с помощта на различни контролни механизми, въведени, за да се определят адекватни цени на продуктите и услугите на дружеството и на привлечения от него заеман капитал, както и да се оценят адекватно пазарните обстоятелства на правените от него инвестиции и формите за поддържане на свободните ликвидни средства, без да се допуска неоправдана концентрация на даден риск.

Управлението на риска се осъществява текущо от ръководството на дружеството съгласно политиката определена от Съвета на директорите. Последният е приел основни принципи за общото управление на финансовия риск, на базата на които са разработени конкретни процедури за управление на отделните специфични рискове, като валутен, ценови, лихвен, кредитен и ликвиден, и за риска при използването на недеривативни инструменти.

Структурата на финансовите активи и пасиви е както следва:

Финансови активи	31.12.2019	31.12.2018
	BGN '000	BGN '000
Финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход в т.ч.:	9,621	7,599
Капиталови инвестиции	9,621	7,599
Финансови активи по амортизирана стойност в т.ч.:	234,941	151,571
Вземания и предоставени заеми в т.ч	230,982	142,600
Дългосрочни вземания от свързани предприятия	91,794	23,055
Други дългосрочни вземания	9,897	5,760
Вземания от свързани предприятия	97,014	91,509
Търговски вземания	26,114	18,868
Предоставени заеми на трети лица	6,044	3,270
Други текущи вземания	119	138
Парични средства и парични еквиваленти	3,959	8,971
Общо финансови активи	244,562	159,170
Финансови пасиви	31.12.2019	31.12.2018
	BGN '000	BGN '000
Финансови пасиви по амортизирана стойност в т.ч.:		
Дългосрочни и краткосрочни банкови заеми	109,938	82,376
Задължения по лизингови договори към свързани предприятия (Приложение № 32 и Приложение № 37)	2,609	-
Задължения по лизингови договори към трети лица (Приложение № 33 и Приложение № 40)	1,677	-
Други заеми и задължения в т.ч	14,764	9,903
Търговски задължения	5,472	8,775
Задължения към свързани предприятия	5,605	510
Други текущи задължения	3,687	618
Общо финансови пасиви	128,988	92,279

Към 31.12.2019 г. признатите пасиви по финансови гаранции са в размер на 381 х.лв. (31.12.2018 г.: 327 х.лв.) (Приложение № 40).

Загубите от обезценки, нетно от възстановените, свързани с финансови активи и финансови гаранции, признати в отчета за всеобхватния доход са както следва:

	31.12.2019	31.12.2018
	BGN '000	BGN '000
Предоставени заеми по амортизирана стойност	526	154
Предоставени финансови гаранции	54	30
Вземания от клиенти	(214)	1,143
Общо	366	1,327

Кредитен риск

Кредитен е рискът, при който клиентите на дружеството няма да бъдат в състояние да изплатят изцяло и в обичайно предвидените срокове дължимите от тях суми.

Кредитният риск на дружеството възниква както от основната му дейност, чрез търговските вземания, така и от неговата финансова дейност, включваща предоставяне на заеми на свързани и трети лица, поети ангажименти по заеми и гаранции, и депозити в банки. В дружеството са разработени политики, процедури и правила за контрол и мониторинг на поведението на кредитния риск.

Търговски вземания

В своята търговска практика дружеството е прилагало различни схеми на дистрибуция, докато постигне сегашния ефективен подход, съобразен с пазарната обстановка на работа, с разнообразните начини на плащане, както и с включването на търговски работи. Дружеството работи с контрагенти с история на взаимоотношенията на основните си пазари, като си партнира с над 70 български и чуждестранни лицензирани търговци на лекарства.

Работата с НЗОК и с дистрибутори, които работят с държавните болнични заведения също изискват политика на отложени плащания. В този смисъл независимо, че е налице концентрация на кредитен риск, той се контролира посредством подбор, текущо наблюдение върху ликвидността и финансовия стабилитет на търговските партньори, както и пряка комуникация с тях и търсене на бързи мерки при първи индикатори за проблеми.

Кредитната политика на дружеството предвижда всеки нов клиент да се проучва за кредитоспособност преди да се предложат стандартните условия на доставка и плащане.

Очакваните кредитни загуби се изчисляват на датата на всеки отчетен период.

Дружеството използва матрици за провизиране на очакваните кредитни загуби на търговските вземания и активите по договори с клиенти. Последните са групирани в групи (портфейли) от различни сегменти клиенти, които имат сходни характеристики, вкл. за кредитен риск.

Прилаганите в матриците проценти на провизиране се базират на дните просрочие за всеки отделен портфейл.

Първоначално процентите на всяка матрица се определят на база исторически данни, наблюдавани от дружеството, за период от три години. В основата на метода е анализа на историята и оценката на поведението на всяка фактура в дадена група, издадени за последните поне три години в аспект на дни просрочие, преминаване по периоди между различните диапазони на просрочие, плащанията и несъбрани суми и т.н. На тази база се определя процентът на загубата като несъбираемостта на дадена група фактури към просрочените фактури по дни. Дружеството няма практика да изисква обезпечение по вземанията от своите клиенти, както и не ги застрахова.

На второ място, дружеството прецизира матриците за провизиране на обезценка на всеки портфейл като коригира определените проценти на база исторически данни за поведението на плащанията по издадените фактури и историческите загуби от несъбираемост чрез включване на прогнозна информация за определени макрофактори. Историческите проценти се коригират, за да отразят ефекта от бъдещо поведение на макроикономически фактори, за които е установена статистическа зависимост и за които се смята, че оказват влияние на способността на клиентите да обслужват и уреждат задълженията си.

Предвид краткосрочния хоризонт на вземанията и прогнозите на международни институции (ЕК, МВФ, Световна банка) за следващата 2020 година за развитието на българската и световната икономика, анализът на ръководството показва, че ефектите от промените в макроикономическата среда върху матрицата за провизиране са несъществени по размер към 31.12.2019 г.

Съдебни и присъдени вземания

При преценката на събираемостта на съдебните и присъдените вземания ръководството прави индивидуален анализ на цялата експозиция от всеки контрагент (тип контрагент) с оглед установяване на реалната възможност за събирането им. При установяване на висока несигурност относно събираемостта на дадено вземане (група вземания) се прави преценка каква част от него (тях) е обезпечена (залог, ипотека, поръчителства, банкова гаранция) и по този начин е гарантирана събираемостта им (чрез бъдещо възможно реализиране на обезпечението или плащане от поръчител). Вземанията или частта от тях, за които ръководството преценява, че съществува много висока несигурност за събирането им и не са обезпечени, се обезценяват на 100 %.

Предоставени заеми и финансови гаранции

Оценката на всяка кредитна експозиция за целите на управлението на риска е процес, който изисква използването на модели, които да отразяват влиянието върху експозицията на промените в пазарните условия, очакваните парични потоци и времето до падеж. Оценката на кредитния риск на предоставените заеми води до по-нататъшни преценки за вероятността от възникване на неизпълнение, на свързаните с тези преценки коефициенти на загуба и на корелациите между контрагентите. Дружеството измерва кредитния риск като използва вероятността за неизпълнение (PD), експозицията при неизпълнение (EAD) и загубата при неизпълнение (LGD).

За определяне на кредитния риск на предоставени заеми и финансови гаранции, както и на определени индивидуални вземания, ръководството на дружеството е разработило методика, която включва два основни компонента: определяне на кредитен рейтинг на длъжника, и статистически модели за изчисляване на маргинални PD по години за всеки рейтинг. Относно рейтинга то използва вътрешни оценки за кредитния рейтинг на отделните контрагенти на база глобални методологии на водещи световни рейтингови агенции. Рейтингът отразява финансови съотношения за задлъжнялост, ликвидност, рентабилност и др., количествени (например нива на продажби) и качествени (например финансова политика, диверсификация и т.н.) критерии според съответната методология и индустрия.

Чрез статистически модели, базирани на исторически глобални данни за вероятности за неизпълнение (PD) и преходи между различни рейтинги, както и на прогнози за ключови макроикономически показатели (растеж на БВП, инфлация и т.н.) се определят нужните маргинални PD по години за всеки рейтинг.

На база установения конкретен рейтинг и анализа на характеристики на длъжника и заема/гаранцията, вкл измененията, които са настъпили в тях спрямо предходния период се определя етапът на инструмента (Етап 1, Етап 2 или Етап 3). Дружеството счита, че даден финансов инструмент е претърпял *значително увеличение на кредитния риск*, когато са изпълнени един или повече от следните количествени или качествени критерии:

Количествени критерии:

- Увеличение на вероятността от неизпълнение (PD) за целия живот на финансовия актив към отчетната дата спрямо вероятността от неизпълнение за целия живот към датата, на която активът е признат за първи път;
- Заемополучателят е в просрочие над 30 дни, но по-малко от 90 дни;
- Действителни или очаквани значителни неблагоприятни промени в оперативните резултати на заемополучателя, над допустимия диапазон на изменение, измерени през основни финансови и оперативни показатели на длъжника;
- Значителна промяна в стойността на обезпечението, което се очаква да увеличи загубата и риска от неизпълнение.

Качествени критерии:

- Значителни неблагоприятни промени в бизнес, финансови и / или икономически условия, при които кредитополучателят оперира;
- Действителни или очаквани значителни неблагоприятни промени в оперативните резултати на кредитополучателя;
- Значителна промяна в стойността на обезпечението, която се очаква да увеличи риска от неизпълнение;
- Ранни признаци на проблеми с паричния поток / ликвидност, като забавяне в обслужването на търговските кредитори / кредити.

Критериите, използвани за определяне на значително нарастване на кредитния риск, се наблюдават и преразглеждат периодично за целесъобразност от финансовия директор на дружеството.

Дружеството определя финансов инструмент *в неизпълнение и с настъпила кредитна загуба*, когато отговаря на един или повече от следните критерии :

Количествени критерии

- Заемополучателят е с просрочие над 90 дни по своите договорни плащания;
- Настъпили или предстоящи съществени неблагоприятни промени и събития в бизнеса, финансовите условия и стопанската среда на заемополучателят, измерени през сериозен спад на основни финансови и оперативни показатели на длъжника;
- Заемополучателят отчита поредица загуби и отрицателни нетни активи;
- Настъпили или предстоящи съществени неблагоприятни промени в стойността на ключово обезпечение по заема, вкл. загуби на обезпечения.

Качествени критерии

Заемополучателят е в невъзможност да плаща поради значителни финансови затруднения. Това са случаи, когато:

- Заемополучателят е в нарушение на финансовия договор, напр. лихвени плащания, обезпечения;
- Негативни промени в бизнеса на заемополучателя;
- Направени отстъпки във връзка с финансови затруднения на заемополучателя;
- Вероятно е заемополучателя да бъде обявен в несъстоятелност.

Дефиницията за неизпълнение е приложена последователно за моделиране на вероятността от неизпълнение (PD), експозицията при неизпълнение (EAD) и загубата при неизпълнение (LGD) през изчисленията на очакваните загуби на дружеството.

Очакваните кредитни загуби са изчислени чрез дисконтиране на получената стойност от производението на: вероятността от неизпълнение (PD), експозицията при неизпълнение (EAD) и загубата при неизпълнение (LGD), определени както следва:

- PD представя вероятността заемополучателят да не изпълни финансовото си задължение или през следващите 12 месеца, или през целия живот на финансовия актив (PD за целия живот), определени на база на публични данни за PD на общоприети източници и статистически модели за ефектите от прогнозни макроикономически фактори. Също така ръководството на дружеството е извършило исторически анализ и е идентифицирало основните икономически променливи, влияещи върху кредитния риск и очакваните кредитни загуби за всеки вид заем (портфейл);
- EAD е сумата, която е дължима на дружеството от заемополучателя в момента на неизпълнението, през следващите 12 месеца или през остатъчния период на заема, определена съгласно конкретните характеристики на инструмента (дължима сума, погасителни планове, лихви, срок и др.);

- LGD представлява очакването на дружеството за размера на загуба при експозиция в неизпълнение. LGD варира според вида на контрагента, вида и старшинството на претенцията и наличието на обезпечение или друга кредитна подкрепа. LGD се измерва като процент загуба за откритата експозиция към момента на неизпълнение;
- Дисконтовият процент, използван при изчисляването на очакваната кредитна загуба (ECL), е първоначалният ефективен лихвен процент по заема или в случай на финансови гаранции и други инструменти без приложим лихвен процент – безрискова норма за съответния период, валута и т.н..

Дружеството прилага редица политики и практики за намаляване на кредитния риск от предоставени заеми. Най-често срещаното е приемането на обезпечение. Дружеството възлага изготвяне на оценка от външни експерти – независими оценители на полученото обезпечение като част от процеса по предоставянето на заеми. Тази оценка се преразглежда периодично, но поне веднъж годишно.

Таблицата по – долу представя качеството на финансовите активи, активите по договори и договорите за финансови гаранции на дружеството, а също така и максималната експозиция, изложена на кредитен риск според приетата оценка за кредитен рейтинг към 31.12.2019 г. и 31.12.2018 г.:

31.12.2019	Приложения	Вътрешна категоризация за кредитен риск	Очаквани кредитни загуби (МСФО 9)	Брутна балансова стойност BGN '000	Загуба от обезценка (коректив) BGN '000	Балансова стойност BGN '000
Предоставени дългосрочни заеми на свързани предприятия	21	Редовни Етап 1	За целия живот (кредитно обезпечени)	82,109	(110)	81,999
Предоставени краткосрочни заеми на свързани предприятия	24	Предоговаряни Етап 2	За целия живот (кредитно обезпечени)	14,198	(14)	14,184
Предоставени дългосрочни заеми на свързани предприятия	21	Предоговаряни Етап 2	За целия живот (кредитно обезпечени)	9,614	(8)	9,606
Предоставени дългосрочни заеми на трети лица	22	Предоговаряни Етап 2	За целия живот (кредитно обезпечени)	6,431	(148)	6,283
Предоставени краткосрочни заеми на свързани предприятия	24	Трудносьбираеми Етап 3	За целия живот (кредитно обезпечени)	5,440	(1,997)	3,443
Предоставени краткосрочни заеми на трети лица	26 (a)	Редовни Етап 1	За целия живот (кредитно обезпечени)	4,554	(5)	4,549
Предоставени краткосрочни заеми на трети лица	26 (a)	Предоговаряни Етап 2	За целия живот (кредитно обезпечени)	1,388	(3)	1,385
Предоставени краткосрочни заеми на трети лица	26 (a)	Трудносьбираеми Етап 3	За целия живот (кредитно обезпечени)	110	-	110
Предоставени дългосрочни заеми на трети лица	22	Редовни Етап 1	За целия живот (кредитно обезпечени)	16	(1)	15
Търговски вземания от свързани предприятия	21,24	неприложимо	За 12 - месечен период	80,397	(2,114)	78,283
Търговски вземания от трети лица	22,25	неприложимо	За 12 - месечен период	31,477	(1,764)	29,713
Финансови активи				235,734	(6,164)	229,570

31.12.2018 г.	Приложения	Вътрешна категоризация за кредитен риск	Очаквани кредитни загуби (МСФО 9)	Брутна балансова стойност BGN '000	Загуба от обезценка (коректив) BGN '000	Балансова стойност BGN '000
Предоставени дългосрочни заеми на свързани предприятия	21	Предоговаряни Етап 2	За целия живот (кредитно обезпечени)	22,977	(116)	22,861
Предоставени краткосрочни заеми на свързани предприятия	24	Предоговаряни Етап 2	За целия живот (кредитно обезпечени)	13,936	(36)	13,900
Предоставени краткосрочни заеми на свързани предприятия	24	Трудносьбираеми Етап 3	За целия живот (кредитно обезпечени)	6,705	(902)	5,803
Предоставени дългосрочни заеми на трети лица	22	Предоговаряни Етап 2	За целия живот (кредитно обезпечени)	2,412	(71)	2,341
Предоставени краткосрочни заеми на трети лица	26 (а)	Предоговаряни Етап 2	За целия живот (кредитно обезпечени)	408	(1)	407
Предоставени краткосрочни заеми на трети лица	26 (а)	Трудносьбираеми Етап 3	За целия живот (кредитно обезпечени)	3,407	(544)	2,863
Търговски вземания от свързани предприятия	21,24	неприложимо	За 12 - месечен период	73,797	(1,797)	72,000
Търговски вземания от трети лица	22,25	неприложимо	За 12 - месечен период	24,104	(1,817)	22,287
Финансови активи				147,746	(5,284)	142,462

Таблицата по – долу предоставя информация за експозицията на дружеството към кредитен риск и обезценките по кредитните загуби за предоставените заеми и търговските вземания към 31.12.2019 г.:

<i>Категория</i>	<i>Съответствие с външен кредитен рейтинг</i>	<i>Осреднен процент на очаквана загуба от обезценка</i>	<i>Брутна балансова стойност BGN '000</i>	<i>Загуба от обезценка (коректив) BGN '000</i>
Редовни търговски вземания (Етап 1)	<i>неприложимо</i>	3.47%	111,875	(3,878)
Редовни заеми (Етап 1)	B3	0.14%	82,125	(111)
Предоговаряни заеми (Етап 2)	B2	0.12%	15,122	(18)
Предоговаряни заеми (Етап 2)	B3	0.71%	13,246	(154)
Трудносьбираеми заеми (Етап 3)	B1	36.71%	5,440	(1,997)
Редовни заеми (Етап 1)	B2	0.11%	4,554	(5)
Предоговаряни заеми (Етап 2)	Ba2	0.04%	2,717	(1)
Предоговаряни заеми (Етап 2)	Ba2	0.00%	496	-
Трудносьбираеми заеми (Етап 3)	Saa1	0.00%	110	-
Предоговаряни заеми (Етап 2)	Ba3	0.00%	49	-
Несъбираеми търговски вземания (съдебни и присъдени вземания)	<i>неприложимо</i>	100.00%	5	(5)
			235,739	(6,169)

Таблицата по – долу предоставя информация за експозицията на дружеството към кредитен риск и обезценките по кредитните загуби за предоставените заеми и търговските вземания към 31.12.2018 г.:

<i>Категория</i>	<i>Съответствие с външен кредитен рейтинг</i>	<i>Осреднен процент на очаквана загуба от обезценка</i>	<i>Брутна балансова стойност BGN '000</i>	<i>Загуба от обезценка (коректив) BGN '000</i>
Редовни търговски вземания (Етап 1)		3.69%	97,901	(3,614)
Предоговаряни заеми (Етап 2)	B2	0.88%	20,071	(177)
Предоговаряни заеми (Етап 2)	Ba2	0.19%	5,297	(10)
Предоговаряни заеми (Етап 2)	B1	0.11%	4,614	(5)
Предоговаряни заеми (Етап 2)	Ba3	0.10%	6,183	(6)
Предоговаряни заеми (Етап 2)	B3	0.73%	3,574	(26)
Трудносьбираеми заеми (Етап 3)	Saa1	14.31%	10,106	(1,446)
Несъбираеми търговски вземания (съдебни и присъдени вземания)		100.00%	137	(137)
			147,883	(5,421)

Дружеството има концентрация на вземания от свързани лица (търговски вземания и заеми), както следва:

	31.12.2019	31.12.2018
	BGN '000	BGN '000
Клиент 1	52%	23%
Клиент 2	35%	52%
Клиент 3	3%	9%

Дружеството текущо управлява концентрацията на вземанията от свързани лица чрез прилагане на кредитни лимити и допълнителни обезпечения под формата на залог на ценни книжа и други активи и прилагане на записи на заповед.

Дружеството има концентрация на търговски вземания от един клиент извън свързаните лица в размер на 84,42 % от всички търговски вземания (31.12.2018 г.: 72,56 %) (*Приложение № 25*).

Парични средства

Паричните средства на дружеството и разплащателните операции са съсредоточени основно в различни първокласни банки. За изчислението на очакваните кредитни загуби по *паричните средства и еквиваленти* се прилага рейтингов модел, като се използват рейтингите на банките, определени от международно признати рейтингови фирми като Moody's, Fitch, S&P, BCRA и Bloomberg и референтните публични данни за PD (вероятности за неизпълнение), отговарящи на рейтинга на съответната банка. Ръководството следи текущо промяната на рейтинга на съответната банка, за да оценява наличието на завишен кредитен риск, текущото управление на входящите и изходящи парични потоци и разпределението на наличностите по банкови сметки и банки.

Валутен риск

Дружеството извършва своята дейност при активен обмен с чуждестранни доставчици и клиенти. Поради това то е изложено на валутен риск, основно спрямо щатския долар. Дружеството доставя част от основните си суровини и материали в щатски долари. Валутният риск е свързан с негативното движение на валутния курс на щатския долар спрямо българския лев при бъдещите стопански операции, по признатите валутни активи и пасиви, и относно нетните инвестиции в чуждестранни дружества.

Останалата част от операциите на дружеството обичайно са деноминирани в български лева и/или в евро. Дружеството реализира значителна част от готовата си продукция в евро и по този начин елиминира валутния риск. В евро са деноминирани и разчетите с дъщерните дружества в Украйна. Въпреки това във връзка с нестабилността в държавата и обезценката на украинската гривна, с цел минимизиране на валутния риск, дружеството провежда чрез дъщерните си дружества валутна политика, включваща незабавно превалутиране в евро на постъпленията в местна валута, както и залагане на по-високи търговски надценки с цел компенсиране на евентуална бъдеща обезценка на гривната.

За контролиране на валутния риск в дружеството има въведена система на планиране на доставките от внос, за продажбите в чуждестранна валута, както и процедури за ежедневно наблюдение на движенията във валутния курс на щатския долар и контрол върху предстоящи плащания.

Активите и пасивите, деноминирани в български левове и чуждестранна валута са представени, както следва:

<i>31 декември 2019 година</i>	в USD	в EUR	в BGN	в друга валута	Общо
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>	<i>BGN'000</i>	<i>BGN '000</i>
Капиталови инвестиции	44	1,587	7,990	-	9,621
Вземания и предоставени заеми	5,568	54,484	170,929	1	230,982
Парични средства и парични еквиваленти	784	617	2,532	26	3,959
Общо финансови активи	6,396	56,688	181,451	27	244,562
Дългосрочни и краткосрочни банкови заеми	-	34,483	75,422	33	109,938
Задължения по лизингови договори към свързани предприятия	-	2,609	-	-	2,609
Задължения по лизингови договори към трети лица	107	1,343	166	61	1,677
Други заеми и задължения	1,609	2,725	10,368	62	14,764
Общо финансови пасиви	1,716	41,160	85,956	156	128,988
<i>31 декември 2018 година</i>	в USD	в EUR	в BGN	в друга валута	Общо
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>	<i>BGN'000</i>	<i>BGN '000</i>
Капиталови инвестиции	83	1,484	6,032	-	7,599
Вземания и предоставени заеми	4,850	65,913	71,834	3	142,600
Парични средства и парични еквиваленти	512	2,365	6,005	89	8,971
Общо финансови активи	5,445	69,762	83,871	92	159,170
Дългосрочни и краткосрочни банкови заеми	-	26,513	55,835	28	82,376
Други заеми и задължения	3,485	3,847	2,464	107	9,903
Общо финансови пасиви	3,485	30,360	58,299	135	92,279

Анализ на валутната чувствителност

Ефектът от валутната чувствителност при 10 % увеличение/намаление на текущите обменни курсове на българския лев спрямо щатския долар и спрямо другите валутни експозиции на база структурата на валутните активи и пасиви към 31 декември и при предположение, че се игнорира влиянието на останалите променливи величини, крайния ефект е измерен и представен като влияние върху финансовия резултат след облагане с данъци и върху собствения капитал.

	USD	
	31.12.2019 BGN '000	31.12.2018 BGN '000
Финансов резултат +	421	176
Натрупани печалби +	421	176
Финансов резултат -	(421)	(176)
Натрупани печалби -	(421)	(176)

При увеличение с 10 % на курса на щатския долар спрямо българския лев крайният ефект върху печалбата на дружеството (след облагане) за 2019 г. би бил увеличение с 421 х.лв. (1,04 %) (2018 г.: в посока увеличение в размер на 176 х.лв. (0,53 %). Същият стойностен ефект би имало и върху собствения капитал – компонент „неразпределени печалби”.

При намаление с 10 % на курса на щатския долар спрямо българския лев крайният ефект върху печалбата на дружеството (след облагане) би бил равен и реципрочен на посочения по – горе резултат при увеличението.

Влиянието на останалите валути (извън щатския долар) при 10 % увеличение на курсовете им спрямо българския лев е незначително върху печалбата на дружеството (след облагане). Крайният ефект върху нея за 2019 г. е в посока намаление в размер на 52 х.лв. (- 0,13 %) (за 2018 г.: в посока намаление в размер на 117 х.лв. (- 0,35%). Ефектът върху собствения капитал е на същата стойност и в посока увеличение /намаление и рефлектира в компонент „натрупани печалби”.

Ръководството е на мнение, че посочения по-горе анализ на валутната чувствителност на база балансова структура на валутните активи и пасиви отразява и валутната чувствителност на дружеството през годината.

Ценови риск

Дружеството е изложено от една страна, на ценови риск от два фактора:

- евентуално нарастване на доставните цени на суровините и материалите, доколкото над 80 % от използваните суровини са от внос и заемат средно 50 % от разходите за производство; и
- нарастащата конкуренция на българския фармацевтичен пазар, намираща отражение и в цените на лекарствата.

За минимизиране на това влияние дружеството прилага фирмена стратегия, целяща оптимизиране на производствените разходи, валидиране на алтернативни доставчици предлагащи изгодни търговски условия, разширяване на номенклатурата чрез разработване на нови за пазара генерични продукти и не на последно място гъвкава маркетингова и ценова политика. Ценовата политика е функция от три основни фактора - структура на разходите, цени на конкуренти и покупателна възможност на потребителите.

От друга страна, дружеството е изложено на ценови риск по отношение на притежаваните от него други дългосрочни капиталови инвестиции. За целта ръководството следи и анализира всички промени на пазара на ценни книжа, както и използва консултантските услуги на един от най-авторитетните в страната инвестиционни посредници. Към настоящия етап ръководството е взело решение за силно редуциране на операциите на фондовите пазари, задържане на закупените акции в по-дългосрочен хоризонт при текущо наблюдение на докладваните от съответния емитент финансови и бизнес показатели.

Ликвиден риск

Ликвидният риск се изразява в негативната ситуация дружеството да не бъде в състояние да посрещне безусловно всички свои задължения съгласно техния падеж.

Дружеството генерира и поддържа достатъчен обем на ликвидни средства. Вътрешен източник на ликвидни средства за дружеството е основната му стопанска дейност, генерираща достатъчни оперативни потоци. Външни източници на финансиране са банките и други постоянни партньори. С цел изолиране евентуалния ликвиден риск, дружеството работи със система от алтернативни механизми за действие и прогнози, крайният ефект от което е поддържането на добра ликвидност, респективно способност за финансиране на стопанската си дейност. Това се допълва от текущо наблюдение на падежите на активите и пасивите и контрол върху изходящите парични потоци.

Матуритетен анализ

По-долу са представени финансовите недеривативни пасиви на дружеството, групирани по остатъчен матуритет, определен спрямо договорения матуритет към датата на отчета за финансово състояние. Таблицата е изготвена на база на недисконтирани парични потоци и най-ранна дата, на която задължението е изискуемо. Сумите включват главници и лихви.

<i>31 декември 2019 година</i>	до 1 м	от 1 до 3 м	от 3 до 6 м	от 6 до 12 м	от 1 -до 2 г	от 2 -до 5 г	Общо
	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN '000	BGN '000
Дългосрочни и краткосрочни банкови заеми	783	44,746	32,614	30,154	2,418	2	110,717
Задължения по лизингови договори към свързани предприятия	86	172	257	515	1,030	605	2,665
Задължения по лизингови договори към трети лица	66	125	188	382	617	356	1,734
Други заеми и задължения	<u>3,911</u>	<u>10,458</u>	<u>12</u>	<u>383</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>14,764</u>
Общо пасиви	<u>4,846</u>	<u>55,501</u>	<u>33,071</u>	<u>31,434</u>	<u>4,065</u>	<u>963</u>	<u>129,880</u>
<i>31 декември 2018 година</i>	до 1 м	от 1 до 3 м	от 3 до 6 м	от 6 до 12 м	от 1 -до 2 г	от 2 -до 5 г	Общо
	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN '000	BGN '000
Дългосрочни и краткосрочни банкови заеми	10,554	1,374	28,595	33,159	7,309	2,408	83,399
Други заеми и задължения	<u>6,677</u>	<u>2,536</u>	<u>48</u>	<u>642</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>9,903</u>
Общо пасиви	<u>17,231</u>	<u>3,910</u>	<u>28,643</u>	<u>33,801</u>	<u>7,309</u>	<u>2,408</u>	<u>93,302</u>

Риск на лихвоносни парични потоци

В структурата на активите на дружеството лихвоносните активи са представени от паричните средства, банкови депозити и предоставени заеми, които са с фиксиран лихвен процент. Привлечените средства на дружеството под формата на дългосрочни и краткосрочни заеми са обичайно с променлив лихвен процент. Задълженията по оперативен лизинг са както с променлив, така и с фиксиран лихвен процент. Това обстоятелство частично поставя паричните потоци на дружеството в зависимост от лихвен риск. Покриването на този риск се постига по два начина:

а) оптимизиране на източниците на кредитни ресурси за постигане на относително по-ниска цена на привлечените средства; и

б) комбинирана структура на самите лихвени проценти по кредитите, която съдържа два компонента – постоянен и променлив, съотношението между които, а и абсолютната им стойност, могат да се постигнат и поддържат в благоприятен размер за дружеството. Постоянната компонента е с относително ниска абсолютна стойност и достатъчно голям относителен дял в общия лихвен процент. Това обстоятелство премахва вероятността от значителна промяна в лихвените равнища при евентуална актуализация на променливата компонента. Така се минимизира и вероятността от промяна в неблагоприятна посока на паричните потоци.

Ръководството на дружеството текущо наблюдава и анализира неговата експозиция спрямо промените в лихвените равнища. Симулират се различни сценарии на рефинансиране, подновяване на съществуващи позиции и алтернативно финансиране. На база на тези сценарии се измерва ефектът върху финансовия резултат и собствения капитал при промяна с определени пунктове или проценти. За всяка симулация, едно и също предположение за промяна на лихвения процент се прилага за всички основни валути. Изчисленията се правят за значителните лихвоносни позиции.

<i>31 декември 2019 година</i>	безлихвени	с плаващ	с фиксиран	Общо
	BGN '000	лихвен %	лихвен %	
		BGN '000	BGN '000	BGN '000
Капиталови инвестиции	9,621	-	-	9,621
Вземания и предоставени заеми	109,838	-	121,144	230,982
Парични средства и парични еквиваленти	63	3,896	-	3,959
Общо финансови активи	119,522	3,896	121,144	244,562
Дългосрочни и краткосрочни банкови заеми	-	109,905	33	109,938
Задължения по лизингови договори към свързани предприятия	-	-	2,609	2,609
Задължения по лизингови договори към трети лица	-	65	1,612	1,677
Други заеми и задължения	14,764	-	-	14,764
Общо финансови пасиви	14,764	109,970	4,254	128,988

31 декември 2018 година	безлихвени	с плаващ лихвен %	с фиксиран лихвен %	Общо
	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000
Капиталови инвестиции	7,599	-	-	7,599
Вземания и предоставени заеми	94,662	-	47,938	142,600
Парични средства и парични еквиваленти	29	8,942	-	8,971
Общо финансови активи	102,290	8,942	47,938	159,170
Дългосрочни и краткосрочни банкови заеми	-	82,348	28	82,376
Други заеми и задължения	9,903	-	-	9,903
Общо финансови пасиви	9,903	82,348	28	92,279

Таблицата по-долу показва чувствителността на дружеството при възможни промени с 0,50 пункта в лихвения процент на база структурата на активите и пасивите към 31 декември и при предположение, че се игнорира влиянието на останалите променливи величини. Ефектът е измерен и представен като влияние върху финансовия резултат след облагане с данъци и върху собствения капитал.

2019 година

	Увеличение/ намаление на лихвения процент	Ефект върху финансовия резултат след облагане печалба/(загуба)	Ефект върху собствения капитал увеличение/(намаление)
EUR	увеличение	(173)	(173)
BGN	увеличение	(348)	(348)
EUR	намаление	173	173
BGN	намаление	348	348

2018 година

	Увеличение/ намаление на лихвения процент	Ефект върху финансовия резултат след облагане печалба/(загуба)	Ефект върху Собствения Капитал увеличение/(намаление)
EUR	Увеличение	(119)	(119)
BGN	Увеличение	(251)	(251)
EUR	Намаление	119	119
BGN	Намаление	251	251

Управление на капиталовия риск

С управлението на капитала дружеството цели да създаде и поддържа възможности да продължи да функционира като действащо предприятие и да осигурява съответната възвращаемост на инвестираните средства на акционерите, стопански ползи на другите заинтересовани лица и участници в неговия бизнес, както и да поддържа оптимална капиталова структура, за да се редуцират разходите за капитала.

Дружеството текущо наблюдава осигуреността и структурата на капитала на база съотношението на задлъжнялост. Това съотношение се изчислява между нетния дългов капитал към общата сума на ангажирания капитал. Нетният дългов капитал се определя като разлика между всички привлечени заемни средства така, както са посочени в отчета за финансовото състояние и паричните средства и парични еквиваленти. Общата сума на ангажирания капитал е равна на собствения капитал и нетния дългов капитал.

През 2019 г. стратегията на ръководството на дружеството е да се поддържа съотношение в рамките на 15 % - 20 % (2018 г.: 10 % – 15 %).

В таблицата по-долу са представени съотношенията на задлъжнялост на база структура на капитала:

	<i>2019</i>	<i>2018</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Общо дългов капитал, в т.ч:	114,224	82,376
<i>заеми от банки</i>	<i>109,938</i>	<i>82,376</i>
<i>задължения по лизингови договори</i>	<i>4,286</i>	<i>-</i>
Намален с: паричните средства и паричните еквиваленти	(3,959)	(8,971)
Нетен дългов капитал	110,265	73,405
Общо собствен капитал	522,644	489,219
Общо капитал	632,909	562,624
Съотношение на задлъжнялост	0.17	0.13

Включените парични средства и задължения в таблицата по-горе са оповестени в *Приложения № 27, № 29, № 32, № 33, № 35, № 37 и № 40.*

Оценяване по справедлива стойност

Концепцията за справедливата стойност предполага реализиране на финансови инструменти чрез продажба, на база позицията, предположенията и преценките на независими пазарни участници на основен или най-изгоден за даден актив или пасив пазар. За своите финансови активи и пасиви дружеството приема като основен пазар финансовите пазари в България – БФБ, големите търговски банки – дилъри и за определени специфични инструменти – директни сделки между страните. В повечето случаи, обаче, особено по отношение на търговските вземания и задължения, кредитите и депозитите, дружеството очаква да реализира тези финансови активи и чрез тяхното цялостно обратно изплащане или респ. погасяване във времето. Затова те се представят по тяхната амортизируема стойност.

Също така голямата част от финансовите активи и пасиви са краткосрочни по своята същност (търговски вземания и задължения, краткосрочни заеми), или са отразени в отчета за финансово състояние по определена пазарна (по определен оценъчен метод) стойност (инвестиции в ценни книжа, кредити с променлив лихвен процент) и поради това тяхната справедлива стойност е приблизително равна на балансовата им стойност. При заемите по фиксиран лихвен процент прилаганата методика за неговото определяне използва като отправна точка за изчисленията текущите наблюдения на дружеството по отношение на пазарните лихвени равнища.

Доколкото все още не съществува достатъчно активен пазар на различните финансови инструменти в България, със стабилност, достатъчни обеми и ликвидност за покупки и продажби на някои финансови активи и пасиви, за тях няма на разположение достатъчно и надеждни котировки на пазарни цени, поради което се използват други алтернативни оценъчни методи и техники.

Ръководството на дружеството счита, че при съществуващите обстоятелства представените в отчета за финансово състояние оценки на финансовите активи и пасиви са възможно най-надеждни, адекватни и достоверни за целите на финансовата отчетност.

43. СЕГМЕНТНО ОТЧИТАНЕ

Сегментното отчитане в дружеството е организирано на база производство на основни групи продукти:

- таблетни форми;
- ампулни форми;
- медицински продукти;
- други форми;
- други приходи.

Медицинските продукти включват: пластири, санитарно – хигиенни продукти, превързочни продукти, лечебна козметика и сашета.

Другите форми включват: лиофилни продукти, унгвенти, сиропни форми, капки, супозитории, инхалатори, концентрати за хемодиализа и субстанции.

Другите приходи включват приходи от инвестиционни имоти и предоставени имоти, машини и оборудване по договори за лизинг.

Сегментните приходи, разходи и резултати включват:

	Таблетни форми		Ампулни форми		Други форми		Медицински продукти		Други приходи		Общо	
	2019 BGN'000	2018 BGN'000	2019 BGN'000	2018 BGN'000	2019 BGN'000	2018 BGN'000	2019 BGN'000	2018 BGN'000	2019 BGN'000	2018 BGN'000	2019 BGN'000	2018 BGN'000
Приход на сегмента	159,485	139,187	28,670	32,995	29,317	26,872	11,442	11,730	1,777	1,634	230,691	212,418
Себестойност на сегмента	(75,661)	(70,955)	(18,189)	(18,518)	(21,171)	(21,949)	(7,783)	(8,237)	(31)	(82)	(122,835)	(119,741)
Резултат на сегмента	83,824	68,232	10,481	14,477	8,146	4,923	3,659	3,493	1,746	1,552	107,856	92,677
Неразпределени оперативни приходи от дейността											4,134	4,910
Неразпределени оперативни разходи от дейността											(65,952)	(69,789)
Печалба от оперативната дейност											46,038	27,798
Обезценка на нетекущи активи извън обхвата на МСФО 9											(15,135)	(76)
Финансови приходи/(разходи), нетно											14,355	8,811
Печалба преди данъци върху печалбата											45,258	36,533
Разход за данъци върху печалбата											(4,876)	(3,235)
Нетна печалба за годината											40,382	33,298

Сегментните активи включват:

	Таблетни форми		Ампулни форми		Други форми		Медицински продукти		Други приходи		Общо	
	2019 BGN'000	2018 BGN'000	2019 BGN'000	2018 BGN'000	2019 BGN'000	2018 BGN'000	2019 BGN'000	2018 BGN'000	2019 BGN'000	2018 BGN'000	2019 BGN'000	2018 BGN'000
Имоти, машини и оборудване	74,934	79,124	20,671	21,800	20,805	20,796	3,079	3,362	-	-	119,489	125,082
Материални запаси	34,262	39,341	13,493	11,221	8,295	12,341	3,513	3,143	88	-	59,651	66,046
Активи на сегмента	109,196	118,465	34,164	33,021	29,100	33,137	6,592	6,505	88	-	179,140	191,128
Неразпределени активи											499,625	417,098
Общо активи											678,765	608,226

Сегментните пасиви включват:

	Таблетни форми		Ампулни форми		Други форми		Медицински продукти		Други приходи		Общо	
	2019 BGN'000	2018 BGN'000	2019 BGN'000	2018 BGN'000	2019 BGN'000	2018 BGN'000	2019 BGN'000	2018 BGN'000	2019 BGN'000	2018 BGN'000	2019 BGN'000	2018 BGN'000
Задължения към персонал	336	346	161	172	306	304	52	30	-	-	855	852
Задължения към социално осигуряване	223	186	126	110	213	143	38	15	-	-	600	454
Пасиви на сегмента	559	532	287	282	519	447	90	45	-	-	1,455	1,306
Неразпределени пасиви											154,666	117,701
Общо пасиви											156,121	119,007

Капиталовите разходи, амортизациите и непаричните разходи, различни от амортизации по бизнес сегменти включват:

	Таблетни форми		Ампулни форми		Други форми		Медицински продукти		Други приходи		Общо	
	2019 BGN'000	2018 BGN'000	2019 BGN'000	2018 BGN'000	2019 BGN'000	2018 BGN'000	2019 BGN'000	2018 BGN'000	2019 BGN'000	2018 BGN'000	2019 BGN'000	2018 BGN'000
Капиталови разходи	2,510	1,182	161	768	1,628	2,061	-	4	1,962	870	6,261	4,885
Амортизация	5,803	5,918	2,189	2,376	1,846	1,811	290	295	13	82	10,141	10,482
Непарични разходи, различни от амортизация	1,044	996	362	281	258	1,391	268	87	99	-	2,031	2,755

44. СДЕЛКИ СЪС СВЪРЗАНИ ЛИЦА

Дружествата, които са свързани със Софарма АД и вида на тяхната свързаност са както следва:

<i>Свързани лица</i>	<i>Вид на свързаност</i>	<i>Период на свързаност</i>
Телекомплект инвест АД	Дружество – основен акционер	2018 г. и 2019 г.
Донев инвестмънтс холдинг АД	Дружество – основен акционер	2018 г. и 2019 г.
Софарма Трейдинг АД	Дъщерно дружество	2018 г. и 2019 г.
Фармалогистика АД	Дъщерно дружество	2018 г. и 2019 г.
Софарма Поланд ООД - в ликвидация	Дъщерно дружество	2018 г. и 2019 г.
Електронкомерс ЕООД	Дъщерно дружество	2018 г. и 2019 г.
Биофарм инженеринг АД	Дъщерно дружество	2018 г. и 2019 г.
Витамина АД	Дъщерно дружество	2018 г. и 2019 г.
Софарма Билдингс АДСИЦ	Дъщерно дружество	2018 г. и 2019 г.
Момина крепост АД	Дъщерно дружество	2018 г. и 2019 г.
Бриз ООД	Дъщерно дружество	2018 г. и 2019 г.
Софарма Варшава ЕООД	Дъщерно дружество	2018 г. и 2019 г.
Софарма Украйна ЕООД	Дъщерно дружество	2018 г. и 2019 г.
Софарма Казахстан ЕООД	Дъщерно дружество	2018 г. и 2019 г.
Фито Палаузово АД	Дъщерно дружество	2018 г. и 2019 г.
Вета Фарма АД	Дъщерно дружество	2018 г. и 2019 г.
Рап Фарма Интернешънъл ООД	Дъщерно дружество	2018 г. и 2019 г.
Аромания ООД	Дъщерно дружество	2018 г. и 2019 г.
Софармаси ЕООД	Дъщерно дружество чрез Софарма Трейдинг АД	2018 г. и 2019 г.
Софармаси 2 ЕООД	Дъщерно дружество чрез Софарма Трейдинг АД	2018 г. и 2019 г.
Софармаси 3 ЕООД	Дъщерно дружество чрез Софарма Трейдинг АД	2018 г. и 2019 г.
Софармаси 4 ЕООД	Дъщерно дружество чрез Софарма Трейдинг АД	2018 г. и 2019 г.
Софармаси 5 ЕООД	Дъщерно дружество чрез Софарма Трейдинг АД	2018 г. и 2019 г.
Софармаси 6 ЕООД	Дъщерно дружество чрез Софарма Трейдинг АД	2018 г. и 2019 г.
Софармаси 7 ЕООД	Дъщерно дружество чрез Софарма Трейдинг АД	2018 г. и 2019 г.
Софармаси 8 ЕООД	Дъщерно дружество чрез Софарма Трейдинг АД	2018 г. и 2019 г.
Софармаси 9 ЕООД	Дъщерно дружество чрез Софарма Трейдинг АД	2018 г. и 2019 г.
Софармаси 10 ЕООД	Дъщерно дружество чрез Софарма Трейдинг АД	2018 г. и 2019 г.
Софармаси 11 ЕООД	Дъщерно дружество чрез Софарма Трейдинг АД	2018 г. и 2019 г.
Софармаси 12 ЕООД	Дъщерно дружество чрез Софарма Трейдинг АД	2018 г. и 2019 г.
Софармаси 13 ЕООД	Дъщерно дружество чрез Софарма Трейдинг АД	2018 г. и 2019 г.
Софармаси 14 ЕООД	Дъщерно дружество чрез Софарма Трейдинг АД	2018 г. и 2019 г.
Софармаси 15 ЕООД	Дъщерно дружество чрез Софарма Трейдинг АД	2018 г. и 2019 г.
Софармаси 16 ЕООД	Дъщерно дружество чрез Софарма Трейдинг АД	от 15.05.2018 г. и 2019 г.
Софармаси 17 ЕООД	Дъщерно дружество чрез Софарма Трейдинг АД	от 15.05.2018 г. и 2019 г.
Софармаси 18 ЕООД	Дъщерно дружество чрез Софарма Трейдинг АД	от 28.02.2019 г.
Софарма Трейдинг Фармасютикълс (Софарма Трейдинг Д.о.о. Белград)	Дъщерно дружество чрез Софарма Трейдинг АД	2018 г. и 2019 г.

Софарма Трейдинг Д.о.о. (Лековит ООД)	Дъщерно дружество чрез Софарма Трейдинг АД	2018 г. и 2019 г.
Брититрейд СООО	Дъщерно дружество чрез Бриз ООД	2018 г. и 2019 г.
Табина ООО	Дъщерно дружество чрез Бриз ООД	2018 г. и 2019 г.
Интерфарм ЗАО	Дъщерно дружество чрез Бриз ООД	2018 г. и 2019 г.
Бризфарм СООО	Дъщерно дружество чрез Бриз ООД	2018 г. и 2019 г.
Фармацевт плюс ООО	Дъщерно дружество чрез Бриз ООД	2018 г. и 2019 г.
УАБ ТБС Фарма ЗАО	Дъщерно дружество чрез Бриз ООД	2018 г. и до 27.12.2019 г.
СпецАфармация БООО	Съвместно дружество чрез Бриз ООД	до 15.08.2018 г.
СпецАфармация БООО	Дъщерно дружество чрез Бриз ООД	от 16.08.2018 г и 2019 г
Мед-дент ООО	Съвместно дружество чрез Бриз ООД	до 15.08.2018 г.
Мед-дент ООО	Дъщерно дружество чрез Бриз ООД	от 16.08.2018 г до 02.01.2019 г.
Беллерофон ООО	Съвместно дружество чрез Бриз ООД	2018 г. и до 06.03.2019 г.
Беллерофон ООО	Дъщерно дружество чрез Бриз ООД	от 07.03.2019 г.
Аленфарм плюс ОДО	Дъщерно дружество чрез Бриз ООД	2018 г. и 2019 г.
Салюс Лайн ОДО	Дъщерно дружество чрез Бриз ООД	2018 г. и 2019 г.
Меджел ОДО	Дъщерно дружество чрез Бриз ООД	2018 г. и 2019 г.
ГаленаФарм ООО	Дъщерно дружество чрез Бриз ООД	2018 г. и 2019 г.
НПФК Ариенс ООО	Дъщерно дружество чрез Бриз ООД	2018 г. и до 19.09.2019 г.
Ивем и К ООО	Дъщерно дружество чрез Бриз ООД	2018 г. и до 19.09.2019 г.
Здоровей ООО	Дъщерно дружество чрез Бриз ООД	2018 г. и 2019 г.
Фарматея ООО	Дъщерно дружество чрез Бриз ООД	2018 г. и до 19.09.2019 г.
Заботлива аптека ООО	Дъщерно дружество чрез Бриз ООД	от 03.04.2018 г до 19.09.2019 г.
УАБ Рецесус	Дъщерно дружество чрез Бриз ООД	от 26.09.2019 г.
Софарма Имоти АДСИЦ	Дружество свързано чрез основен акционер	2018 г. и 2019 г.
Софпринт груп АД	Дружество свързано чрез основен акционер	2018 г. и 2019 г.
Елфарма АД - в ликвидация	Дружество свързано чрез ключов управленски персонал	2018 г. и 2019 г.
Телекомплект АД	Дружество свързано чрез ключов управленски персонал	2018 г. и 2019 г.
Доверие Обединен холдинг АД	Асоциирано дружество	2018 г. и 2019 г.
Българско вино ООД	Дружество, контролирано от асоциирано дружество	2018 г. и 2019 г.
ЗОФ Медико 21 ЕАД	Дружество, контролирано от асоциирано дружество	2018 г. и 2019 г.
СТМ Доверие ООД	Дружество, контролирано от асоциирано дружество	2018 г. и 2019 г.
ОЗОФ Доверие ЗАД	Дружество, контролирано от асоциирано дружество	2018 г. и 2019 г.
Доверие Брико АД	Дружество, контролирано от асоциирано дружество	2018 г. и 2019 г.
Хидроизомат АД	Дружество, контролирано от асоциирано дружество	2018 г. и 2019 г.
Вратица АД	Дружество, контролирано от асоциирано дружество	2018 г. и 2019 г.
Доверие грижа ЕАД	Дружество, контролирано от асоциирано дружество	2018 г. и 2019 г.
Доверие Капитал АД	Дружество, контролирано от асоциирано дружество	2018 г. и 2019 г.
Доверие Инвест ЕАД	Дружество, контролирано от асоциирано дружество	от 06.12.2018 г и 2019 г.

Извършените сделки между Софарма АД и дружествата, свързани с нея към 31 декември са както следва:

	2019	2018
	BGN '000	BGN '000
Продажби на свързани лица		
Продажби на готова продукция за:		
Дъщерни дружества	132,394	128,828
	132,394	128,828
Продажби на услуги за:		
Дъщерни дружества	2,467	2,104
Дружества свързани чрез основен акционер	59	51
Дружества свързани чрез ключов управленски персонал	8	16
Асоциирани дружества	8	7
Дружества, контролирани от асоциирано дружество	-	20
	2,542	2,198
Продажби на стоки и материали за:		
Дружества свързани чрез основен акционер	826	740
Дъщерни дружества	645	509
Дружества, контролирани от асоциирано дружество	1	2
Дружества свързани чрез ключов управленски персонал	-	1
	1,472	1,252
Продажби на дълготрайни материални активи за:		
Дружества, контролирани от асоциирано дружество	10	24
Дъщерни дружества	-	1
	10	25
Лихви по предоставени заеми на:		
Дружества, контролирани от асоциирано дружество	2,136	199
Дъщерни дружества	602	513
Асоциирани дружества	353	602
Дружества свързани чрез ключов управленски персонал	26	107
	3,117	1,421
Приходи от дивиденди от:		
Дъщерни дружества	10,493	8,693
Дружества свързани чрез основен акционер	100	49
	10,593	8,742
Общо	150,128	142,466

<i>Доставки от свързани лица</i>	<i>2019</i>	<i>2018</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
<i>Доставки на материални запаси от:</i>		
Дружества свързани чрез основен акционер	10,227	9,235
Дъщерни дружества	82	222
Дружества, контролирани от асоциирано дружество	59	112
Дружества свързани чрез ключов управленски персонал	37	13
	10,405	9,582
<i>Доставки на услуги от:</i>		
Дъщерни дружества	9,183	9,758
Дружества свързани чрез ключов управленски персонал	3,027	2,828
Дружества, контролирани от асоциирано дружество	896	910
Дружества свързани чрез основен акционер	362	1,504
Дружества основни акционери	326	341
	13,794	15,341
<i>Доставки, свързани с активи по лизингови договори от:</i>		
Дружества свързани чрез основен акционер	1,038	-
	1,038	-
<i>Доставки за придобиване на дълготрайни активи от:</i>		
Дружества свързани чрез ключов управленски персонал	20	2,280
Дружества, контролирани от асоциирано дружество	-	120
Дъщерни дружества	-	7
	20	2,407
<i>Доставки за придобиване на инвестиционни имоти от:</i>		
Дружества свързани чрез ключов управленски персонал	251	34
Дъщерни дружества	53	4
Дружества, контролирани от асоциирано дружество	-	78
	304	116
<i>Доставки на дълготрайни активи от:</i>		
Дружества свързани чрез ключов управленски персонал	96	72
Дружества, контролирани от асоциирано дружество	-	1
	96	73
<i>Други доставки от:</i>		
Дружества основни акционери	6	6
	6	6

	2019 BGN '000	2018 BGN '000
Придобити акции / дялове в:		
Дъщерни дружества	9,337	-
Дружества свързани чрез основен акционер	322	-
	<u>9,659</u>	<u>-</u>
Начислени дивиденди на:		
Дружества основни акционери	3,107	6,777
Ключов управленски персонал	98	221
	<u>3,205</u>	<u>6,998</u>
Общо	<u><u>38,527</u></u>	<u><u>34,523</u></u>

Условията, при които са извършвани сделките не се отклоняват от пазарните за подобен вид сделки.

Разчетите със свързани предприятия са оповестени в *Приложения № 21, № 24, № 32 и № 37.*

Съставът на ключовия персонал е оповестен в *Приложение № 1.*

Възнагражденията и другите краткосрочни доходи на ключовия управленски персонал в размер на 1,242 х.лв. (2018 г.: 1,401 х.лв.) са както следва:

- текущи – 909 х.лв. (2018 г.: 970 х.лв.);
- тантиеми - 333 х.лв. (2018 г.: 429 х.лв.);
- плащания на база акции - няма (2018 г.: 2 х.лв.);

45. ЕФЕКТИ ОТ ПЪРВОНАЧАЛНО ПРИЛАГАНЕ НА МСФО 16

МСФО 16 Лизинг, приет от ЕС на 31 октомври 2017 г., в сила за годишни периоди започващи на или след 1 януари 2019 г., предоставя подробен модел за идентифициране на лизинговите договори и тяхното третиране във финансовите отчети, както за лизингодателите, така и за лизингополучателите. МСФО 16 заменя МСС 17 Лизинг и свързаните тълкувания: *КРМСФО 4 – Определяне дали даден договор съдържа лизинг, ПКР – Оперативен лизинг – стимули и ПКР 27 – Оценка на съдържанието на сделките в правната форма на лизинговия договор.*

МСФО 16 Лизинг преустановява разграничението между оперативен и финансов лизинг при лизингополучателя и изисква признаване на активи с право на ползване и задължения по всички лизингови договори. Изискванията към лизингодателите по същество са непроменени. Целта на стандарта е да улесни съпоставимостта на финансовите отчети и да предостави информация на потребителите за рисковете, свързани с лизинговите договори.

Дружеството е избрало модифицирания ретроспективен подход при първоначално прилагане на МСФО 16 Лизинг при който сравнителната информация за 2018 г. не се преизчислява. На датата на първоначалното прилагане дружеството е признало задължения по лизинг съгласно МСФО 16 равни на

сегашната стойност на всички неизплатени лизингови вноски, дисконтирани с лихвен процент, заложен в лизинговия договор или с диференциалния лихвен процент на лизингополучателя.

Среднопретегленият диференциален лихвен процент приложен при първоначалното признаване на задълженията по лизинг към 01.01.2019 г е 1,2%.

Към 01.01.2019 г. дружеството няма съществуващи лизингови договори съгласно МСС 17 Лизинг.

Дружеството е приложило следните облекчения при първоначално прилагане на МСФО 16 Лизинг:

- лизинг на активи с ниска стойност и лизингови договори със срок до 12 месеца са изключени от обхвата;
- стойността на активите с право на ползване са приравнени на задълженията по лизинг, след корекция за предплатени / начислени лизингови плащания, признати в отчета за финансовото състояние непосредствено преди датата на първоначалното прилагане;
- прилагане на МСФО 16 за портфейли от лизингови договори със сходни характеристики, когато ефектът върху финансовите отчети не се различава съществено от прилагането му по отношение на индивидуалните лизингови договори в рамките на този портфейл;
- оценка на лизинговите договори дали са обременяващи съгласно *МСС 37 Провизии, условни пасиви и условни активи*, непосредствено преди датата на първоначалното прилагане като алтернатива на провеждането на преглед за обезценка на активите с право на ползване съгласно *МСС 36 Обезценка на активи*;
- първоначалните преки разходи са изключени при признаването на активи с право на ползване;
- дружеството се е възползвало от натрупания опит и информация при определянето на срока на лизинговите договори.

В таблицата по – долу е представено равенството на общите ангажименти по договори за оперативен лизинг към 31.12.2018 г. (както са оповестени във финансовия отчет за годината, завършваща на 31.12.2018 г.) и задълженията по лизинг признати във финансовия отчет към 01.01.2019 г.:

	<i>BGN '000</i>
Ангажименти по договори за оперативен лизинг към 31 декември 2018 г	5,979
Облекчения при първоначално признаване на задължения по договори за оперативен лизинг в т.ч.	(126)
* <i>Лизинг на активи с ниска стойност към свързани предприятия</i>	(1)
* <i>Лизинг на активи с ниска стойност към трети лица</i>	(6)
* <i>Краткосрочни договори за лизинг към трети лица</i>	(119)
Задължения по оперативен лизинг преди дисконтиране	5,853
Ефект от дисконтиране с диференциалния лихвен процент	(158)
Задължения по лизинг признати на 1 януари 2019 г	5,695
В т.ч. нетекуща част	4,103
В т.ч. текуща част	1,592

Кумулативният ефект от първоначалното прилагане на МСФО 16 за всяка отделна статия в отчета за финансовото състояние към 1 януари 2019 г. е представен по-долу:

Отчет за финансовото състояние	31.12.2018 оригинално отчетен	Ефект от прилагане на МСФО 16	01.01.2019 преизчислен
	BGN'000	BGN'000	BGN'000
АКТИВИ			
Нетекущи активи			
Имоти, машини и оборудване	226,956	5,695	232,651
Нематериални активи	11,881	-	11,881
Инвестиционни имоти	37,451	-	37,451
Инвестиции в дъщерни дружества	89,945	-	89,945
Инвестиции в асоциирани дружества	7,962	-	7,962
Други дългосрочни капиталови инвестиции	7,599	-	7,599
Дългосрочни вземания от свързани предприятия	23,055	-	23,055
Други дългосрочни вземания	5,760	-	5,760
	410,609	5,695	416,304
Текущи активи			
Материални запаси	68,499	-	68,499
Вземания от свързани предприятия	91,509	-	91,509
Търговски вземания	19,431	-	19,431
Предоставени заеми на трети лица	3,270	-	3,270
Други вземания и предплатени разходи	5,937	-	5,937
Парични средства и парични еквиваленти	8,971	-	8,971
	197,617	-	197,617
ОБЩО АКТИВИ	608,226	5,695	613,921
СОБСТВЕН КАПИТАЛ И ПАСИВИ			
СОБСТВЕН КАПИТАЛ			
Основен акционерен капитал	134,798	-	134,798
Обратно изкупени собствени акции	(33,337)	-	(33,337)
Резерви	357,310	-	357,310
Неразпределена печалба	30,448	-	30,448
ОБЩО СОБСТВЕН КАПИТАЛ	489,219	-	489,219
ПАСИВИ			
Нетекущи задължения			
Дългосрочни банкови заеми	9,556	-	9,556
Пасиви по отсрочени данъци	6,235	-	6,235
Правителствени финансираня	5,397	-	5,397
Задължения по лизингови договори към свързани предприятия	-	2,897	2,897
Задължения по лизингови договори към трети лица	-	1,206	1,206
Дългосрочни задължения към персонала	4,418	-	4,418
	25,606	4,103	29,709

Отчет за финансовото състояние	31.12.2018 оригинално отчетен BGN'000	Ефект от прилагане на МСФО 16 BGN'000	01.01.2019 преизчислен BGN'000
Текущи задължения			
Краткосрочни банкови заеми	65,652	-	65,652
Краткосрочна част на дългосрочни банкови заеми	7,168	-	7,168
Търговски задължения	8,922	-	8,922
Задължения към свързани предприятия	633	999	1,632
Задължения за данъци	1,884	-	1,884
Задължения към персонала и за социално осигуряване	7,119	-	7,119
Други текущи задължения	2,023	593	2,616
	93,401	1,592	94,993
ОБЩО ПАСИВИ	119,007	5,695	124,702
ОБЩО СОБСТВЕН КАПИТАЛ И ПАСИВИ	608,226	5,695	613,921

46. СЪБИТИЯ СЛЕД КРАЯ НА ОТЧЕТНИЯ ПЕРИОД

Няма настъпили събития след датата на баланса, които да изискват оповестяване в настоящия индивидуален финансов отчет.